

Maku

Maku 'ga Jejui 'ga rerowiaara. A'ere 'ga kunumĩũũa te ywy pe Jejui 'ga rekoramũ rakue. A'eramũ 'ga watawe'em Jejui 'ga rupi. Na'ga remimu'efera rũi 'ga. A'ere ywag ipe Jejui 'ga jewyr ire Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Maku 'ga upe. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga Jejui 'ga remiapofer are rakue.

*Juã Batista 'ga remimome'ufet
(Mateu 3.1-12; Luka 3.1-18; Juã 1.19-28)*

¹⁻² Jejui Kristu 'ga je amome'u pẽ nupe. 'Ga 'ã Janeruwarete 'ga ra'yraretea. A'eramũ je morogyta esage mome'wau pẽ nupe 'ga ree. Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe wa'yra 'ga ree rakue:

“Teje'ega mome'wara 'ga ra'ne nipo je amono ene renune, ene raperugawamũ.

³ Amunawe'em ipe nipo 'ga amũ awau akou wafukaita 'gã nupe:

'Pe'je Jarejararete 'ga rape katu'oka imonou 'ga renune.

Pepyo esage etee futar iki imonou jarejeupe 'ga ruawamũ', 'jau nipo 'ga akou wafukaita amunawe'em ipe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue. “Jarejararete 'ga rapea pekatu'ok 'ga renunewe”, 'jau 'ga 'gã nupe. Aipo upe 'ga 'i “pejetywer awi pepoit” 'e upe te 'ga 'i.

⁴Isai 'ga remikwasiarer imũ etee futat ajee 'ã Juã Batista 'ga rekoi amunawe'em ipe Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe rakue:

—Pe'je pejepoia pejetywer awi. Jui pepoir ire je pẽ pymĩãu 'y pe, pejetywer awi pẽpoiawera re-saukaawamũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga pẽtywera moia pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'ga akou 'gã nupe amunawe'em ipe rakue.

⁵Judeja ywy pewara 'gã, Jerusareg ipewara 'gã netee awau Juã 'ga je'ega renupa. Otywer awi 'gã poir ire, Juã 'ga 'gã pymĩãu 'y pe. Jotãuy pe 'ga 'gã pymĩãu. “Awamũ mama'e esage etee taapo 'jau, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'jau”, 'jau 'gã ojepymĩãukaa 'y pe 'ga upe. ⁶Juã 'ga kameru rawa apopyrera rerekou waityramũ imunepa. Wyra pírera 'ga erekou aku'afaawamũ. 'Ga remi'ua tukut, eit. Mĩmera 'ga remi'ua rakue. ⁷Jejui 'ga ree 'ga aipo 'jau rakue:

—Je rewiri te nipo 'ga amũ ruri. 'Ga te kũima'eeteetea. Je nakũima'eeteete rũi. Akotee'i ma'ea te je— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. —Apoat te je 'ga tekou. ⁸Je 'ã a'jea futat apymĩ pẽẽ 'y pe tekou. A'ere 'ga te nipo Janeruwarete 'ga 'Agesagea amut pẽ nupe— 'jau Juã 'ga wenupara 'gã nupe rakue.

'Y pe Jejui 'ga pymĩawet

(Mateu 3.13-17; Luka 3.21-22; Juã 1.31-34)

⁹Jotãuy pe Juã Batista 'ga rekoramũ Jejui 'ga 'ua owaẽma 'ga upe rakue. Garireja ywy awi, Nasare 'jaw awi 'ga 'ua owaẽma 'ga upe. A'e pe 'ga ojepymĩãukaa 'y pe Juã 'ga upe rakue. ¹⁰'Y awi awua ypy we Jejui 'ga amã'jãu ywau ywaga woga resaka. A'e awi Janeruwarete 'ga 'Agesagea

'ua ojypa 'ga ree. Pykau 'jawe 'ua ojypa 'ga ree.
¹¹ U'agesage jyw ire Janeruwarete 'ga oje'ega mua
 ywag awi wa'yra 'ga upe:

—Ene te 'ã Jera'yraretea. Ene 'ã jeremifu-
 tararetea. Ene 'ã je muorypararetea ejee— 'jau 'ga
 oje'ega mua ywag awi 'ga upe.

Amunawe'em ipe Jejuí 'ga rerawaawet
 (Mateu 4.1-11; Luka 4.1-13)

¹² Aipo re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejuí 'ga
 rerawau amunawe'em ipe 'ga rerekou. ¹³ Kwarêta
 'ara magwapa Jejuí 'ga akou jũ me. Aipo pe 'ga
 rekwaw ipe futat mama'eukwaawa 'wyriara
 'jau 'ga upe: “Tamotywerukat 'ga 'jau kwy”,
 'jau mama'eukwaawa 'wyriara Jejuí 'ga upe
 numiamũ. A'ere Jejuí 'ga nomojerowiari futari
 mama'eukwaawa 'wyriara akou rakue. Aipo
 jũ me wyra jarũa kwaiwete agawewi. A'etea
 wyra nokoi 'ga ree. Omojerowiare'emauwe
 mama'eukwaawa 'wyriara ojepe'au 'ga wi.
 A'eramũ ywagipewara 'gã amũ 'ua ojejukau Jejuí
 'ga ree.

Jejuí 'ga porowyky ypyruga
 (Mateu 4.12-22; Luka 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Anure Jejuí 'ga Juã Batista 'ga rera renupa.
 “Juã Batista 'ga 'gã opyyk imonou imunepa imỹina
 moromunepawa pype ai'i” 'e renupawe Jejuí 'ga
 awau jui, awau ojewya Garireja ywy pe nũ. Mo-
 rogyta esagea 'ga awau imome'wau peuwara 'gã
 nupe, Jarejuwarete 'ga wi 'ut ma'efera morogyta
 esage mome'wau 'gã nupe. ¹⁵ A'eramũ 'ga 'jau 'gã
 nupe:

—Wemiayuwamũ pẽ mogy are Janeruwarete 'ga fueweramũ. A'eramũ ki pẽẽ pejepoia pejetywer awi. Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga wemimureramũ je mÿi 'wyriaramũ pẽ nupe. “Pejetywer awi pepoir ire 'ga pẽ katu'ogi pẽ mogyau wemiayuwamũ”, aipo 'ea ki perowiat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶ Garireja ypiauu reme'y'warimũ wataaw ipe Jejui 'ga pira rewara 'gã nesaka, mukũja 'gã nesaka. Simão Pedro 'ga taityuu momoa wewirera 'ga, Andre 'ga retee. ¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejajua je rupi. Simu'e pẽẽ 'jau. Naipira rewara rũ pẽẽ 'awamũ. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara te nipo pẽẽ 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁸ A'erauwe 'gã taityuu rejaa awau 'ga rupi. ¹⁹ Iruupeu'i Jejui 'ga 'gã amũ nesaka nũ, Tiago 'ga 'ga rewirera 'ga, Juã 'ga retee nũ. Sepeteu 'ga ra'yra 'gã poromũ. Yaruu pype 'gã 'upa 'uwa 'ga pyri, taityuu momyka. ²⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'gã mo'wya nũ:

—Pe'je pejajua je rupi pẽẽ nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'ua ù'jãu yaruu awi. 'Uwa 'ga 'gã ejaa, 'ga upe oporowyky ma'e 'gã neewe. A'eramũ 'gã awau Jejui 'ga rupi.

Mama'eukwaawa rerekwat
(Luka 4.31-37)

²¹ Jejui 'ga wemimu'e 'gã nerekou eruatau. Awau 'gã owaẽma Kafanaũ pe. Morowykye'ema rupi 'gã awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe. A'eramũ Jejui 'ga ajatyka ma'e 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are. ²² 'Ga renupara 'gã oporesagamũ

ajemogyau 'ga ree. 'Wyriara 'jawe 'ga oporogytau 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'gã moporesagukaa etee ojee.

—Kuu. 'Ga pa'e aipo e'i ae mu'jau ra'e nũ. NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'jawe rũi 'ga porogytai. Moisesi 'ga 'eawer are moromu'jara 'gã Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã ae mu'ei— 'jau 'gã ajaupe. —A'ere Jejui 'ga nanarũi. U'eawer imũ etee futat 'ga jane mueapyoi ee— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ Jejui 'ga ree.

²³ A'e pype mama'eukwaawa rerekwara 'ga amũ 'ua owaẽma 'gã nupe. Mama'eukwaawa 'ga wereko. A'eramũ 'ga muafukaita:

²⁴ —Jejui! Nasare pe waranup ma'eramũ je 'i ene upe: Ma'ja are te erekõ ki sa?— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe. —Ore momapa te erejot ra'e? Akwaap je ene. Jane 'arimũwara 'ga remimurera te 'ã ene— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

²⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Epije ene ekou. Ere ejepe'au 'ga wi— 'jau Jejui 'ga jupe.

²⁶ A'eramũ 'ga pirewara 'ga wi uẽmawamũ 'ga monou 'ga moyyita nanimenime. A'eramũ 'ga pirewara waemamũ ojepe'au 'ga wi. ²⁷ A'eramũ esakarera 'gã opiryyjamũ 'ga pirewara pe'aramũ. A'eramũ taetu 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Maran te 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'ga wi nũ'ũ? Mama'e yau are te 'ga jane mu'ei? Mama'eukwaawa miamũ 'ga je'ega wenup a'i kũi.

Oje'eg imũ etee futat 'ga mama'eukwaawa mojepe'aukari erekwara 'ga wi— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ Jejui 'ga ree.

²⁸ Mama'eukwaawa wejue 'ga imonou 'ga wi. A'eramũ taetu Jejui 'ga rera okwasi'wau Garireja ywy pype kamẽsĩete.

Pedro 'ga rojo ẽẽ

(Mateu 8.14-15; Luka 4.38-39)

²⁹ A'ere Jejui 'ga uẽma judeu 'gã jatykaaw awi wemimu'e 'gã netee. A'eramũ Simão Pedro 'ga, wewirera Andre 'ga retee 'ga mo'wya oje'wyr ipe. A'eramũ Jejui 'ga awau. Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã 'ga erawau. ³⁰ Simão 'ga rojo ẽẽ oro'yramũ 'upa okama pype. Jejui 'ga rerowaẽmawe Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Jerojo ẽẽ iro'y. Esak ẽẽ ẽẽ ro'y awi— 'jau 'ga 'ga upe.

³¹ A'erauwe Jejui 'ga awau ẽẽ resaka. A'eramũ 'ga ẽẽ poppyka, ẽẽ ro'ya moia ẽẽ wi. A'eramũ 'ga ẽẽ mowya ẽẽ kama awi. A'eramũ futat ẽẽ afu'ama mama'e apou 'gã nupe, 'gã mojemi'waa.

Ojero'wu ma'e

(Mateu 8.16-17; Luka 4.40-41)

³² Kwara rese re, peuwara 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua Jejui 'ga upe. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nanẽ 'gã erua nũ. ³³ Amunaw ipewara 'gã ajatykaupap futat ukaripe. ³⁴ A'eramũ Jejui 'ga ojero'wu ma'e 'gã majarueteupap. Mama'eukwaawa nanẽ 'ga ipe'au kwaiwete 'gã nui. Mama'eukwaawa Jejui 'ga okwaap futat numiamũ. A'ere Jejui 'ga nomoje'egukari, erekwara 'gã nui ipe'au.

Garireja ywy pype Jejui 'ga reko
(Luka 4.42-44)

³⁵ Ypytu'nĩnauwe Jejui 'ga afu'ama awau awotywe'eme oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe.

³⁶ Simão Pedro 'ga, opytuna 'gã netee awau kwe pe Jejui 'ga rekaa. ³⁷ 'Ga rekoar ire 'gã 'jau 'ga upe:

—Mytuna 'gã ene rekat, ki Ku'jyp. Soo jarejewya 'gã pyri 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je iruukwe. 'Awamũ jane oi ajepeja amunaw ipe te— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga je mono kwe pe nũ. “Kwe pe ekwap je mome'wau 'gã nupe”, e'i 'ga jee ikue. “Pejetywer awi pẽpoiweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ”, ta'e 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kwe pewara 'gã nupe aipo mome'wawamũ nanẽ je ruri nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ A'eramũ Jejui 'ga awau watau Garireja ywy raapa. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'ga 'gã mu'jau morogyta esage are. “Pejetywer awi pẽpoiweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. Mama'eukwaawa nanẽ 'ga imoia erekwara 'gã nui nũ.

Ipito'om ma'e

(Mateu 8.1-4; Luka 5.12-16)

⁴⁰ Ipito'om ma'e 'ga 'ua Jejui 'ga pyri. Wenupy'ãu 'ga wapyka 'jau Jejui 'ga upe:

—Je resag ape, ki Ku'jyp. “Jejui 'ga ae katu'okara”, e'i 'gã jee. A'eramũ je tejua tejesaukaa enee. Je ree ejemuaẽmiweramũ je mokã'ẽ ape— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴¹ Aipo ojeupe 'ga 'erauwe Jejui 'ga ajemuaēma 'ga ree. A'eramũ 'ga opo monou ipito'om ma'e 'ga 'arimũ.

—Ko ajee je ene mokã'ēi 'wei— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁴² Oje'arimũ 'ga po mono ypyrauwe okã'jãu 'ga pito'oma 'ga wi. A'eramũ futat 'ga pira ojekatu'oka.

⁴³⁻⁴⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremome'u kasi emokã'ēawera tekotee 'gã nupe ne. Ere ewau ejesaukaa mainana 'ga upe ra'ne. “Je resag ape. Jepito'oma okã'ē je wi”, ere ewau 'ga upe. “A'jea futat ra'e”, te'i 'ga enee 'jau, ene resaka 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'ere ene ejeymawa mũ rerawau 'ga upe. A'eramũ 'ga iapyau Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa enekã'ēawer are— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat ene ejeymawa mũ rerawau iapyaukaa Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Ejeymawa mũ rapyaukara ene ekã'ēawera resaukaawa futat— 'jau Jejui 'ga ipito'om ma'efera 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'ga monou mainana 'ga pyri.

⁴⁵ A'ere ipito'om ma'efera 'ga omokã'ēawera nomimi futari, Jejui 'ga rera mokwasi'wau amunawa pype. A'eramũ Jejui 'ga rera renupara 'gã aku'iramũ 'ga ree.

—Kuu. Jejui 'ga 'ga pito'oma omokã'ē 'ga wi. Niesagi futari jane 'ga amũ 'gã pito'oma mokã'ēa jepi— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã oporesagiweramũ Jejui 'ga ree. A'eramũ Jejui 'ga osowe'em amunawa pype. Amowapirukare'emamũ 'ga nosei amunawa pype. Awotywe'em ipe etee futat 'ga akou.

A'eramũ kwaiwete 'gã 'ua 'ga rekaa. Tesirũmer imũwara 'gã 'ua 'ga rekaa.

2

Iteu ma'e 'ga

(Mateu 9.1-8; Luka 5.17-26)

¹ Ko'iko'i ete Jeju 'ga awau ojewya Kafanaũ pe nũ. A'erauwe 'ga rera okwasi'wau amunawa pype kamẽsĩete. “Ut Jeju 'ga owaẽma ra'e”, 'jau 'gã ajaupe. ² A'eramũ mytuna 'gã awau ajatykau 'ga ree, ojejaga 'ga rekwawa 'oga pype. A'eramũ 'gã 'oga matyneema. Nitywi futari ae pyrugawa. 'Okwar ipe miamũ futat nitywi ae pyrugawa. A'eramũ Jeju 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. “Pejetywer awi pẽpoiwiweramũ Janeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'ga 'gã nupe. ³ A'e pype irũpãwẽ 'gã iteu ma'e 'ga rerua, 'ga rupia. 'Ga rupawa pype 'gã 'ga rerua 'ga upe. ⁴ A'ere 'oga nijumypykwari ae pyu. A'eramũ 'gã 'ga rerosowarũ'em. A'eramũ 'gã 'ga rerawau 'ga rerojeupia 'opewuu apyte'rarimũ. A'eramũ 'gã 'oga pyrau'jaw ape mopoka jui. Imopog ire 'gã iteu ma'e 'ga monou imojypa. 'Ga rupawa reewe futat imonou tupaama pyu Jeju 'ga rowase. ⁵ A'eramũ Jeju 'ga 'jau ojeupe: “Je rerowiat pa 'gã ajemogyau ra'e”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Enetywera je amoit ene wi ki 'ei— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶ Jeju 'ga 'e renupawe Moisesi 'ga remik-wasiarer are moromu'jara 'gã amũ 'jau ojeupe etee futat. ⁷ “Kuu. Maran te 'ga nokyjei aipo

'e awi nũ'ũ? Jarejuwarete 'ga 'ga akurap ra'e. Janeruwarete 'ga etee te janetywera omoit jane wi. A'ere 'ga 'Enetywera je amoit ene wi' 'eramũ 'ga 'Je Jarejuwarete 'ga 'jawe je rekoi' 'ga 'i", 'jau 'gã ojeupe etee futat.

⁸ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ poromũ 'jau pejejeupe 'ũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁹ —Je upe naayi. Iteu ma'e mafu'amaramũ ae nanẽ ojotywera moiri ajau nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁰ —Pẽneki'yra je 'ã. A'eramũ je tepãjẽ resaukaa pẽ nupe. Iteu ma'e 'ga je amafu'am pẽ neape. 'Ga fu'ama resaka tajekwaap pejepe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Aeteuferã 'ga amafu'am. Aetywera 'ga omoit nanẽ ae wi nũ”, tepe'je 'jau. Jeruwarete 'ga te 'ã opãjẽ amut jee. A'eramũ je petywera moia pẽ nui, iteu ma'ea mafu'ama nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

¹¹ —Ere efu'ama jui. Ejupawa pyyka erawau eje'wyr ipe— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

¹² Aipo ojeupe 'erauwe iteu ma'e 'ga afu'ama 'gã neape. A'eramũ 'ga wupawa pyyka erawau enuẽma 'og awi. A'eramũ 'ga resakarera 'gã 'jau:

—Kuu. Amafu'am 'ga 'ga ki 'ei— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage. Naruesagi ore nanuara mama'ea jepi— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa ee.

*Levi 'ga mo'wyawet
(Mateu 9.9-13; Luka 5.27-32)*

13 A'ere Jejuí 'ga awau Garireja ypiaú upe nũ. Kwaiwete 'gã awau 'ga rewiri 'ga rekaa. Wekoaramũ 'ga 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are.

14 Awaw ipe Jejuí 'ga Levi 'ga resaka. Aufeu 'ga ra'yra 'ga. 'Wyriararete upe ka'aranũ ppykara 'ga poromũ Leviramũ. 'Ga porowyky 'ga renamũ Jejuí 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere ejua je rupi— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Levi 'ga afu'ama awau Jejuí 'ga rupi. 15 Anure Jejuí 'ga ojemi'waa Levi 'ga 'wyr ipe wemimu'e 'gã netee. 'Gã neewe 'wyriararete upe ka'aranũ ppykara 'gã ojemi'waa. Mama'e tywera apoara 'gã nanẽ ojemi'waa 'gã pyri nũ. Jejuí 'ga rewiri oo ma'e 'gã poromũ. 16 A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã Jejuí 'ga resaka, mama'e tywera apoara 'gã pyri 'ga jemi'waa 'ga renamũ. Aipo moromu'jara 'gã fariseua. Jejuí 'ga resakawe 'gã 'jau 'ga remimu'e 'gã nupe:

—Kuu. Ma'eramũ pẽ mu'jara 'ga ojemi'waa 'wyriararete upe ka'aranũ ppykara 'gã pyri 'ũ? Nia'wyrí 'gã kũi. Mama'e tywera apoara 'gã pype nanẽ 'ga reni ojemi'waa kũi. Nojemi'wari noko ae 'gã pyri 'ja. Nia'wyrí 'gã ajemogyau kũi— 'jau 'gã 'gã nupe.

17 Aipo 'ga 'e renupawe Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Gã pyri je rekoi 'gã poaawamũ te nũ'ũ. Je 'ã morofuanugara 'jawewara te ako 'gã nupe. Sã'ã morofuanugara 'ga muaga monoa ojero'wu ma'e 'gã nupe etee. Nomono ekoetei futari 'ga ijero'wue'ema 'gã nupe muaga. Nan tee futat je. Ia'wyre'ema 'gã katu'okawamũ te je ruri ikue. “Je jeresage”, pe'je 'ã. A'ere je naesage ma'eramũ rũi

je ruri pē katu'oka. Itywet ma'e 'gã katu'okawamũ tee je ruri ikue— 'jau 'ga 'gã nupe.

*'Gã jemi'ware'em are 'gã mu'eawet
(Mateu 9.14-17; Luka 5.33-39)*

¹⁸ Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã oporogytau Jarejuwarete 'ga upe ojemi'ware'eme. Fariseu 'gã nanē 'gã 'jawe ete iapou nũ. A'eramũ 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—A'jea futat nũ'ũ. Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã ojemi'ware'ema futat oje'ega Jarejuwarete 'ga upe jepi. Fariseu 'gã nanē ojemi'ware'ema oporogytau 'ga upe nũ. Ma'eramũ ajee eneremiayuwa 'gã nanarũ 'ũ? Niojeri agawewi 'gã 'ã ojemi'war awi. A'etea 'ã 'gã oje'ega omono Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Akokatu ma'e 'gã nekokaturamũ sipo 'gã nekokatu resakara 'gã ty'ara rerajemogyi maraka are? Naani. Sã'ã akokatu ma'e 'gã nekoramũ ae poire'ema ojemi'war awi. ²⁰ A'eramũ 'gã ore tãmējē opoia ojemi'war awi oporogytau Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe. —Nan tee futat jeremiayuwa 'gã niojeri ojemi'war awi ojepyri je rekoramũ. Ojewi je o re te nipo 'gã nojemi'wari ajemogyau. Je o re nipo 'gã 'arasigamũ ajemogyau je ree. A'eramũ nipo 'gã ojemi'ware'ema ajemogyau wea'aramũ je ree— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²¹ —Ymã te 'ã aeypy 'gã pē mu'ei mama'e are rakue. A'ere je 'ã 'awamũ pē mu'ei nũ. Amutee are je 'awamũ pē mu'ei nũ. A'ere nepemojopy-pea'uweri jeporogyta aeypy 'gã nemimome'ufer

are. Jeporogyta are ojemu'e ma'eramũ ki a'ea etee futat peapo. Pemojopype kasi morogyta ymaner are ne. Morogyta ymaner are ojemu'e ma'e 'gã nuapoi jeporogytau mama'ea— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Naperugi ae taity ymanera taity yau pyu. Kasi a'e pe opoejamũ taity yau ero-jefuapygi etee ne. A'eramũ futat taity ymanera otoroka etee nũ. ²² Y'way yau ae nueko'wogi yrũ ymanera pype. Yrũ yau pype te ae eko'wogi. Yrũ ymana pype sieko'wok 'eramũ ajaiwamũ erujewi. A'eramũ futat opy'apefugamũ wajaiwamũ yrũ pype. A'eramũ futat wyrũ kakau. A'eramũ ojeko'woka. Yrũ yau pype eko'wog ire ojeko'woke'ema. Wyrũa kawe'em nanẽ nũ. Nan tee futat nepemojopypearũi jeporogytafera morogyta ymanera pyu— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

*Morowykye'ema are 'gã mu'eawet
(Mateu 12.1-8; Luka 6.1-5)*

²³ Morowykye'ema mũ rupi Jejui 'ga awau juowuurana ko pyterimũ wemimu'e 'gã netee. Wataaw ipe 'ga remimu'e 'gã a'ÿja pa'wau opo pe erawau. ²⁴ 'Gã nesakawe fariseu 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Kuu. Emã'ẽ 'gã nee ki sa. Eneremiayuwa 'gã opo'o a'ÿja i'wau ra'e ki sa. “Noporowykya'uweri ae morowykye'ema rupi”, e'i nã'ã Moisesi 'ga jepi re'ã. Juowuuran a'ÿja po'oa aeporowykya futat. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Peporowyky kasi morowykye'ema rupi ne”, 'jau 'ga 'ã rakue a'i kũi — 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

²⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja ajee Davi 'ga wapo rakue? Nepemogytai nipo ka'arana 'ga remiapofer are? Davi 'ga 'ã opy'arayparamũ opytuna 'gã netee akou rakue. ²⁶ A'eramũ 'ã 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe rakue. Ymã Apiata 'ga 'ũina 'wyriaramũ mainana 'gã nupe rakue. 'Ga renaw ipe Davi 'ga osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe rakue. A'e pe 'ga kanape pyyka ojeupe rakue. A'eramũ 'ga i'wau. Opytuna 'gã nupe nanẽ 'ga imonou 'gã i'wawamũ rakue. Na'gã nemi'ua rũi poa numiamũ. Mainana 'gã etee aipo a'u. A'etea Davi 'ga opy'araypara rerekou a'u opytuna 'gã netee rakue— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁷ A'eramũ 'ga 'gã mueapyou morowykye'em are:

—Ymã Janeruwarete 'ga morowykye'ema mogoi janepy 'gã nupe rakue, 'gã pytu'wawamũ rakue. Omuorypawamũ nanẽ 'ga iapou rakue nũ. Namorowykye'ema rũi 'ga wapo tenune. Aepy 'gã na'ne tee 'ga wapo rakue. A'ere te 'ga morowykye'ema apoi 'gã nupe rakue. ²⁸ Je 'ã pẽneki'yraretea, Jarejuwarete 'ga remimurera. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Je 'ã morowykye'ema jara”, 'jau je pẽ nupe. A'eramũ je tee pẽ mu'jau morowykye'ema rupi pẽnemiapoe'em are— 'jau 'ga 'gã nupe.

3

Ipoteu ma'e 'ga

(Mateu 12.9-14; Luka 6.6-11)

¹ Anure Jejui 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe nũ. A'e pe ipoteu ma'e 'ga wapyka 'ũina. ² 'Ga

resakawe Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gã amũ 'jau ajaupe nũ:

—Awamũ 'ã morowykye'ema. Maran sipo 'ga 'awamũ ipoteu ma'e 'ga rerekoi nũ? — 'jau 'gã ajaupe. —'Ga po katu'ogamũ ki sa'e 'ga upe: “Nu-enuwi futari 'ga Moisesi 'ga porogytafera ra'e”, sa'e ki 'ga upe a'i kũi— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

³ A'ere Jejui 'ga ikwaawi ojee. A'eramũ Jejui 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Ere ejua 'au je pyri— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴ A'eramũ 'ga 'jau wesakara 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te Moisesi 'ga morowykye'ema upe rakue? “Esage ma'ea etee ki peapo”, e'i te 'ga janee rakue? “Ia'wyre'ema etee ki peapo”, e'i te ra'u 'ga janee rakue nũ? “Pejokatu'og iki”, e'i te 'ga janee rakue, “Tene imanũi”, e'i te ra'u 'ga janee rakue nũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã noje'egi futari amũ. ⁵ A'eramũ Jejui 'ga amã'jãu 'gã nee ra'ne 'gã moyka. Amara'neramũ 'ga 'gã nee. A'ere 'ga 'arasigamũ nanẽ 'gã nee nũ. Naeapyoweri wejue 'gã 'ga je'eg are. A'eramũ 'ga 'gã neru'arasiga. A'ere 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Epo epopyo— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe futat ipoteu ma'e 'ga opo popywau. A'eramũ futat 'ga po ojekatu'oka.

⁶ A'e resakawe fariseu 'gã ũ'jãu Erote 'ga remi-ayuwã 'gã netee. Amara'neramũ 'gã Jejui 'ga ree, morowykye'ema rupi 'ga 'ga katu'ogamũ. A'eramũ 'gã afueweramũ 'ga ree.

—Maran te jane Jejui 'ga jukai?— 'jau 'gã ajaupe.

Ojero'wu ma'e

⁷ A'ere Jejui 'ga awau wemimu'e 'gã netee Garireja ypiauu pe nũ. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi. Garireja ywy pewara 'gã, ⁸ Judeja ywy pewara 'gã, Jerusareg ipewara 'gã, Itumeja ywy pewara 'gã, Jotãu ry owajara katywara 'gã, Tiro 'jawa pyriwara 'gã, Sidoma 'jawa pyriwara 'gã. Mĩmer ipewara 'gã awau Jejui 'ga pyri. 'Ga rera wejue 'gã wanup. A'eramũ 'gã awau 'ga pyri. ⁹⁻¹⁰ Kwaiwete 'gã nuri 'ga pyri. Kwaiwete wejue 'ga ojero'wu ma'e 'gã majarueteu. A'eramũ ojero'wu ma'e 'gã ajamuajãna 'ga ree 'ga pyyg are.

—Eryr'gi je wi. Je pa'e nũ, ene py'rau nũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Yara perut amũ jee. Yar ipe too te'aa 'gã nui 'jau. Kasi a'e pe 'gã naje moporogytaarũukari ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹¹ 'Ga resakawe mama'eukwaawa rerekwara 'gã u'aa ojenuga Jejui 'ga rowase. A'eramũ 'gã wafukaita:

—Ene 'ã Ku'jywa 'ga ra'yraretea— 'jau mama'eukwaawa rerekwara 'gã wafukaita.

Mama'eukwaawa 'gã muafukaita.

¹² A'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Pěẽ we aipo pe'je awi. Pěẽ we 'ã aipo pe'je ekoete— 'jau 'ga mama'eukwaawa rerekwara 'gã nupe, oje'ega moywyrafena.

*Jejui 'ga remimonorama 'gã
(Mateu 10.1-4; Luka 6.12-16)*

¹³ Anure Jejui 'ga awau ojeupia ywyty'rarimũ. Wemifutara 'gã 'ga enũina:

—Pe'je pejejua 'au je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga repejãna 'ga rerowyka.
 14 A'eramũ 'ga 'gã amũ mũ'jãu 'gã nui. 'Ga
 remimũ'ẽmera 'gã pytuna tusi.

—Pěẽ je amũ'ẽ 'gã nui tejepyriwaramũ.
 Anure nipo je pẽ monoi kwe pe morogyta
 esage mome'waramũ 'gã nupe, “Pejetywer awi
 pẽpoiwiwaramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui, pẽ
 mogyau wemiayuwamũ” 'e mome'waramũ— 'jau
 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ: “Jeremimonorama
 'gã”, 'jau 'ga 'gã nupe. 15 'Gã nupe nanẽ 'ga opãjẽ
 monoi.

—Tepãjẽa je amono pẽ nupe mama'eukwaawa
 pe'aawamũ erekwara 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe.

16 Aipo 'gã 'ga imũ'jãu wemimonoramamũ:
 Simão 'ga. Anure Jejui 'ga 'ga re'roka Pedroa pyu.
 17 Tiago 'ga, Juã 'ga retee. Aipo 'gã nuwa Sepeteu.
 Oje'eg imũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe *Puanerigi* 'jau 'ga
 'gã nupe. Aeje'eg imũ *Puanerigi* 'ea Tupã ra'yra 'ea
 poromũ. 18 Andre 'ga, Filipe 'ga, Patarumeu 'ga,
 Mateu 'ga, Tome 'ga, Tiago 'ga. Ajepeja 'ga, Tiago
 'ga Aufeu 'ga ra'yra. Tadeu 'ga, Simão Serote 'ga,
 19 Judas Iskariote 'ga. Kũima'e tywera 'gã nupe 'ga
 me'egara 'ga poromũ.

Mama'eukwaawa 'wyrara mome'uawet
(Mateu 12.22-32; Luka 11.14-23; 12.10)

20 'Og ipe 'ga oramũ mytuna 'gã ajatykau 'ga
 ree. Kwaiwetewete wejue 'gã. A'eramũ Jejui 'ga
 ojemi'wararũme'em wemimu'e 'gã netee. 21 Aipo
 renupawe Jejui 'ga jara 'gã 'jau 'ga upe. “'Ga
 jemuarũe'ema te 'ga wereko”, 'jau 'gã Jejui 'ga upe.
 A'eramũ 'gã awau 'ga upe.

—Ere ejua 'gã nui— 'jau 'gã awau 'ga upe.

A'ere 'ga nooi. ²² Jerusareg awi Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nuri rai'i. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Mama'eukwaawa 'wyriara je'eg imũ etee 'ga mama'e apoi. Pesepu* pãjẽ mũ etee 'ga 'gã pirewara pe'ai 'gã nui— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'gã nenũina ojepyri. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau ee. Mama'ea 'ga imome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jawamũ.

—Maran sipo mama'eukwaawa 'wyriara a'eramũ wemiayuwa pe'ai 'gã nui? Nope'ai futari.

²⁴ Sã'ã ywy pypewara 'gã ajuee amara'neramũ 'gã jo'oga ajau. A'eramũ 'gã amunipo ajuapisau. A'eramũ futat 'gã amunipo ojomateepapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁵ —Sã'ã majepeja amunaw ipewara 'gã. Ajau ojo'og ire majepeja amunaw ipewara 'gã nãñewẽjẽmĩ ajuapisau nũ. ²⁶ Nan iapo re amunipo 'ã mama'eukwaawa remiayuwa jomateepawi ajaupi etee futat. Mama'eukwaawa 'wyriara nomonoĩ futari wemiayuwa erekwara 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁷ —Ose sipo muna'ywa ifuakat ma'e 'ga rog ipe, 'oga jara 'ga fare'em ire? Naani. Nosea'uweri. Ifuakat ma'e 'ga far ire etee isei 'ga rog ipe, 'ga karaemã pojekau 'ga wi. Mama'eukwaawa 'wyriara ifuakat ma'e 'jawe futat. Ipãjẽ futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga te pãjẽrete, mama'eukwaawa 'wyriara pãjẽ apyraapa. Ma'eramũ 'ã ae Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee

---

* **3:22** Mama'eukwaawa 'wyriara rera mukũ tapy'ỹja je'eg imũ. Satanasi 'jawamũ, Pesepu 'jau nũ.

mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ —Pënea'at ki pëë je'e are. Janeruwarete 'ga pëtywera moia pë nui, jui pëpoiriweramũ. Akuraparamũ miamũ 'ga pëtywera moiri pë nui ojeupe pëë enũjamũ. ²⁹ A'ere 'ga U'agesage kuraparamũ 'ga naekatu'ogu'jawi. 'Ga 'Agesage kurapara 'gã ojereko tywerukaa 'ga upe. Nomoiri futari 'ga aipo 'gã tywera 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

³⁰ “Mama'eukwaawa 'wyrara pãjẽ mũ te 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui” 'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga 'Agesage kurawi. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau ee.

Jejui 'ga y ëë, 'ga rewirera 'gã netee
(Mateu 12.46-50; Luka 8.19-21)

³¹ Jejui 'ga y ëë 'ut owaëma 'gã nupe 'ga rewirera 'gã netee. A'ere 'gã nosei. A'eramũ 'gã ukupepe etee 'upa. A'eramũ 'ga y ëë 'jau ukupepewara 'gã nupe:

—Peenũi kĩa jee. Toroporogyta kĩa upe 'jau— 'jau ëë 'gã nupe.

³² Kwaiwete 'gã 'upa Jejui 'ga pyri. A'eramũ 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Eney ëë 'ut owaëma enerewirera 'gã netee. Ukupepe 'gã nuri 'upa. “Toroporogyta kĩa upe 'jau”, e'i eney ëë oree— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea— 'jau 'ga 'gã nupe.

³³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ojepyriwara 'gã nupe:

—Maranuaramũ te pëë jey 'jawe jee? Maranuaramũ te pëë jerewirera 'gã 'jawe jee nanë nũ?
— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴ A'eramũ 'ga amã'jãu wenupara 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Aga jey êê 'jawewara 'gã, jerewirera 'gã 'jawewara 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁵ —Jarejuwarete 'ga je'ega renuparamũ pëë jepytuna 'jawe pejemogy, jerewirera 'jawe pejemogyau nũ. Kũjãmeramũ jerenyra 'jawe pejemogy, jey 'jawe nanë nũ pejemogyau nũ. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e apoaramũ jepytuna 'jawe pejemogy jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

4

Mama'e a'yi tymawet

(Mateu 13.1-23; Luka 8.4-15)

¹ Anure Jejui 'ga awau Garireja ypia reme'y'warimũ nũ. Kwaiwete 'gã ajatykau 'ga ree. A'eramũ 'ga awau u'aa wapyka yaruu pype. A'eramũ 'ga yaruu pype u'ar ire oporogytau ojee ajatyka ma'e 'gã nupe. 'Ga renupara 'gã 'upa 'yisiga pype. ² Mama'e mũ 'ga imome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

³ —Kũima'e 'ga amũ awau juowuuran a'ÿja momopoa oko pe. ⁴ A'eramũ a'ÿja mũ u'aa pe pe 'ga wi. A'ere 'ga imomopor ire wya'ri ruri i'wau etee 'ga wi. ⁵ Amumera u'aa ywy a'wyre'ema pype 'ga wi. Kwaiwete ita. A'eramũ 'yja otywe'emamũ jupe. 'Yi tywe'ria te. Jaruete futat opopoa numiamũ. ⁶ A'ere nooi apoa kwe pe. A'eramũ kwaraya imomÿijaga etee. Ita rakuwa ijukau etee. ⁷ Amumera a'ÿja u'aa juemy pype. A'eramũ jua imoteu etee 'ga wi. A'eramũ jawaiwa iapisau etee. A'eramũ u'ae'emamũ 'ga upe. ⁸ Amumera a'ÿi te aje u'at

ywy katurama pype. A'eramũ opopoa. A'eramũ ywy esage pype u'at ma'efera te u'aramũ. Kwaiwete u'aramũ. Ajepeja 'ywa'aa trĩta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sesẽta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sẽg i'aa— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁹ —Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Ojeupe 'ga porogytapaw ire mytuna 'gã awau ojewya oje'wyr ipe nũ. A'ere 'gã amũ pytai oporonupa ee 'ga upe. A'eramũ opyta ma'e 'gã awau 'ga repejãna oporonupa 'ga remimome'u are 'ga remimu'e 'gã netee:

—Ma'ja are te ore mu'e ape poromũ morogytau ra'e? Norereapyoi ete ore ee ki 'ei— 'jau 'gã 'ga upe.

¹¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Tejuwarete 'ga je'eg imũ futat je ruri pẽ mu'jau 'ga ree. 'Awamũ Jeruwa 'ga pẽ mogyi wemi-ayuwamũ jeje'ega renupa katu katuaramũ, a'e je pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ je morogytau etee pẽ mu'jau ee. Nomome'uayayi tãmẽjẽ je pẽ nupe. ¹² Kasi a'e pe tesirũmera 'gã we ik-waaw ekoete ne, a'e je pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jeje'eg are eapyowere'ema 'gã wanup futat jeje'ega numiamũ. A'ere 'gã naeapyoi futari ee. Wesak agawewi 'gã 'ã mama'ea jeremi-apoa. A'etea 'gã naeapyoi ee. Ma'eramũ je 'ã morogyta etee imome'ui pẽ nupe pẽ mu'jawamũ. Imome'u katu re 'gã neapyo ekoeteramũ ajemogyau ee ne. Ee weapyo re amunipo 'ã 'gã poiri otywer awi. A'eramũ te amunipo 'ã Janerwarete 'ga 'gã katu'ogi 'gã tywer awi— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ —Ee pejejeapyoe'em ire maran amusipo 'ã pẽẽ

pěneapyo mama'e are pejejeupe je imome'uramũ?
— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporonupa ee.

¹⁴ A'eramũ 'ga 'gã mueapyou ee:

—Sã'ã y'wa a'ỹja. Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega. 'Ga je'ega mome'wara 'gã y'wa a'ỹi tymara 'gã 'jawe. ¹⁵ A'ỹja mũ 'ã u'aa pe pe 'ga wi. A'ea 'ã wyra'ia 'ua i'wau etee. Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega renupara 'gã amũ. 'Ga je'ega renuwi futari numiamũ. A'ere 'gã naeapyoi ee. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrara 'ua erowiarukare'ema 'gã nupe: “Perowiar awi”, 'jau 'ua 'gã nupe. A'eramũ futat 'gã momoirukaa je rerowiar awi—'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶⁻¹⁷ —Sã'ã y'wa a'ỹja mũ 'ara ywy a'wre'ema pype ipopora numiamũ. A'ere nitywi apoa. A'eramũ opapapa etee nũ. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga je'ega renupara 'gã amũ. Enupawe 'gã erowiaa. A'ere 'gã naeapyoi ee. A'eramũ 'gã opoia kaměsiete erowiar awi. Erowiaramũ nipo 'gã amũ 'gã nerekou tyweaete ee. A'eramũ 'gã opoia 'ga je'ega renuw awi. ¹⁸ Sã'ã y'wa a'ỹja 'ara ju pype. A'eramũ 'ã opopoa futat numiamũ. A'eramũ 'ã jua imoteu etee. Nan tee futat nipo 'gã amũ Jarejuwarete 'ga je'ega renuwaiwi etee. ¹⁹ A'eramũ nipo 'gã wemifutar are etee wea'aramũ ajemogyau nũ. Ojeka'aranũrug are etee wea'aramũ ajemogyau. Ojemuorypaw are etee nipo 'gã wea'aramũ ajemogyau. A'eramũ 'gã wea'aru'jawe'emamũ nipo 'ga je'eg are.

²⁰ —Amumera 'gã te nipo ajee. Sã'ã y'wa a'ỹja ywy katurama pype u'at ma'ea. A'ea awau waranupa u'aramũ. Nan tee futat Ku'jywa 'ga

je'ega renupara 'gã neapyoramũ ajemogyau ee. Wago'oramũ miamũ 'gã nopoirauweri futari je rerowiar awi. Ojemogyppyka etee futat nipo 'gã ajemogyau je ree. Janeruwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat mama'e esage apou ajemogyau. Sã'ã ywy katurama pype u'at ma'e 'ara. A'eramũ 'ã u'aramũ kwaiwete. Ajepeja 'ywa'aa trĩta i'aa. A'ere ajepeja 'ywa'aa sesẽta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sẽg i'aa. Nan tee futat jeje'ega renupara 'gã mama'e esage apoi Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mueapyou 'Uwarete 'ga je'ega renuw are.

Arãparĩn

(Mateu 5.14-16; Luka 8.16-18; 11.33)

²¹ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Nomonyga'uweri ae arãparĩna mũ imỹina im-ima mama'e 'ag are. Imonyg ire ae imonoi imỹina ajuesawamũ te. A'eramũ ose ma'e 'gã esaka tenamũ. Nan tee futat ki pẽẽ. Ee eapyo ma'eramũ ki pẽẽ tekotee 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga porogyta are. ²² Mama'e jemima pẽẽ ikwaape'ema. A'ere nipo anure te pekwaap. ²³ Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁴ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pejejuka ki je'e are. Pejejaupe pẽẽ mama'e apo 'jawerimũ etee futat nipo Janeruwarete 'ga mama'e apoi pẽ nupe. A'ere 'ga taetu aipo mama'e apoi pẽ nupe. ²⁵ Mama'e rereko esageara 'gã a'jeteetewi mama'ea wereko. A'eramũ taetu 'ga mama'e ppygu'japa ojeupe. A'ere mama'e rereko esageare'ema 'gã nuerekou'jawi futari mama'ea. Erekopyrera miamũ futat 'ga erekou'jape'ema—

'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Nan tee pêneapyo Jare-juwarete 'ga je'eg are. Oje'ega pēē enuw ire 'ga pē mueapyou oje'eg are. Oje'ega pēē enuwe'emamũ 'ga nepē mueapyou'jawi oje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

Y'wa a'ÿi

²⁶⁻²⁹ A'ere 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jau nũ:

—Sã'ã ko jara 'ga y'wa a'ÿi tyma oko pe. A'ere 'ga 'ã awau jui. Wea'aru'jawe'emamũ futat a'ÿja tymawer are. “Ko sipo 'wei”, 'jawe'em futat 'ga 'ã y'wa a'ÿja upe. Opopoa nã'ã ojetee futat re'ã, u'aramũ 'jau nã'ã re'ã 'jau 'ga. Weapyoe'emamũ agawewi itymarera 'ga ee. Ywy pype otym ire 'ã awau u'aramũ, otyarũmũ ko jara 'ga upe. A'eramũ 'ga 'ã ipa'wau. Nan tee futat Janeruwarete 'ga remiayuwa. Oje'ega rerowiarãmũ Janeruwarete 'ga 'gã mogyau wemiayuwamũ. Jane 'ã 'ga je'ega te simome'u. A'ere 'ga te 'gã mueapyoi ee erowiarukaa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

'Ga rerowiaara 'gã momytunawam (Mateu 13.31-32, 34; Luka 13.18-19)

³⁰ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ma'ja 'jawe ajee Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã? — 'jau 'ga 'gã nupe. ³¹ —Sã'ã y'wa a'ÿi'ĩ'ia, mostarda 'jawa. ³² A'ere 'ã otym ire 'ã opopoa awau o'ywuurãmũ. A'eramũ 'ã wyra'ia aja'yrapyau akã are, waity mogyau ee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe nũ.

Aipo upe Jejui 'ga wemiayuwa jemomytunawama te imome'ui 'gã nupe. 'Awamũ 'ga

rerowiaara 'gã inãinãĩĩ etee. A'ere 'gã anure kwaiwete 'gã jemomytuni nipo ajemogyau.

³³ Morogytau Jejui 'ga mytuna 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. A'eramũ 'gã weapyoramũ 'ga ree. ³⁴ Mytuna 'gã nupe 'ga morogytau etee imome'wau. A'ere 'ga wemimu'e 'gã mueapyoi oje'eg are, wemiayuwa 'gã etee erekou.

Ywyrū muojeawet

(Mateu 8.23-27; Luka 8.22-25)

³⁵ Aipo 'ara rupi, ypytunimũ, Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Pe'je soo jareyaapa 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁶ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã mytuna 'gã monou ojewi.

—Pe'je pejewau pejeje'wyr ipe— 'jau 'gã 'gã nupe.

Yaruu pype 'ga renamũ 'ga remimu'e 'gã awau u'aa yaruu pype Jejui 'ga pyri. A'eramũ 'gã awau 'ga rupi. A'ere amumera 'gã oi oyaruu pype 'gã newiri. ³⁷ Gã yaapaw ipe ywyrūua 'ua erujewi 'gã nupe. 'Y ryjuapia yara matyneema imotypywyka ja'wyja'wy 'gã nupe. ³⁸ A'ere Jejui 'ga seri etee futat 'upa yara ku'a pe. Wakaga rerupa akagytapawa 'jawewara 'arimũ. A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'ga renũina 'ga momaka:

—Ku'jyp! Ere epaka kũi! Sapap jane kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'erauwe Jejui 'ga fu'ami oje'ega ywyrūu upe, 'y rajapetega upe nanẽ nũ:

—Peojet ki 'y rajapetek ywyrūu retee— 'jau 'ga jupe.

A'erauwe ywyrūa wojeramū. 'Y rajapetega nanē wojeramū nū. ⁴⁰ A'ere 'ga 'jau wemimu'e 'gā nupe:

—Ma'eramū pejekyjau nanimenime 'ū? Naje rerowari tāmējē 'ā pejepe pejemogyau— 'jau 'ga wemimu'e 'gā nupe.

⁴¹ A'eramū 'gā kyjea 'gā nerekou.

—Kuu. Ma'e pājē 'ga te jane sireko jarejepype nū'ū?— 'jau etee 'gā ajaupe. —Ywyrūa te 'ā 'ga amuojet erujewi jarejewi a'i kūi. 'Y rajapetega nanē 'ga 'ā imuojea erujewi nū. Ma'e pājē 'ga te nū'ū? Naesagi pa je 'ga amū je'ega ywytu upe jepi nū, ywytu muojera erujewi jepi nū— 'jau 'gā ajaupe oporesagamū ete 'ga ree. —Janeruwarete 'ga te wapoukat 'ga upe nū'ū— 'jau 'gā ajaupe.

5

Mama'eukwaawa rerekwat (Mateu 8.28-34; Luka 8.26-39)

¹ Garireja ypiauu raapaw ire 'gā awau ojekoka Gerasa ywy are. ² A'e pe Jejui 'ga uēma yaruū awi. Yar awi 'ga ēm ypyrauwe kūima'e 'ga amū 'ua 'ga repejāna. Mama'eukwaawa rerekwara 'ga poromū. ³⁻⁴ Tywy 'arimū ete futat 'ga rekoi. A'eramū 'ga 'ua tywy awi Jejui 'ga repejāna. Ipojy te 'ga akou. A'eramū 'ga pyriwara 'gā okyjau 'ga wi 'ga rekoramū. Apo fat agawewi futat 'gā 'ga, 'ga kupy faa itaju pyu agawewi. A'etea 'ga omonoonoog etee futat. A'eramū 'gā 'ga pofaa, 'ga pyfaa 'jau itaju pyu. A'ere 'ga imopeni etee. A'ere 'ga nipoje'okawi futari 'gā nupe. ⁵ Ywytyra rupi 'ga awau akou awotywe'eme. Opytawaipa etee peu. A'ere 'ga awau tywy pe nū. Mama'eukwaawa

'ga maema. Ita pyu 'ga ojekysau. ⁶ Jejui 'ga resakawe 'ga ujāna u'aa wapyka wenupy'āu 'ga rowase. ⁷ A'eramū mama'eukwaawa 'ga mua-fukaita:

—Jejui. Ku'jywa 'ga ra'yra 'ā ene. Maran te ore rereko ape 'awamū? Ore rereko tywer awi ape—'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

⁸ “Ejepe'a 'ga wi”, e'i Jejui 'ga mama'eukwaawa upe ra'e. A'eramū mama'eukwaawa aipo werekwara 'ga mu'eukaa 'ga upe.

⁹ A'eramū Jejui 'ga 'jau jupe:

—Ma'ja te enerera?— 'jau Jejui 'ga mama'eukwaawa upe.

A'erauwe 'jau 'ga upe:

—Kwaiwete ore 'ga pirewaramū. A'eramū 'gā ore renūina “kwai” 'jau oree— 'jau mama'eukwaawa 'ga upe.

¹⁰ A'ere mama'eukwaawa 'jau Jejui 'ga upe:

—'Ga wi ore monou kasi muku ore monoukar ape ne— 'jau mama'eukwaawa 'ga upe.

¹¹ Mama'eukwaawa rerekwara 'ga upe Jejui 'ga porogyta 'ga 'amamū tajaurana ojemi'waa 'upa wwyty'rarimū. ¹² A'eramū mama'eukwaawa 'jau 'ga upe:

—Tajaurana wwyteripe ore mono ape ore mo-gyau— 'jau 'ga upe.

¹³ A'eramū Jejui 'ga 'jau jupe:

—Pe'je ajee pejewau— 'jau 'ga jupe.

Tajaurana pytuna tois miu. A'erauwe mama'eukwaawa ū'jāu werekwarera 'ga wi awau ojejaga tajaurana pype. A'eramū tajaurana mama'eukwaawa ojepype ijejagamū erowawaka

erajemogyau. A'eramũ erawau enujãna erojypa ywy'amuku rupi eropopoa erawau eropapa 'y pe.

¹⁴ A'eramũ tajauran are omaenun ma'e 'gã awau imome'wau amunaw ipewara 'gã nupe, jũ mewara 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe 'gã 'ga rera mokwasi'wau. A'eramũ kwaiwete 'gã 'ua 'ga resaka. ¹⁵ Jejui 'ga pyri 'uawe 'gã mama'eukwaawa rerekwarera 'ga resaka. 'Ga resakawe 'gã oporesagamũ etee 'ga ree ajemogyau. Jejui 'ga pyri 'ga reni wapyka. Mama'e tywera ojewi iẽm ire 'ga 'ũina wapyka ojeyrũwunepa. I'akwaap 'ga a'eramũ futat. A'eramũ amunaw awi 'ut ma'efera 'gã oporesagamũ etee 'ga ree. ¹⁶ A'erauwe 'ga katu'oga resakarera 'gã imome'wau 'gã nupe:

—Jejui 'ga mama'eukwaawa ope'a 'ga wi ko. A'eramũ 'ga imonoukaa tajaurana pype ko. Ojepype mama'eukwaawa reseramũ tajaurana awau opopoa wypy'awygamũ 'y pe ko— 'jau 'gã imome'wau 'ut ma'efera 'gã nupe.

¹⁷ Weymawa manũ re 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ere ejepe'au ore wi kũi. Ene nenea'wyri ra'e kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁸ A'erauwe 'ga awau u'aa yaruu pype nũ. A'e pype mama'eukwaawa rerekwarera 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Tene je oi ene rupi, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁹ A'ere Jejui 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani. Eje'wyr ipe te ekwap ejemome'wau epytuna 'gã nupe. Janeruwarete 'ga ajemuaẽm ene ree. A'eramũ 'ga mama'e esage apou ene upe. A'eramũ ene ewau imome'wau epytuna 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

20 A'ere mama'eukwaawa rerekwarera 'ga awau amunawa moymoyka okatu'okawera mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Tekapuru ywy pe 'ga awau Jejui 'ga remiapofera mome'wau. A'eramũ enuparera 'gã oporesagamũ 'ga ree, okatu'okawera 'ga imome'uramũ.

Jairo 'ga rajyt

(Mateu 9.18-19; Luka 8.40-42)

21 A'ere Jejui 'ga awau ypiauu raapa wemimu'e 'gã nupi nũ. 'Gã jekog ire mytuna 'gã 'ua ajatykau 'ga ree 'yisiga pype. 22 A'eramũ Jairo 'ga 'ua oporo-gytau Jejui 'ga upe. Aipo 'ga judeu 'gã jatykaawa raarana 'ga. 'Ga 'ut wapyka wenupy'au Jejui 'ga rowase.

23 —Jera'jyra ãã amanũ ja'wyja'wy 'upa ki 'ei. A'eramũ je ene poreawua kũi. Teresak ãã jui 'jau, 'jau je tejua enee kũi— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

24 A'erauwe Jejui 'ga awau 'ga rupi. Kwaiwete 'gã awau 'gã newiri. Ojopyypykyk te 'gã awau.

Ojero'wu ma'e kũjã ãã

(Mateu 9.20-22; Luka 8.43-48)

25 Poje kũjã ãã mũ 'ua Jejui 'ga rakyfet katy 'ga repejãna. Ojero'wu ma'e ãã. Tusi kwara ãã imu'aa akou ojero'wau. Nuogi futari ãã rya ãã wi. Ymã te 'ã ãã rekoi rakue. 26 Morofuanugara upe ojesaukaa numiamũ. A'ere morofuanugara mepyetea ãã ka'aranũũ mateepapa ekoete ãã wi. A'ere ãã nojekatu'ogi futari akou. A'ere ãã jero'wu jerekoetei ãã ree. 27-28 A'eramũ ãã Jejui 'ga rera renupawe 'jau ojeupe etee futat: “Kĩã raity pyygamũ tajekatu'ok 'jau kwy”, 'jau ãã ojeupe etee futat. A'eramũ ãã 'ua 'ga rewiri. 'Ga rupisikawe

ẽẽ 'ga raity ppyka. ²⁹ A'erauwe ẽẽ ry uoka ẽẽ wi. A'eramũ ẽẽ 'jau ojeupe etee futat: “A'jea futat kĩa pãjẽa ra'e”, 'jau ẽẽ ojeupe. “Jejaruete je 'awamũ nũ”, 'jau ẽẽ ojeupe etee futat akou.

³⁰ A'erauwe Jejui 'ga 'jau ojeupe etee futat: “Ga amũ ijaruete jepãjẽ mũ”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga ojerowaka 'jau mytuna 'gã nupe:

—Awỹja te owyk jeraity are ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Tee. Naje rõi— 'jau 'ga rewiri oo ma'e 'gã 'ga upe.

³¹ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Kwaiwete agawewi 'gã 'ã. A'etea 'ã ere “Awỹja te owyk jeraity are ra'e?” ere oree— 'jau 'gã Jejui 'ga upe. —Nereesagi nipo 'gã jopypypypya?— 'jau 'gã 'ga upe.

³² A'erauwe Jejui 'ga amã'jãu 'gã moyka ojee owyk ma'efera rekaa. ³³ A'erauwe ijaruete ma'efera ẽẽ 'jau ojeupe: “Najemima'uweri je kĩa wi. Okwaap futat kĩa”, 'jau ẽẽ ojeupe. A'eramũ ẽẽ awau wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. Oyyita ẽẽ ojemome'wau 'ga upe:

—Je ako awyk eneraity are ko. Ymã te jerya nuogi je wi. A'ere eneraity are je wygauwe iogi je wi ko— 'jau ẽẽ 'ga upe.

³⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ẽẽ upe:

—Je rerowiat wejue te ape. A'eramũ je ako ene katu'oka ko— 'jau 'ga ẽẽ upe. —A'eramũ ki ene epy'ata'waramũ ekou. Enejaruete ene ekou— 'jau 'ga ẽẽ upe.

*Jairo 'ga ra'jyra ẽẽ ferapawet
(Mateu 9.23-26; Luka 8.49-56)*

³⁵ Ëẽ upe Jeju'i 'ga porogyta 'ga 'amamũ Jairo 'ga remiayuwa 'gã amũ 'ua 'ga rewiri:

—Amanũ katu enera'jyra ãẽ ki 'ei. Au'je 'ga reruri re— 'jau 'gã 'ua 'ga upe.

³⁶ A'ere Jeju'i 'ga 'i etee 'ga upe:

—Ene'arasig awi. Je rerowiat ki ape— 'jau ete Jeju'i 'ga 'ga upe.

³⁷ A'ere Jeju'i 'ga 'jau wewiri oo ma'e 'gã nupe:

—'Au etee ki pejup. Ore tee oroo orosou ãẽ resaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga muapyra 'gã etee erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, 'ga rewirera Juã 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau ojeupi. ³⁸ Jairo 'ga 'wyr ipe owaẽmawe 'gã amanũ ma'efera ãẽ ree ajatyka ma'e 'gã nesaka. Jairo 'ga ra'jyra ãẽ rapirũmũ ãẽ rerekou. Wafukaita 'gã ajemogyau. ³⁹ A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te pejoo'o ãẽ ree? Namanũi futari ãẽ. Oset tee ãẽ 'upa— 'jau 'ga ajatyka ma'efera 'gã nupe.

⁴⁰ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'gã 'ga rerekoemãu etee:

—Ene'me awi nũ'ũ. Amanũ futat akiko— 'jau 'gã 'ga upe.

“Amoferap je ãẽ”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe “Oset tee ãẽ 'upa”, 'jau ete 'ga 'gã nupe.

A'ere Jeju'i 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau peje'jãu ukupepe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga muapyra 'gã nerawau, kũjãmuku'i ãẽ jara 'gã neewe. A'eramũ 'gã awau osou imy'ja'wi

pype. ⁴¹ A'eramũ 'ga amanũ ma'efera ãẽ popyyka oje'ega ãẽ upe:

—Ere ejua ewya, ky'ri— 'jau 'ga ãẽ upe.

(Oje'eg imũ 'ga 'i: *Tarita kumi. Tarita kumi* 'ea ere ejua efu'ama jui 'ea poromũ.)

⁴² A'erauwe kũjãmuku'i ãẽ afu'ama okama awi, afu'ama awau watau. Tusi kwara ãẽ amu'at. A'eramũ ãẽ watau 'gã neape. A'eramũ 'gã oporesagamũ etee ãẽ ree. A'eramũ futat ãẽ ruwa 'ga 'jau ojeupe: “Amanũ ako jera'jyra ako re'ã. A'ere pa 'ga 'ã jera'jyra moferawi jee nũ”, 'jau 'ga ojeupe.

⁴³ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je mome'u kasi pejepe kwe pe 'gã nupe ne, 'au je iapoawera ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'ga 'jau ãẽ jara 'gã nupe:

—Pe'je ãẽ mojemi'waa— 'jau 'ga ãẽ jara 'gã nupe.

6

Nasare pe 'ga oawet

(Mateu 13.53-58; Luka 4.16-30)

¹ Anure Jejui 'ga awau ojewya Nasare pe nũ, waranupawer ipe nũ. Wemimu'e 'gã 'ga erawau ojeupi. ² Morowykye'ema rupi 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga porogyta are. A'eramũ enupara 'gã amũ oporesagamũ 'ga ree.

—Ma'ape te 'ga jemu'ei mama'e are nũ'ũ? Awỹja te 'ga amu'akwaap mama'e are nũ'ũ? — 'jau 'gã ajaupe. —Ma'ja pãjẽ mũ ajee 'ga aeremiapoe'ema apoi?— 'jau 'gã ajaupe. —Maran ajee 'ga mama'e apoi mĩnamũ nũ, aeremiapoe'ema mama'e apou nũ? — 'jau 'gã ajaupe. ³ —Ma'eramũ sipo 'ga

jane mu'ei mama'e are? NaMoisesi 'ga remik-wasiarer are moromu'jara rūi agawewi 'ga 'ã. A'etea 'ga jane mu'e are ifuewet— 'jau 'gã ajaupe. —'Yjepana pinara agawewi 'ga 'ã. A'etea 'ga 'ã jane mu'e are ifuewet. Mari ãã ra'yra 'ga te 'ã. 'Ga rewirera 'gã ako 'au jane pyri. Tiago 'ga, Jose 'ga, Judas 'ga, Simão 'ga. Mímera 'gã 'ga rewirera. 'Ga renyra 'gã nanã 'ã ajemogyau 'au jane pype nũ. Ma'eramũ sipo 'ga jane mu'e are afuewer-amũ? Nienuwa'uweri jane 'ga porogytaa— 'jau 'gã ajaupe.

⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Sã'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã oa kwe pe 'ga je'ega mome'ua. A'eramũ 'ã kwe pewara 'gã jẽmĩ 'gã je'ega rerowiaa. A'ere 'ã 'gã 'wyr ipewara 'gã jẽmĩ nuerowiari 'ga. 'Ga pytuna 'gã miamũ 'ã 'ga rerowiare'ema ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'wyr ipewara 'gã nupe. —Nan tee futat ajee 'ã kwe pewara 'gã jẽmĩ je rerowiari. A'ere 'ã je'wyr ipewaramũ jẽmĩ naje rerowiari pejepe pejejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ Nuerowiari wejue 'gã 'ga. A'eramũ 'ga aeremiapoe'ema mama'e apoarũme'em 'gã pype. Ojero'wu ma'e 'gã amũ etee 'ga imajarueteu, opo monou 'gã 'arimũ. ⁶ “Naje rerowiari te 'gã 'ã. A'eramũ je 'gã poararũme'em”, 'jau 'ga ojeupe, oporesagamũ 'gã nee.

*Jejui 'ga wemimu'e 'gã monoawet
(Mateu 10.5-15; Luka 9.1-6)*

Aipo awi Jejui 'ga awau Nasare pyri 'ut ma'e amunaw ipe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

⁷ Anure 'ga wemimu'e 'gã majatykau, tusi 'gã

majatykau. A'eramũ 'ga opājě monou 'gã nupe mama'eukwaawa pe'aawamũ erekwara 'gã nui. A'eramũ 'ga 'gã mokwasi'wau mukũi juejue 'gã monou kwe pe.

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Jerer imũ ki pěě mama'eukwaawa pepe'a erekwara 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁸ — Pejemama'ea te kasi ajee peroo ne. Ywyrāa etee pěě erawau pejepo pe. Pejejemi'ua miamũ pěě erawawe'em. Mama'e ryrũ, ka'aranũũ. Mĩmera naně pěě erawawe'em nũ. ⁹ Pejepypapaawunepa ete. A'ere pejejyrũa miamũ pěě erawawe'em. Pejepir arewara etee futat pěě erawau. Nan tee futar iki pekwap— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁰ — 'Gã 'wyrarete upe pejewaěma pěě majepeja 'oga pype etee futat pejejupa. Peo kasi kwe pe pejekou ne. ¹¹ Pejeporogyta renuwe'emamũ kaměšiete pejewau 'gã 'wyr awi. 'Gã nui pejewau ki pěě pejepytyry'wory'woka. “Nepeenuwi ete oreporogyta. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga amara'neramũ pě nee”, 'jau ki pěě 'gã nupe, pejepytyry'woka 'gã neape— 'jau Jejui 'ga wemimono 'gã nupe.

¹² A'eramũ Jejui 'ga remimu'e 'gã awau peuwara 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree:

—Pejetywer awi pěpouriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pě nui. “Je katu'og ape”, pěě 'eramũ 'ga pě katu'ogi futari, pě mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'gã awau 'gã nupe.

¹³ Mama'eukwaawa 'gã ipe'au erekwara 'gã nui. Miarakawenana 'gã imonou ojero'wu ma'e 'gã akag are. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã katu'oka 'gã jero'wu awi.

*Juã Batista 'ga jukaaukawet
(Mateu 14.1-12; Luka 9.7-9)*

¹⁴ Jejuí 'ga rera okwasi'wasi'wau kwe pe. A'eramũ Erote 'ga nanẽ 'ga rera renupa nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Awỹja te poromũ? Aeremiapoe'ema te a'e 'ga wapo a'i kũi— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã amũ 'jau 'ga upe:

—Juã Batista 'ga nipo 'ut oferapa rai'i nũ. A'eramũ nipo 'ga a'eramũ janeremiapoe'ema resaukaa janee— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁵ A'ere amumera 'gã 'i:

—Eliasi 'ga nipo 'ut ojewya rai'i— 'jau 'gã 'ga upe. Amumera 'gã 'jau:

—Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga, ymãwarera 'jawewara 'ga futat— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁶ Aipo ajaupe 'gã 'e renupawe, Erote 'ga 'jau:

—Juã Batista futat 'ut oferapa rai'i nũ. Ajuwonogukat agawewi ako je 'ga ikue. A'etea sipo 'ga oferawu'jap nũ— 'jau Erote 'ga 'gã nupe.

¹⁷⁻¹⁸ Ymã Erote 'ga wewirera 'ga remireko ã pojekai 'ga wi rakue. Erotiasi ã pojekau 'ga wi rakue, Filipe 'ga wi rakue. A'eramũ 'ga ã rerekou katu rakue. A'eramũ Juã 'ga 'jau 'ga upe:

—Nia'wuri nanuara. Ejewirera remireko 'ã erepojeka 'ga wi. Ymã 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Peko awi pejejuemireko are”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'ere 'ã ereapo “Peapo awi” 'jawera rai'i. A'eramũ ene etywereteramũ ekou Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Juã 'ga Erote 'ga upe rakue.

A'eramũ Erote 'ga amara'neramũ Juã 'ga ree, 'ga pofaa, 'ga munewukaa moromunepawa pype.

19 Erotiasi ẽẽ Juã 'ga raykau 'ga 'eawer are. A'eramũ ẽẽ afuwereteramũ 'ga ree. 20 A'ere Erote 'ga kyjei 'ga juka awi. “Esage ma'e 'ga, Ku'jywa 'ga remiayuwa 'ga”, 'jau Erote 'ga Juã 'ga upe. A'eramũ 'ga okyjau 'ga juka awi. A'eramũ 'ga 'ga jukaukare'ema Erotiasi ẽẽ upe. 'Ga je'egamũ Erote 'ga wapyakau Juã 'ga je'eg are. 'Ga je'ega renupawe 'ga 'jau ojeupe: “Maran je 'ga rerekou 'ũ”, 'jau 'ga ojeupe. A'ere 'ga nokwaawi futari. 21 A'ere Erotiasi ẽẽ Juã 'ga juka rapesagi etee futat akou.

U'aawera 'ara rupi Erote 'ga maraka apou. A'eramũ 'ga kwaiwete 'gã mo'wy'wya omaraka are. Opoirũ, jefaruu 'wyriat, Garireja ywy pe-wara 'gã 'wyrria'ri. Mĩmera 'gã 'ga imo'wy'wya oje'wyr ipe. A'eramũ 'gã wemimo'wyrera 'gã mo-jemi'waa. 22 'Gã jemi'waaw ipe Erotiasi ẽẽ ra'ya ẽẽ awau osou ojerokyau maraka are ajatyka ma'e 'gã nowase. A'eramũ Erote 'ga aku'iramũ ẽẽ jeroky are wemimo'wy'wyrera 'gã netee. A'eramũ Erote 'ga 'jau ẽẽ upe:

—Ma'ja te erefutat? Tamono eneremifutara enee 'jau— 'jau 'ga ẽẽ upe.

23 A'eramũ 'ga 'jau nũ:

—“Ma'ja te erefutat?” a'e ako je enee ko. Eneremifutara etee futat tamono enee 'jau, a'e ako je enee ko. Na'e ekoetei je enee. Jarejuwarete 'ga remianuwamũ je 'i. Amono futat je enee— 'jau 'ga ẽẽ upe.

24 A'erauwe ẽẽ awau imome'wau oy ẽẽ upe. A'eramũ ẽẽ 'jau ẽẽ upe:

—Ma'ja te je aenũi kĩa upe?— 'jau ẽẽ oy ẽẽ upe.

—“Juã Batista kĩa akagera erurukat imonogukaa wã nupe jee”, ere ki kĩa upe— 'jau eẽ wa'yra eẽ upe.

²⁵ A'erauwe eẽ ra'yra eẽ awau ojewya 'jau 'ga upe:

—Juã Batista kĩa akagera erurukat paratu pype imonogukaa wã nupe jee kĩĩ. 'Awauwe je ifutari— 'jau eẽ 'ga upe.

²⁶ A'erauwe Erote 'ga u'arasigamũ aipo eẽ 'erauwe. Niporojukaweri 'ga Juã 'ga ree. A'eramũ 'ga a'eramũ u'arasigamũ. “Ma'eramũ je 'jau eẽ upe ra'e 'ũ: Eneremifutara tamono enee 'jau, 'jau eẽ upe ra'e 'ũ”, 'jau 'ga ojeupe, u'arasigamũ. A'ere 'ga wemimo'wy'wyrera 'gã nemianuwamũ aipo 'ga 'i eẽ upe. A'eramũ 'ga ojenosõu. “Kasi 'gã a'e pe je iapoe'emamũ naje rerowiari ne kwy, 'gã nekoĩ je'me are ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe. ²⁷ A'eramũ 'ga a'eramũ jefaruu 'gã amũ monou Juã 'ga juwonogukaa.

—Moromunepawa pype Juã 'ga 'amamũ. Pe'je pejewau 'ga ajuwonoka. A'eramũ pẽẽ 'ga akagera rerua paratu pype eẽ upe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau 'ga ajuwonoka. ²⁸ A'eramũ 'gã paratu pype 'ga akagera rerua eẽ upe. A'eramũ eẽ erua oy eẽ upe rakue.

—Kweramũ a'ni— 'jau eẽ oy upe.

²⁹ “Erote 'ga 'ga jukaukat 'ga upe” 'e renupawe Juã 'ga remiayuwa 'gã awau 'ga reumera upe erawau imonou inuga ita kwara pype rakue.

A'eramũ Erote 'ga wea'aramũ Juã 'ga ree, Jejui 'ga rera renupawe.

Kanape'i me'yitawet

(Mateu 14.13-21; Luka 9.10-17; Juã 6.1-14)

³⁰ Ko'iko'i ete Jejui 'ga remimonofera 'gã 'ua ojewya nũ. A'eramũ 'gã wemiapofera mome'wau Jejui 'ga upe. Oporogyta nanẽ 'gã imome'wau 'ga upe nũ. ³¹ Kwaiwete 'gã ajatykau Jejui 'ga ree. A'eramũ Jejui 'ga ojemi'wararũme'em wemimu'e 'gã netee. A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimonofera 'gã nupe:

—Pe'je soo awotywe'eme jarepytu'wau ra'ne 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

³² A'eramũ 'gã tee awau u'aa yaruu pype. ³³ A'ere kwaiwete 'gã 'gã oa resagi.

—Oo Jejui 'ga— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ amunaw ipewara 'gã ojeko'woka 'ga piara rupi awau ujãna ypia ywryi owaẽma 'gã nenune.

³⁴ Ojekog ire Jejui 'ga uẽma yaruu awi. Wenune 'ut ma'efera 'gã nesakawe, Jejui 'ga ajemuaẽma 'gã nee. “Karupa'mĩ jare'ema 'jawe pa 'gã jemogyi jee nũ”, 'jau 'ga ojeupe. Ni'wryari 'gã. A'eramũ 'gã omogytawe'emamũ. A'eramũ 'ga a'eramũ ajemuaẽma 'gã nee. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

³⁵ Kaaruwamũ Jejui 'ga remimonofera 'gã 'jau 'ga upe:

—Kaarup ki 'ei. Nitywi futari mama'ea 'au 'gã nemi'uramamũ— 'jau 'gã 'ga upe. ³⁶ —Emono 'gã jarejewi. Too 'gã amunawa mũ pype wemi'urama mua ojeupe 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁷ A'ere Jejui 'ga 'i 'gã nupe:

—Pẽẽ te mama'ea pemono 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau:

—Kuu. Mytuna 'gã nũ'ũ. Tusētu ka'aranũũ oo kanape'i muawamũ 'gã nupe kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Marãmaran te kanape'i pyu pētyp? Pe'je peje-wau esaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau esaka. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Sĩku etee kanape'ia. Mukũi'ĩ etee ipira'ia 'jau ra'e— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'eramũ 'ga 'jau ojee ajatyka ma'e 'gã nupe:

—Pe'je pejepojo'oka'i pejejau pejeapyka juo'wi 'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁰ A'erauwe 'gã opojo'ojo'o'giramũ wapyka juo'wi 'arimũ. Peu sēg 'gã wapyka. Peu sīkwēta 'gã wapyka. Peu sēg 'gã wapyka nũ. Nan tee futat 'gã wapyka juo'wi 'arimũ. ⁴¹ A'eramũ Jejui 'ga kanape'i pyyka opo pe ipira'i reewe. A'ere 'ga eramã'jãu ywau opo pe. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'erauwe 'ga kanape'i mowowoka imonou wemimu'e 'gã nupe. Omowowogamũ ojeme'yita 'gã nupe. Ipira'ia nanē ojeme'yita 'gã nupe. A'eramũ 'gã imonou wapyk ma'e 'gã nupe.

⁴² A'eramũ wapyk ma'e 'gã juejue ojemi'waa wewegamũ jui.

—Janeruwarete 'ga kumia ome'yi janee— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ 'ã jane jarejewegamũ jarejupa. Jarejuwarete 'ga jarejeupe ime'yje'em ire amunipo 'ã jane ty'ara reruwi— 'jau 'gã ajaupe.

⁴³ A'eramũ Jejui 'ga remimu'e 'gã emyrera mono'oga ijaga yrũ pype. Tusi yrupemũũa 'gã

imatyneema emyrera pyu. ⁴⁴ Sīku miu agawewi kūima'e 'gã pytuna. A'etea 'gã na'upawi kumia. Wewegamũ 'gã jui.

*'Y rajape 'arimũ Jejui 'ga ataawet
(Mateu 14.22-33; Juã 6.16-21)*

⁴⁵ Emyrera 'gã ijag ire Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Pe'je pejewau peje'aa yaruu pype. Pesaita pe pejewau pejeyaapa je renune. Je apyta ra'ne. Tamono 'gã 'gã 'wyr ipe 'jau nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga wi 'ga rejaa ojetee'i.

⁴⁶ Ojewi 'gã o re Jejui 'ga awau ojeupia ywytyra rupi. 'Uwarete 'ga upe 'ga awau oporogytau. Ojetee'i futat 'ga awau akou. ⁴⁷⁻⁴⁸ Ypytunimũ Jejui 'ga wemimu'e 'gã nesaka. Ypiauu pyter ipe 'gã 'upa. A'ere ywytua napywurukari 'gã nupe. A'eramũ Jejui 'ga ku'em ja'wyja'wyrāmũ awau 'gã nepejãna. 'Y rajape 'arimũ 'ga awau watau. “Tafen 'gã 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. Ojepyu 'ga kwap ja'wyja'wyrāmũ 'gã 'ga resaka.

⁴⁹ —Ma'ja katu 'ut kweramũ janee?— 'jau 'gã ajaupe. —Ajaga nipo kwe 'ut owaẽma janee kũ— 'jau 'gã amũ wafukaita ajaupe.

⁵⁰ A'eramũ 'gã okyjau ajemogyau. 'Gã kyjea 'gã pifuaka'roka.

A'erauwe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekyje awi je wi. Je tee ojot pẽ newiri— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵¹ A'erauwe 'ga awau yaruu pype u'aa 'gã pyri. A'erauwe ywytua wojeramũ 'gã nupe. A'ere 'ga remimu'e 'gã yyi ajemogyau. ⁵² Naeapyoi 'gã

kanape'i jeme'yitawer are. Naeapyoi wejue 'gã Jeju'i 'ga ree. A'eramũ 'gã okyjau 'ga wi.

Genesare ywy pewat
(Mateu 14.34-36)

⁵³ A'eramũ Jeju'i 'ga awau oyaapa wemimu'e 'gã netee. Awau 'gã ojekoka Genesare ywy are. ⁵⁴ Yaruu awi 'ga ĕmauwe peuwara 'gã Jeju'i 'ga kwaapa. ⁵⁵ A'eramũ 'gã awau ujãna ojero'wu ma'e 'gã nerua amunaw awi. Amunawa moy moyka ojero'wu ma'e 'gã nerua 'gã nupawa pype Jeju'i 'ga upe. ⁵⁶ Jeju'i 'ga waw ipe 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'gã nuga 'ga kwapaw ipe. Amuna'wi'i pewara 'gã, amunawarete pewara 'gã, jũ mewara 'gã. Mĩmer awi 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'gã nuga 'ga rape pe.

—Tene 'gã eneraity pypireme'ywa pyygi ene wi—
'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'ga raity pypireme'ywa pyygarera 'gã ajaruete pawamũ najuejue etee futat.

7

Judeu 'gã nemiapo
(Mateu 15.1-9)

¹ Anure fariseu 'gã amũ Moisesi 'ga remik-wasiarer are moromu'jara 'gã netee ajatykau Jeju'i 'ga ree. Jerusareg awi 'ut ma'efera 'gã poromũ. ² Jeju'i 'ga remimu'e 'gã jemi'wara resaka ajem-ogyau. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Nojepoei 'gã ojemi'war enune jareypy je'egawer imũ— 'jau 'gã ajaupe. —Nuapoi 'gã jare-jemiapoa ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

³ Judeu 'gã mama'ea wapo oypy je'egawer imũ etee futat. Fariseu 'gã taetu iapou. Ojemi'war enune 'gã ojepoeipoeita. ⁴ Wemimurera kumia nanē 'gã ipireipireita nũ. Oypy 'gã je'egawer imũ etee futat kumi'wawa nanē 'gã ipireita nũ. Kaneeku, 'y ryrũ, japepo. Mĩmera 'gã opirei. Oypy 'gã je'egawer imũ etee futat 'gã iapou.

⁵ A'eramũ fariseu 'gã Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—Ma'eramũ ajee eneremiayuwa 'gã nuapoi mama'ea jareypy 'gã je'eg ymaner imũ 'ũ? Nojepoei nanē 'gã 'ã jareypy je'egawer imũ ojemi'war enunewe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pěě 'ã “mama'e esagea ore aruapo”, pe'je numiamũ. A'ere 'ã pẽ'me ate pejemogyramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue:

“Aramuoryw ore Orojuwarete 'ga, 'jau futatee 'gã jee”, 'jau Janeruwarete 'ga.

“A'ere 'ã 'gã 'meramũ te. Nomỹi 'gã weaa je ree. Naje rerowiari tãmějě 'gã.

⁷ U'eawer are etee 'gã jamu'ei. A'ere 'gã 'jau ajaupe: Jarejuwarete 'ga je'eg are je pẽ mu'ei, 'jau futatee 'gã ajaupe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, oje'ega moy-wyrafena.

⁸ —Nepeenuwi agawewi 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega pejemogyau. Na'ga je'eg imũ rũi nanē pẽẽ mama'e apou nũ. Tesirũmera 'gã je'eg imũ etee 'ã

pěẽ mama'e apou— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁹ —Pejepoia 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega renuw awi. A'eramũ 'ã pěẽ pejemifutar imũ etee mama'e apou. ¹⁰ Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Peanuw etee ki pejejuwa 'ga je'ega. Pejey eẽ je'ega nanẽ ianupa etee nũ”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa 'ga upe rakue. “Ujara 'gã kura-para 'gã ki peapisi”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. ¹¹ A'ere 'ã pemu'e 'gã 'gã jara 'gã nee 'gã je'ega renuw etee'em are. “Pejejara 'gã nupe mama'e are pejeporomonowere'emamũ ki pe'je 'gã nupe: ‘Pě nupewara je amono Jarejuwarete 'ga upe ai'i. A'eramũ je mama'e mũ monowe'em pě nupe’, 'jau futatee ki pěẽ pejejara 'gã nupe. ¹² A'eramũ ki pěẽ imonowe'em pejejara 'gã nupe”, 'jau 'ã pěẽ 'gã mu'jau tywet pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹³ —Aipo 'jaramũ pěẽ Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema pejemogyau. Tesirũmera 'gã je'egawer imũ te 'ã pěẽ mama'e apou. Namĩmera etee rũi futat pěẽ iapou. Amumeramũ taetu ajee 'ã pěẽ mama'e tywera peapo— 'jau Jejui 'ga fariseu 'ga nupe, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã neewe.

*Ae motyweawa 'ga imome'uawet
(Mateu 15.10-20)*

¹⁴ A'ere Jejui 'ga 'jau mytuna 'gã nupe:

—Pe'je pejejuwa pejeapyakau jeje'eg are— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pěẽ pejejeapyoramũ ee pejemogyau. ¹⁵⁻¹⁶ Napě pype oo ma'efera rũi pě motywet Janeruwarete 'ga upe pě mogyau. Pě nui uẽm ma'ea te pě motywet Janeruwarete 'ga upe.

Pěje'egaiwa te pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe—
'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁷ A'ere Jejui 'ga mytuna 'gã nejaa awau osou
'og ipe wemimu'e 'gã netee. 'Og ipe ose re 'ga
remimu'e 'gã oporonupa 'ga upe:

—A'eramũ ene ma'ja upe poromũ 'jau ra'e 'ũ?
Norereapyoi ore ene 'e are ki 'ei— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pěẽ nanẽ nipo nepẽneapyoi we ee ra'e ki sa?
Ekoay pẽẽ na'e ki 'ei. Pěẽ nanẽ meewei etee
pẽneapyo ee ra'e ki 'ei? Nepẽneapyoi ymani te
'ã pẽẽ je'eawer are a'i kũi. Pejejemi'waa nipo
pẽẽ. A'eramũ nipo pẽẽ pejejemi'u monou pejejuru
pe. A'ere nipo pẽẽ imokona. ¹⁹ Pẽnemi'ua osou
pẽnawyrũ pype etee futat. Nokwasi'oi pẽywytera
pype. Pẽnawyrũ pype etee futat mama'e oi.
A'eramũ okwapa etee pẽ nui. A'eramũ mama'ea
pẽ motywerukare'ema Janeruwarete 'ga upe—
'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Aiporamũ futat Jejui 'ga 'i 'gã nupe: “Nitywi
futari pẽnemi'ue'ema mũ mama'ea” 'e upe futat 'ga
'i poromũ.

²⁰ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pẽywyter awi 'ut ma'efera tee pẽ motywet
Janeruwarete 'ga upe. ²¹ Mama'e tywer are etee
pẽẽ pejejea'aramũ. A'eramũ pẽẽ mama'e apou
pejejea'ar imũ etee futat. 'Ga amũ wea'aramũ
mama'e are amunarũ are. A'eramũ 'ga amu-
narũmũ ee. 'Ga amũ wea'aramũ oporojuka are.
A'eramũ 'ga oporojukau. ²² 'Ga amũ wea'aramũ
wemirekoe'em are ako are. A'eramũ 'ga akou kũjã
ẽẽ ree. 'Ga amũ wea'aramũ okaraemã momy-
tun are etee. A'eramũ 'gã okaraemã momytuna

ekoete. 'Ga amũ wea'aramũ mama'e tesirũ apo are te. A'eramũ nipo 'ga otyweramũ akou Jarejuwarete 'ga upe. Wemifutar imũ etee o'meramũ. Wea'ar imũ etee ajuago'wau ajemogyau. 'Gã amũ ajuerekoayau. 'Gã amũ ojerowiaraiapa etee ojee. 'Gã amũ ojemuarũme'em. ²³ Mĩmera 'ã pẽẽ iapou pejemifutar imũ etee futat. A'eramũ pẽẽ mĩmera apoaramũ te pejemotywea Jarejuwarete 'ga upe. Napẽnemi'ua rũi pẽ motywet 'ga upe. Pejepoeje'ema miamũ nepẽ motyweri 'ga upe—'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau 'gã motyweawa mama'e are etee.

Judeue'ema ẽẽ
(Mateu 15.21-28)

²⁴ A'ere Jejui 'ga awau pe awi. Tiro 'jawa pyri 'ga awau. Awau osou peuwara 'gã amũ 'wyr ipe.

—Je mome'u kasi pejepe ne. “Au 'ga ruri akou”, pe'je kasi ne—'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'ga rera nimimawi futari. ²⁵ A'eramũ kũjã ẽẽ mũ 'ga rera renupa. Mama'eukwaawa 'up ẽẽ ra'yra ẽẽ pir are. A'eramũ ẽẽ 'ua wapyka wenupy'ãu Jejui 'ga rowase, 'ga rera renupawe. ²⁶ Najudeu arũi agawewi ẽẽ. Sirufenisi pewara ẽẽ te. Poromũ 'ut oporogytau Jejui 'ga upe:

—Mama'eukwaawa epe'a jera'yra kynawĩ, a'e je tejua enee—'jau ẽẽ 'ga upe.

²⁷ A'ere 'ga 'i etee ẽẽ upe:

—Sã'ã ae kunumĩa mama'e 'ue'emamũ ae kunumĩ remi'urama monoe'ema weymawa upe. Nan tee futat je. Judeu 'gã poaawamũ je ruri 'au ywy pe ikue—'jau Jejui 'ga ẽẽ upe.

²⁸ A'eramũ ẽẽ 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere. A'ere ywyu mama'e 'ar ire wã neymawa i'ui futari— 'jau ete ãẽ 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau ãẽ upe:

—Je rerowiat ape ekou ra'e a'iĩ. Ere ewau ejewya eje'wyr ipe nũ. Mama'eukwaawa ojepe'a 'awamũ enera'yra ãẽ wi— 'jau 'ga ãẽ upe.

³⁰ A'eramũ kũjã ãẽ awau ojewya oje'wyr ipe nũ. ãẽ ra'yra ãẽ 'upa anuruka okama pype. Jaruete ãẽ 'upa. ãẽ pirowara ojepe'au awau ãẽ wi ra'e.

Iapyae'ema 'ga

³¹ Jejuĩ 'ga awau pe awi. Sidoma pyu 'ga okwapa. A'ere 'ga awau Tekapuru ywy raapa awau owaẽma Garireja ypiauu upe. ³² A'e pe kũima'e 'gã amũ iapyae'ema 'ga rerua Jejuĩ 'ga upe. Nuenuwi 'ga mama'ea. Nije'ẽkarakatui nanẽ 'ga nũ. A'eramũ 'gã 'jau Jejuĩ 'ga upe:

—Epo emono 'ga 'arimũ. Tajekatu'ok 'ga 'jau— 'jau 'gã Jejuĩ 'ga upe.

³³ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'ga pe'au mytun awi. A'erauwe 'ga ofã monou 'ga apya rupi. 'Ga apya rupi ofã mono re 'ga onymuna opo are. A'ere 'ga weny monou 'ga kũ are. ³⁴ 'Ga kũ are weny mono re Jejuĩ 'ga wowoworamũ ywau ojepytuekyjayau. A'e pe 'ga 'jau:

—Ejeawopytymo'wok 'ga wi— 'jau 'ga.

(Oje'eg imũ 'ga 'i *Efata*. *Efata* 'ea ejeawopytymo'wok 'ga wi 'ea futat poromũ.)

³⁵ A'erauwe iapyae'ema 'ga wapyakwafugamũ. 'Ga kũa nanẽ ojekatu'oka nũ. A'eramũ 'ga oje'eg esageayramũ. ³⁶ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau esakarera 'gã nupe:

—Pemome'u kasi ne— 'jau 'ga 'gã nupe numi-amũ.

A'ere 'ga rera nikokawi futari. A'ere 'gã 'ga rera muãï kwe pe.

³⁷ 'Ga rera renupara 'gã wea'aramũ 'ga ree ajemogyau. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—A'jeteetewi 'ga mama'e apoi ki sa! Iapyae'ema 'gã miamũ 'ga imuapyau. Ije'ege'ema 'gã nanẽ 'ga imoje'egukaa— 'jau 'gã ajaupe.

8

Kwaturu miu 'gã mojemi'waawet (Mateu 15.32-39)

¹ Anure 'gã awau ajatykau Jejui 'ga ree nũ. Kwaiwete 'gã awau ajatykau 'ga ree. Temi'u teepawamũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

² —Ajemuaẽm je tekou 'gã nee. Muapyt 'ã 'gã kaaruwamũ jane pyri. A'eramũ 'awamũ 'gã nemi'urama atepawamũ 'gã nui.

³ A'eramũ je teporomonowere'emamũ 'gã nee 'gã nemi'urame'eme. Kasi a'e pe ty'ara 'gã pifuaka'rogi woga piara rupi 'gã oramũ ne, a'e je. A'eramũ je teporomonowere'emamũ 'gã nee tejewi, 'gã nupe mama'e monowe'emamũ. Kasi 'gã oje'wyr ipe awau 'gã manũaiwi ty'ara upe ne. Amumera 'gã taetu nã'ã muku awi 'ut re'ã, a'e je— 'jau Jejui 'ga wemimu'e 'gã nupe.

⁴ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Amunawe'em ipe jane rekoi nũ'ũ. Nitywi mama'ea 'au. Mõ awi sipo ore mama'e muri 'gã mojemi'waawamũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Marãmaran pẽkanape'i pytuna?— 'jau 'ga oporonupa ee 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Sete ete ipytuna— 'jau 'gã 'ga upe.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau mytuna 'gã nupe:

—Pe'je pejeapyka ywyu— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã wapyka.

A'ere 'ga kanape'i ppyka opo pe. A'ere 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete 'ã mama'ea eremut oree. Ene te 'ã eneresage oree, Kiapi'ni— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'ere 'ga kanape'i mowowoka imonou wemimu'e 'gã nupe. Omowowogamũ ojeme'yita 'gã nupe. A'eramũ 'gã imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ⁷ Ipira'ia nanẽ niapoi nũ. A'ere Jejui 'ga eroje'ega opo pe 'Uwarete 'ga upe nũ, 'ga muorypa ee. A'eramũ 'ga ipira'i monou wemimu'e 'gã nupe. A'erauwe ipira'ia ojeme'yita nũ. A'eramũ 'ga remimu'e 'gã imonou wapyk ma'e 'gã nupe.

⁸ A'eramũ 'gã ojemi'waa wewegamũ. Weweg ire Jejui 'ga remimu'e 'gã emyrera mono'oga imonou yrũũ pype. Sete yrupemũũa 'gã imatyneema.

⁹ Kanape'i 'warera 'gã pytuna kwaturu miu agawewi 'gã pytuna.

'Gã jemi'war ire Jejui 'ga 'gã monou 'gã 'wyr ipe nũ. ¹⁰ A'eramũ 'ga u'aa yaruu pype wemimu'e 'gã netee. Awau 'gã oyaapa awau ojekoka Taumanuta wyw are.

Aeremiapoe'ema fariseu 'gã enũinawet

(Mateu 16.1-4)

¹¹ Peu fariseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. Nuerowiari 'gã 'ga. “NaJarejuwarete 'ga

pājē mū rūi 'ga mama'e apoi", e'i etee 'gā ajaupe. A'eramū 'gā 'ua 'ga resaka. A'eramū 'gā 'jau Jejui 'ga upe:

—Aeremiapoe'ema eapo amū ore reape. Tarue-sak ene mama'e apoa orojemiesagamū 'jau. “Jare-juwarete 'ga pājē mū futat 'ga aeremiapoe'ema apoi ra'e”, taru'e enee 'jau. A'eramū ene mama'e apou 'ga pājē resaukaawamū oree— 'jau 'gā 'ga upe.

¹² A'eramū Jejui 'ga ojepytuekyita 'gā nee. A'ere 'ga 'jau 'gā nupe:

—Naani. Naapoa'uweri je pēnemiapoe'ema pē neape. Naje rerowiari futari pejepe. A'eramū je mama'e apowe'em pēnemiesagamū— 'jau ete Jejui 'ga 'gā nupe.

¹³ A'eramū Jejui 'ga awau 'gā nui nū. Yaruu pype 'ga awau u'aa wemimu'e 'gā netee. A'eramū 'gā awau oyaapa.

*Wemimu'e 'gā momoranupawet
(Mateu 16.5-12)*

¹⁴ A'ere 'ga remimu'e 'gā nuerooi kanape'i oje-upi. Amoka'jam 'gā erooa. Majepei'ia te 'gā er-awau. ¹⁵ A'e pype Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pejea'gu ki fariseu 'gā nui, 'gā mani'oko'o jopypeaw awi. Erote 'ga ma'e awi 'jau ki peje-jea'gwau— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹⁶ Aipo ojeupe 'ga 'eramū 'gā 'jau ajaupe:

—Kanape'i rerura ako jane simoka'jam ko. A'eramū 'ga poromū 'jau janee kūi — 'jau 'gā ajaupe.

¹⁷ A'ere Jejui 'ga 'gā 'e renuwi. A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Naje rerowiari tāmējē pejepe pejejemogyau ki sa. Ma'eramū nā'ā aipo pe'je pejejaupe re'ā. “Kanape'i rerure'em are 'ga 'i poromū janee”, pe'je re'ā— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Ma'eramū sipo pēē pejejeapyoe'emamū je'eawer are pejejemogyau 'wei? ¹⁸ Pēnea 'ā pēē numiamū. A'ere 'ā nepeesagi mama'ea. Pejeapyaramū 'ā numiamū. A'ere 'ā nepeanuwi jeje'ega. ¹⁹ Pemoka'jam nipo jeremiapofera rai'i? Kanape'ia je ime'yitawera rai'i? Sīku etee agawewi ako ai'i. A'etea ako je kanape'ia omowowok imonou sīku miu kūima'e 'gā mojemi'waawamū ai'i. 'Gā jemi'wapaw ire marāmaran ajee yrūa pematyneem emyrera pyu rai'i?— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

—Tusi yrūa ako tyneema ai'i— 'jau 'gā 'ga upe.

²⁰ A'eramū Jejui 'ga oporonuwu'japa ee 'gā nupe nū:

—A'ere ako je sete kanape'i mowowoka kwaturu miu 'gā mojemi'waawamū ai'i nū. 'Gā jemi'wapaw ire marāmaran yrūa ajee pematyneem emyrera pyu rai'i nū?— 'jau 'ga 'gā nupe.

—Sete yrūa ako tyneema ai'i— 'jau 'gā 'ga upe.

²¹ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Nepēneapyoi we tāmējē pēē ee? “Pejea'gu ki fariseu 'gā mani'oko'o mojojypeaw awi”, a'e ako je pē nupe ko. A'ere ako je nakanape'i upe rūi je 'i ko. “Gā nemimu'e morogyta awi ki pejea'gu”, a'e te je ako pē nupe ko— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Eae'ema 'ga

²² A'ere Jejui 'ga awau owaẽma Pesaita 'jawa upe wemimu'e 'gã netee. A'eramũ peuwara 'gã amũ eae'ema 'ga rerua Jejui 'ga upe.

—Epoa emono 'ga rea 'arimũ. 'Ga rea tajakatu'ok 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ A'erauwe Jejui 'ga eae'ema 'ga popyyka 'ga rerawau 'ga renuẽma amunaw awi. A'erauwe 'ga onymuna opo are. A'ere 'ga weny monou 'ga rea are. A'ere 'ga opo monou 'ga 'arimũ. A'ere 'ga 'jau 'ga upe:

—Ereesak te mama'ea 'awamũ?— 'jau 'ga 'ga upe oporonupa ee 'ga upe.

²⁴ A'eramũ eae'ema 'ga 'jau 'ga upe:

—Aesak futat je numiamũ. A'ere 'gã 'ywa 'jawe etee jee wesagamũ— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁵ A'ere Jejui 'ga opo monou'japa 'ga rea 'arimũ nũ. A'eramũ te 'ga mama'e resagi katu. ²⁶ A'erauwe Jejui 'ga eae'emera 'ga monou 'ga 'wyr ipe nũ.

—Eje'wyr ipe ekwap. Ereo kasi amunaw ipe ne— 'jau 'ga 'ga upe, 'ga monou 'ga 'wyr ipe nũ.

Pedro 'ga Jejui 'ga mome'uawet

(Mateu 16.13-20; Luka 9.18-20)

²⁷ A'ere Jejui 'ga awau Sesariafiripai ywy pe wemimu'e 'gã netee. Awaw ipe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te tekotee 'gã jee jepi?— 'jau 'ga 'gã nupe oporonupa ee 'gã nupe.

²⁸ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—“Juã Batista 'ga te nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ”, e'i amumera 'gã enee jepi. Amumera 'gã: “Eliasi 'ga nipo 'ã 'ut ojewya rai'i nũ”, 'jau enee. Amumera 'gã: “Jarejuwarete 'ga je'ega mome'warera 'gã

amũ te nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ. 'Agamũ 'ua oporogytau akou janee nũ”, 'jau 'gã enee jepi— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁹ —Pěẽ nũ. Ma'ja pe'je ajee jee jepi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Ene Jarejuwarete 'ga remimurera, aru'e ore jepi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pemome'u kasi ajee aipoa 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Amanũawama mome'uawet
(Mateu 16.21-28; Luka 9.22-27)*

³¹ Aipo pe futat Jejui 'ga ajukaawama mome'wau ypy ypy wemimu'e 'gã nupe.

—Je 'ã pēneki'yr ymanera. A'ere nipo 'gã anurenure'i je rereko tyweretei. 'Wyriara 'gã nipo je reroyrũmũ. Judeuramũ jane 'wyria'ri, mainana 'wyriat, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat. Mĩmera 'gã nipo je reroyrũ. A'eramũ nipo 'gã je jukaukaa 'gã nupe. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi Janeruwarete 'ga je moferawi nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² Jejui 'ga ajukaawama mome'wau katu tãmějě 'gã nupe. A'eramũ Pedro 'ga 'ga rerojepe'au'i 'gã nui. A'eramũ 'ga oje'egayau 'ga upe:

—Ene'me awi nũ'ũ. Nene rereko tywera'uweri 'gã nũ'ũ. Janeruwarete 'ga nene rereko tywerukara'uweri 'gã nupe kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³³ A'erauwe Jejui 'ga ojerowaka amã'jãu wemimu'e 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Ejepe'a je wi, ki Satanasi. Mama'eukwaawa 'wyriara ene mu'eukat poromũ jee, ki Pedro. “Tamomoirukat 'ga 'ga Ruwarete 'ga remifutara apo awi 'jau”, e'i te Satanasi jee. A'eramũ poromũ ene mu'eukaa jee kũi. NaJarejuwarete 'ga remifutar imũ rũi ere aipo 'jau jee. Ejemifutar imũ te ere aipo 'jau jee— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

³⁴ A'ere Jejui 'ga mytuna 'gã majatykau ojee, wemimu'e 'gã neewe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jeremiyuwamũ pejekoweramũ ki pẽẽ jeremifutar imũ etee futat mama'ea peapo. Pejegyjawe'em futat pejekereko tywer awi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pejemanũ awi miamũ pejegyjawe'em futat. “Tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, pe'je etee ki— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁵ —“Najemanũweri je Jejui 'ga mome'u are” 'jara 'gã nooa'uweri futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. “Je naapoa'uweri futari mama'ea Jejui 'ga remifutar imũ” 'jara 'gã nanẽ nooa'uweri ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Amumera 'gã te nipo ajee e'i “tene 'gã je jukai kwy. Je napoira'uweri 'ga mome'u awi”, 'jau. Aipo 'jara 'gã etee awau ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁶ —Okaraemã mono'og are etee ea'at ma'e 'gã nanẽ ni'akwaawi futari. Kwaiwete agawewi 'gã karaemã. A'ere aipo 'gã miamũ nooi futari ywag ipe. Nomỹi 'gã weaa Jarejuwarete 'ga ree. Okaraemã me'yi are etee 'gã fueweramũ. A'ere 'gã je rerowiar are jẽmĩ wea'are'emamũ. A'eramũ 'gã awawe'em 'ga pyri. Mama'eukwaawa rapyaw ipe etee nanuara 'gã awau. Peu oo re 'gã nuẽmarũi futari jui. ³⁷ Nitywi mama'e mũ mama'eukwaawa

rapyaw awi 'gã nenũ'jãawamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁸ —'Awamũ ete 'gã naje rerowiari futari. Nomỹi futari 'gã weaa je ree. Kwaiwete 'gã mama'e tywera etee iapou. A'eramũ nipo je rerowiaara 'gã o'meramũ je rerowiare'ema 'gã nupe. “Na'ga rerowiaara rũi je”, 'jau futatee nipo 'gã ajemogyau 'gã nupe. Ojenosĩ 'gã jeje'ega mome'u awi. “Je 'ã Jejui 'ga remiayuwa”, 'jawe'em 'gã. Aipo 'ea 'gã enosõu. A'eramũ nipo je anure tejewya je nanẽ futat aipo 'gã nui tejenosõu. Tejuawa rupi je ruri Tejuwarete 'ga renyfuga pype, ywagipewara 'gã nenyfuga pype 'jau. A'eramũ je aipo 'ara rupi tejenosõu tekwaku-parera 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

9

¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Anure nipo pẽẽ mũ je resak pejepe peje-manũme'ẽwe peje'wyrriaramũ je rekoa. Jarejuwarete 'ga pãjẽa nipo pẽẽ mũ esaka— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe oporogytau.

*'Gã neape Jejui 'ga jesowo'gõkawet
(Mateu 17.1-13; Luka 9.28-36)*

² Anure seis oser ire Jejui 'ga awau ywyty'rarimũ. Muapya 'gã etee 'ga erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau erojeupia ywyty'rarimũ ojeupi. Peu Jejui 'ga ojesowo'gõka 'gã neape. ³ 'Ga raitya waparasi gamũ 'ga ree. Iaparasi g enyfuk te 'ga raitya 'ga ree. ⁴ A'erauwe 'gã Moisesi 'ga resaka Eliasi 'ga reewe. Ywag awi 'gã 'ua oporogytau

Jejui 'ga upe. ⁵ Ywag awi 'ut ma'e 'gã nesakawe Pedro 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—'Awa esageay janee ra'e. 'Au etee sapyta 'jau, ki Ku'jyp— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe. —Muapyyra tapÿja taruapo pē nupe 'jau. Ene upe, Moisesi 'ga upe, Eliasi 'ga upe 'jau— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

⁶ Jejui 'ga remimu'e 'gã kyjea 'gã nerekou. A'eramũ Pedro 'ga u'akwaawe'emamũ poromũ 'jau Jejui 'ga upe. ⁷ 'Ga porogytapaw ire ywasiga 'ua ojypa 'gã nee nũ. A'e rupi futat Janeruwarete 'ga oje'ega mua 'gã nupe:

—Koromũ futat Jera'yrarete 'ga. Jeremifutararete 'ga. A'eramũ ki pēē 'ga je'eg are pe-jeapyakau— 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywasiga rupi 'gã nupe.

⁸ A'erauwe 'gã warekou. A'ere 'gã Jejui 'ga etee futat esagi 'ga 'amamũ. Ywag awi 'ut ma'efera 'gã awau ojeupia ywasiga rupi 'gã nui nũ. ⁹ Wwytyr awi 'gã neruaw ipe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pemome'ua'ne kasi 'gã nupe ne. Pejejeki'yramũ je feraw ire tãmējē tepemome'u 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Aipoa 'gã nomome'ui futari 'gã nupe. A'ere 'gã naeapyoi 'ga 'eawer are, “Je feraw ire” 'eawer are. A'eramũ 'gã imome'waukaa ajaupe:

—Ma'ja upe 'ga aipo 'jau janee nũ'ũ? Ma'ja are sipo 'ga jane mu'ei? Ma'ja upe sipo 'ga 'i “jeferaw ire tepemome'u 'jau”, 'jau janee— 'jau 'gã ajaupe.

¹¹ A'eramũ 'gã oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—Ma'eramũ ajee Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'i 'ũ: “Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe rakue: ‘Eliasi 'ga ra'ne nipo ojesaukat 'gã nupe. A'ere nipo

'ga rewiri jeremimonorama 'ga oi ojesaukaa 'gã nupe', 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue", 'jau 'gã imome'wau oree— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹²⁻¹³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat 'gã 'i. Eliasi 'ga 'jawewara 'ga ra'ne futat ako 'ut ai'i. “Au'je ki mama'e tywera apo re. Pe'je ki pejepoia pejetywer awi. Janeruwarete 'ga tepê mogy wemiayuwamũ 'jau”, 'jau ako 'ga awau pẽ nupe ai'i, je renune ai'i. Juã Batista 'ga futat Eliasi 'ga 'ut 'jawamũ. A'ere nepekwaawi futari 'ga. A'eramũ 'gã 'ga rerekou tyweaete wemifutar imũ etee 'ã rai'i. Anure nipo 'gã je miamũ je rereko tyweretei 'ga 'jawerimũ futat. Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã nupe je rereko tyweaw are rakue. A'eramũ nipo 'gã je rerekou tyweaete je reroyrũmũ 'ga 'eawer imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Kunumĩ 'ga katu'okawet

(Mateu 17.14-21; Luka 9.37-43)

¹⁴ Ywytyr awi ojyw ire 'gã 'gã nesaka kwaiwete wemimu'e 'gã ywryi. Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amũ oporogytau 'gã nupe.

¹⁵ A'ere 'ga resakawe mytuna 'gã oporesagamũ Jejui 'ga ree. A'eramũ 'gã awau ujãna 'ga rapeje'ega.

¹⁶ A'erauwe Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'ja are te pejamue pejejupa ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁷ A'eramũ kũima'e 'ga amũ mytuna 'gã pyter awi oje'ega mua 'ga upe:

—Teja'yra 'ga je arut enee, ki Ku'jyp. Mama'eukwaawa 'up 'ga pir are. A'eramũ

mama'eukwaawa 'ga moje'egukare'ema.
 18 Mama'eukwaawa 'ga ppykawe 'ga moywyrupãu
 'ga monou 'ga retyka. A'eramũ 'ga moyypipa,
 'ga mua'jykã'jykãina 'ga motyjuita. A'eramũ 'ga
 mopifuakare'ema 'ga mogou. “Pepe'a 'ga wi”, a'e
 futat je eneremimu'e 'gã nupe ko numiamũ. A'ere
 'gã nope'ai ete 'ga wi ko— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

19 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranime gatu nipo 'ã je rerowiat pejepe
 pejemogyau? Ymã agawewi 'ã je pẽ mu'ei.
 A'etea nipo 'ã naje rerowiar ymani pejepe 'ja.
 “Nakoa'uweri je namutamutat pẽ pype”, a'e
 agawewi je 'ã pẽ nupe— 'jau 'ga wemimu'e 'gã
 nupe, tesirũmera 'gã neewe futat. —Pe'je 'ga ra'yra
 'ga rerua jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

20 A'erauwe 'gã 'ga rerua. A'ere Jejui 'ga re-
 sakawe 'ga pirewara 'ga moyyita 'ga monou 'ga
 retyka 'ga mojererepa ywyu. 'Ga motyjuita 'ga
 juru rupi.

21 A'eramũ Jejui 'ga oporonupa ee kunumĩ 'ga
 ruwa 'ga upe:

—Maranime te mama'eukwaawa ruwi
 enera'yra 'ga pir are rai'i 'ũ?— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga ruwa 'ga 'jau 'ga upe:

—'Ga kunumã we futat mama'eukwaawa
 wereko opir are ikue— 'jau 'ga ruwa 'ga 'ga upe.

22 —Amumẽ mama'eukwaawa 'ga monoukaa 'ga
 retyka tata pe jepi. Amumẽ 'ga momorukaa 'y
 pe, 'y pe 'ga jukaawamũ jepi numiamũ. A'eramũ
 ore 'ga rerua enee. Maran gatu nipo ene nanẽ
 ipe'awe'em 'ga wi nũ. Ejemuaẽm ore ree jera'yra
 'ga retee— 'jau 'ga 'ga upe.

23 –Tejerowiarāmũ je mama'e apoi pẽ nupe. Nitywi futari mama'ea jeremiapoe'ema, pẽẽ je rerowiaa 'eramũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

24 A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Arowiat je ene. Ejerowiar ywyapiukat jee— 'jau 'ga wafukaita 'ga upe.

25 A'eramũ mytuna 'gã 'ua ajatykau 'gã nee. 'Gã nesakawe Jejui 'ga 'jau mama'eukwaawa upe:

—Ejepe'a 'ga wi. Erejewyt kasi 'ga upe ne— 'jau 'ga mama'eukwaawa upe.

'Ga pirewara aipo 'ga kunumĩ 'ga muapyaukare'ema, 'ga moje'egukare'ema 'jau.

26 Ojeupe Jejui 'ga 'eramũ 'ga pirewara 'ga mopa-paga, 'ga maema. A'eramũ ojepe'au 'ga wi. Amanũ ma'e 'jawe 'ga monou 'ga retyka. A'eramũ esakara 'gã 'jau ajaupe:

—Amanũ ete nipo kwe 'ga— 'jau 'gã ajaupe.

27 A'eramũ Jejui 'ga kunumĩ 'ga popyyka 'ga mafu'ama. 28 A'ere Jejui 'ga wemimu'e 'gã nerawau 'gã nerousou 'og ipe. A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Maran ajee ore norope'aarũi 'ga wi ra'e 'ũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

29 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nepeporogytai tãmějẽ Jarejuwarete 'ga upe pejemogyau. A'e are nepẽfuakari'i nanuara apou. A'eramũ 'ã pẽẽ a'eramũ 'ga pirewara pe'aarũme'em 'ga wi— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Amanũawama 'ga imome'wau'japa
(Mateu 17.22-23; Luka 9.43-45)*

30-31 A'eramũ Jejui 'ga awau aipo awi, wemimu'e 'gã netee. Garireja ywy raapa 'gã awau.

Wemimu'e 'gã mu'ea 'ga ifutaa. “Nafutari je mytuna 'gã tejeko kwaawa. Tamu'e tejemimu'e 'gã etee tejee 'jau”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pëneki'yra agawewi je 'ã. A'etea nipo 'ga amũ anurenure'i je mono ae a'wyre'ema 'gã po pe. Janeruwarete 'ga nipo je pyygukaa je ree iporomutare'ema 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga je jukaukaa 'gã nupe. A'ere nipo 'ga imuapyra 'ara rupi je moferawi nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² A'ere 'gã naeapyoi 'ga 'eawer are. A'eramũ 'gã “simome'uukat 'ga upe 'jau”, 'jau 'gã ajaupe numiamũ. A'ere 'gã jenosĩ 'ga upe imome'uukar are.

*Esageay ma'e are 'gã mu'eawet
(Mateu 18.1-5; Luka 9.46-48)*

³³ Anure Jejui 'ga awau owaẽma Kafanaũ 'jawa upe wemimu'e 'gã netee. 'Og ipe ose re Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'ja are te peporogyta pejejaupe pe rupi ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴ A'ere 'gã pigi etee. “Manamũ te jane Jarejuwarete 'ga upe esage ma'eramũ jarejuapyraapa?” 'jau 'gã ajaupe, ajamueu ee. A'eramũ 'gã ojenosõu imome'u awi.

³⁵ A'ere Jejui 'ga 'gã 'eawera kwaawi. A'eramũ 'ga wapyka oporogytau 'gã nupe:

—'Wyriaramũ pejekoweramũ mama'ea peapo etee futat, pejejopoa— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁶ Aipo 'e re 'ga kunumĩ 'ga pyyka 'ga mafu'ama wemimu'e 'gã pyter ipe. A'ere 'ga kunumĩ 'ga mana imome'wau wemimu'e 'gã nupe:

³⁷ –Kunumĩ 'gã nee ijejuka esage ma'eramũ je reewe futat pejejuka esage. Je ree ijejuka esage ma'eramũ je muarera 'ga reewe futat pejejuka esage— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Jane poaara 'gã janepytuna 'jawe futat
(Luka 9.49-50)*

³⁸ A'eramũ Juã 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Kũima'e 'ga amũ ore aruesak mama'eukwaawa pe'aa 'gã nui ko, enerer imũ ko. A'ere norepytuna 'ga rũi. A'eramũ ore 'jau 'ga upe ko: “Ereapo awi nanuara”, 'jau ore 'ga upe ko— 'jau 'ga imome'wau Jejui 'ga upe.

³⁹ Aipo 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Aipo pe'je awi 'gã nupe. “Peapo awi nanuara”, pe'je awi 'gã nupe. Jerer imũ aeremiapoe'ema apoara 'gã naje kurawa'uweri. ⁴⁰ Najanepytuna 'gã nũi numiamũ. A'ere 'gã jane poari te jane porowyky are. A'eramũ 'gã janepytuna 'jawe futat ajemogyau. ⁴¹ 'Yro'ysaga etee agawewi nipo 'gã imonou jeremiayuamũ pẽẽ mũ nupe i'yuwei ma'eramũ. A'etea Janeruwarete 'ga 'yro'ysaga monoarera 'gã mepyau ee— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Jejui 'ga rerowiar awi 'gã momoirukaat
(Mateu 18.6-9; Luka 17.1-2)*

⁴² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Kunumĩ'ĩĩ 'gã etee te a'jea futat je rerowiat ajemogyau. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga je rerowiar awi kunumĩ'ĩĩ 'gã momoirukaara 'gã nerekou tyweaete. Nanuara apoara 'gã amu-nipo 'ã ita mogou tãmẽjẽ 'ga jur are. A'ere 'ga monou 'ga momoa 'y pe 'ga mateepawamũ. 'Y pe imomoripyra 'ga ako tywet futat numiamũ.

A'ere je rerowiar awi kunumĩ'ĩĩ 'gã mosĩara 'gã te ia'wyre'emaretea. Janeruwarete 'ga miamũ najemuaẽmi nanuara 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴³⁻⁴⁴ —“Jepoa je motywerukat Jarejuwarete 'ga upe. Mama'e tywera apoukaa jee, je motywerukaa Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau ki pejepoa pemonok imonou imomoa pejejewi. Aepo monoga ay futat numiamũ. A'ere mama'eukwaawa rapyaw ipe p̄eoa te ayrete ma'ea. Peu tataa nowewa'uweri. Nateepawa'uweri mama'eukwaawa rapyawa tataa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁵⁻⁴⁶ —“Jepya je motywet Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo p̄eẽ pejepy upe. A'eramũ p̄eẽ imonoka imonou imomoa pejejewi. Aepy monoga ay futat numiamũ. A'ere mama'e tywera apoara 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe 'gã oa te ayramũ. A'jea futat ay ma'ea. A'eramũ nipo waywayramũ futat aipo pe imonopyrera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁷ —“Jerea je motywet. Ëẽ resage'em ire amunipo 'ã je najerea'ari Ëẽ ree tekou”, 'jau nipo p̄eẽ pejejeupe. A'eramũ je 'jau p̄e nupe: “Orereaa ore motywerukat”, 'jau pejejeaa pemosok imonou imomoa pejejewi. Kasi a'e pe p̄enea p̄e motywerukaru'jaw ine nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —P̄enea mosoga ay futat. A'ere mama'e tywera apoara 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe 'gã oa te ayramũ. A'jea futat ayay aipo pype imonopyrera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁸ —Mama'eukwaawa rapyaw ipe merua'yra amanũme'em futat peuwara 'gã no'o 'u awi. Nowewi futari tataa mama'eukwaawa rapyaw

ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁹ —Anure nipo Janeruwarete 'ga werowiare'ema 'gã nereko tyweretei 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ere 'ga wemiayuwamũ pẽ nupe mama'eay resaukari mama'e tywera pẽẽ iapoe'em are pẽ mu'jawamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵⁰ —Esage jukyra numiamũ. A'ere mama'e tywer are imojopype re jane imote'ari. Imote'ar ire jane imuesageu'jape'ema. A'ere mama'e tywera ojepype imojopype re nia'wyr'u'jawi janee a'eramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pẽẽ ki pejemogy jukyr esage 'jawe. Pejemojyrũmũ pejejaupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

10

Peetyg awi pejemirekoa

(Mateu 19.1-12; 5.31-32; Luka 16.18)

¹ A'ere Jejui 'ga awau Judeja ywy pe. Jotãuy raapa 'ga oramũ mytuna 'gã 'ua ajatykau'japa Jejui 'ga ree. 'Uwarete 'ga ree 'ga 'gã mu'e'i jepi. A'eramũ 'ga 'awamũ nanẽ 'gã mu'jau 'ga ree nũ. ² A'eramũ fariseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. “Siesak 'ga je'eg amuteea jarejee 'jau”, 'jau 'gã ajaupe. “‘Ga je'eg amuteeramũ, sa'e 'ga upe 'jau: Nuenuwi 'ga Moisesi 'ga je'ega ra'e, sa'e 'ga upe 'jau jaremu'e amuteeramũ 'jau”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Jarujete sipo kũima'e 'ga wemireko retygi?— 'jau 'gã 'ga upe oporonupa ee.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja e'i Moisesi 'ga rakue?— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—“Pejemireko retyka ki ka'arana pekwasiarukat 'ga amũ upe ãã ree. ‘Aetyk je ene tejemirekoramũ akiko’, pe'je ki ikwasiarukaa pejemirekofera ãã ree, imonou ãã upe”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁵ —A'jea futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. — Niporenuwiweri wejue pëypy 'gã Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. A'eramũ Moisesi 'ga 'gã mueapyoukaa aipo are rakue. ⁶ A'ere Janeruwarete 'ga aipo ne'i aepy 'gã nupe rakue. “Kũima'e 'ga je aapo kũjã ãã reewe. ⁷ A'eramũ 'ga wemireko re kũima'e 'ga opojo'ogamũ ujara 'gã nui ojemujaa wemireko ãã ree etee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. ⁸ “Ajuee ojemujar ire 'gã jemogyi majepi teewara 'jawe jee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. Ajuerekoe'ema 'gã mukũi futat 'gã nekoi. A'ere 'gã ajureko re 'gã majepi 'jawe etee 'gã nekoi Jarejuwarete 'ga upe. ⁹ Janeruwarete 'ga wejue 'ga werekoukat 'gã ajaupe. A'eramũ pëẽ pejemojo'ogarũme'em pejejau, pejejuereko re— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Ogipe ose re Jejui 'ga remimu'e 'gã oporonupa ee 'ga upe nũ. ¹¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Wemireko retykarera 'gã kũima'e 'gã ajemougoukat kũjã wemirekoe'em are ako ma'e 'jawewara ãã ree amutee ãã rerekou nũ. ¹² Kũjã nanẽ nũ. Omena retykarera ãã ajemougoukaa kũjãmene'ema 'jawe amutee 'ga etee erekou nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Jejui 'ga kunumĩ 'gã netee
(Mateu 19.13-15; Luka 18.15-17)

¹³ Anure 'gã amũ wa'yra 'gã nerua Jejui 'ga upe nũ:

—Orera'yra apyte'rarimũ epo emono a'i kĩĩ— 'jau 'gã erua 'ga upe. —Jarejuwarete kĩa upe eporogyta wã nee. A'eramũ Janeruwarete kĩa ojejukau esage wã nee, aru'e ore enee kĩĩ— 'jau kũjãmera 'gã 'ga upe.

A'ere Jejui 'ga remimu'e 'gã 'i etee 'gã nupe:

—Perur awi pejeja'yra 'gã 'ga upe 'ga porogyta 'ga 'amamũ. Nepemaruukari 'ga porogyta— 'jau 'gã 'gã nupe.

¹⁴ A'ere Jejui 'ga nafutari. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Peapo awi nanuara. Tene kunumĩ 'gã nuri je pyri— 'jau ete 'ga wemimu'e 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga kunumĩ 'gã afutat wemiayuwamũ. Kunumĩ 'jawewara 'gã nupe etee Janeruwarete 'ga reni 'wyriaramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁵ —Pënea'ar iki je'e are. Kunumĩ 'gã ojemogypyk te Jarejuwarete 'ga ree. Ojereko katuukat 'gã 'ga upe. 'Gã 'jawe pejemogyramũ 'ga pë katu'ogi. Kunumĩ 'jawewara 'gã etee te Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamũ. A'ere 'ga ojee ijemogypyke'ema 'gã Janeruwarete 'ga nomogyi wemiayuwamũ. Nakunumĩ 'jawe rũi 'gã. A'eramũ 'ga 'gã mogyawe'em wemiayuwamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

¹⁶ A'eramũ Jejui 'ga kunumĩ 'gã mana enu'ama, opo monou kunumĩ 'gã apyte'rarimũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga ojejuka esage pë nee, kunumĩ— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Jarejuwarete 'ga pyri oo are 'ga poronupawet
(Mateu 19.16-30; Luka 18.18-30)*

¹⁷ Jejui 'ga 'wyt 'ga rekoramũ kūima'e 'ga amũ 'ua ujāna wapyka wenupy'āu 'ga rowase. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Ene 'ā eneresage. Ma'ja te je aapo 'awamũ tejeupe, temanũ re ywag ipe tejesawamũ, Jarejuwarete 'ga pyri tewawamũ?— 'jau 'ga 'ua Jejui 'ga upe.

¹⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ te aipo ere jee? Janeruwarete 'ga etee te esage. “Ene 'ā Jarejuwarete 'ga 'jawewara futat”, ere te jee?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ¹⁹ —Erekwaap nipo Moisesi 'ga remikwasiarera. “Peporojuka awi. Peko awi pejejuemireko are. Pemunarũ kasi mama'e are ne. Peje'ēwu'jag kasi 'ga amũ ne. Pē'me kasi pejejaupe ne. Pejejomoryteewe'em 'jau. Pejejara 'gā je'ega anupa etee 'jau”, 'jau 'ga 'ā ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. Mīmera 'ā erekwaapap— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁰ A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Je kunumīawe futat aipoa akwaap ikue. Moisesi 'ga je'eg imũ etee futat je mama'e apoi tekou— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ Aipo 'ga 'eramũ Jejui 'ga amā'jāu 'ga ree, iporiaa 'ga 'ga ree. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere. A'ere 'awamũ mama'e mũ eapo. Ekaraemā eme'ēmap. A'ere ene ka'aranũ monou ika'aranũ'e'ema 'gā nupe. Aipoa ene iapo re, Janeruwarete 'ga ene monoi ojepyri ene manũ re. Mama'e esagea te nipo 'ga amut enee anure, ekaraemā monoawera mepyau enee anure nũ.

Ekaraemã me'eg ire ene ejua je rewiri— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²² Aipo ojeupe Jejui 'ga 'eramũ 'ga u'arasigamũ etee okaraemã are. Kwaiwete te 'ga karaemã. A'eramũ 'ga oporome'egiwere'emamũ ee. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe etee futat: “Naani. Naapoa'uweri je nanuara”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga u'arasigamũ awau Jejui 'ga aipo ojeupe 'eramũ. ²³ A'eramũ Jejui 'ga amã'jãu wemimu'e 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁴ Aipo 'ga 'erauwe 'ga remimu'e 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'eramũ 'ga 'jau'japa:

—Ayay te 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ. Kwaiwete 'gã karaemã. A'eramũ 'gã okaraemã are etee wea'aramũ. Okaraemã are etee aipo 'gã jemogypygyi akou. NaJarejuwarete 'ga ree rũi 'gã jemogypygyi ajemogyau. Jeje'ega 'gã nuenuwi futari ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁵ —Sã'ã kawaruu 'jawewara kamerua aguja kwara rupi ikwawe'ema. Nan tee futat ayayramũ ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'e 'gã nijekatu'ogukariweri futari Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁶ Aipo renupawe 'ga remimu'e 'gã oporesagamũ etee Jejui 'ga ree ajemogyau. A'eramũ 'gã oporonupa ee ajaupe etee futat:

—Maranuara 'gã tete Janeruwarete 'ga okatu'ok?— 'jau 'gã ajaupe.

²⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pě nupe nayrareferi futari. Ayay futat mama'e apoa pẽ nupe. A'ere nitywi futari Janeruwarete 'ga remiapoe'ema mũ mama'ea. Mama'ea naayi futari 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'ea miamũ Janeruwarete 'ga okatu'ok, “Je katu'og ape”, ojeupe 'gã eramũ— 'jau etee Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore ako aruejat orokaraemã arajua ene rupi ai'i. Oropytuna nanẽ futat ako ore ejaa ai'i nũ— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ako ai'i. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e monoi omama'e rejarera 'gã nupe. Je mome'u are woga rejaarera 'gã, weki'yra rejaarera 'gã, wewirera rejaarera 'gã, wenyra rejaarera 'gã, oy rejaarera 'gã, 'uwa rejaarera 'gã, wa'yra rejaarera 'gã, oywy rejaarera 'gã. ³⁰ Mĩmera 'gã nupe nipo Janeruwarete 'ga mama'e monoi. 'Awamũ futat 'ga mama'e monoi 'gã nemiejarera apyraapa jẽmĩ nũ. Woga rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'oga monoi, sẽg 'oga monou 'gã nupe. Weki'yra rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau 'gã neki'yra 'jawewaramũ, sẽg 'gã mogyau 'gã neki'yra 'jawewaramũ. Wewirera rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau 'gã newirera 'jawewaramũ, sẽg 'gã mogyau 'gã newirera 'jawewaramũ. Wenyra rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau 'gã nenyra 'jawewaramũ, sẽg 'gã mogyau 'gã nenyra 'jawewaramũ. Oy rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau

'gã y 'jawewaramũ, sêg 'gã mogyau 'gã y 'jawewaramũ. Oywy rejaarera 'gã Janeruwarete 'ga imogyau kwaiwete ywy jaramũ, sêg ywy jaramũ. Je rerowiare'ema 'gã nanē 'gã nerekou tyweaete je mome'u are nũ. A'ere nipo je mome'wara 'gã anure 'gã oi ajemogyau ywag ipe nakwaparimũ ete rũi futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³¹—'Awamũ 'gã amũ reni 'wyrriaramũ ajaupe. A'ere anure nipo aipo 'gã jemogyi akotee ma'eramũ etee nũ. 'Awamũ 'gã amũ ajemogyau akotee ma'e 'gã 'jawe. A'ere nipo anure aipo 'gã jemogyi 'wyrriara 'jawewaramũ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Amanũawama Jejui 'ga imome'wau'japa
(Mateu 20.17-19; Luka 18.31-34)*

³² A'ere Jejui 'ga awau watau wemimu'e 'gã nupi nũ. Jerusareg ipe 'gã awau. A'eramũ Jejui 'ga awau tenune, 'ga remimu'e 'gã awau akou 'ga rewiri. “Jerusareg ipe nipo 'gã je jukai anure”, 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã wea'aramũ ojeupe Jejui 'ga 'eawer are. A'eramũ 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'ere tekotee 'ga rewiri oo ma'e 'gã oi 'gã newiri. Opy'a'wyrriamũ 'gã awau. A'ere Jejui 'ga 'i wemimu'e 'gã nupe:

—Pe'je pejejua pejejepe'au 'gã nui ra'ne. Taporogyta pē nupe etee 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ojepe'au 'gã nui. A'eramũ Jejui 'ga ajukaawa mome'wau 'gã nupe nũ. ³³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jerusareg ipe jane oi 'awamũ. Peu futat nipo 'ga amũ pēneki'yramũ je monoi mainana 'wyrriara 'gã nupe, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe.

—A'eramũ nipo 'gã 'jau jee: “Sijukaukat 'ga 'gã nupe 'jau”, 'jau nipo 'gã jee. A'eramũ nipo 'gã je monou judeue'ema 'gã po pe. ³⁴ A'eramũ nipo judeue'ema 'gã je kurapa, je rerekoemãu. A'eramũ nipo 'gã onymuna je ree, je nupãnupãu, je monou, je mu'ama 'ypeywar are jepo kutuka je manamamũ futat. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi Janeruwarete 'ga je moferawi etee nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Juã 'ga Tiago 'ga retee Jejui 'ga upe 'gã 'eawet
(Mateu 20.20-28)*

³⁵ A'ere Sepeteu 'ga ra'yra 'gã 'ua Jejui 'ga pyri katu katu 'jau 'ga upe:

—Mama'e esagea eapo oree, ki Ku'jyp— 'jau Tiago 'ga 'ua, Juã 'ga retee 'ga upe.

³⁶ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja pẽẽ ifutaa pejejeupe je iapoa?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁷ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ore muapygukar iki ape ejepyri, 'wyriarareteramũ e'ỹi re. 'Wyriarareteramũ ene renamũ nipo 'gã 'ua ene muorypa najuejue etee. A'eramũ ore aruapygiweramũ ene pyri. Ore mũ ki emuapygukat ejakwatawa katy. Ajepejamũ ki ore muapygukat ape ejau katy. 'Wyriaramũ ore mogo ape ejepyri— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nepẽneapyoi futari ee. 'Wyriarareteramũ teko enune nipo je jerayrũnamũ ra'ne kwaiwete. Je rerekou tyweaete te nipo 'gã. Pejereko tywerukat sipo je pyri? Pẽnuag sipo pejereko tywera upe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Oreruag futat nipo ore jupe nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat nipo 'gã pẽ nereko tyweri anure.

⁴⁰ A'ere je miamũ namuapygarũi pẽẽ tejepyri tepoaawamũ. Je pyriwara 'gã Jeruwarete 'ga te okwaap. 'Ga etee te okwaap. Wemifutar imũ etee 'gã amũ mũ'jãu 'gã muapygukaa je pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã mu'jau ojepyri wapyk ma'e 'gã nee.

⁴¹ 'Gã je'ega renupawe amumera 'gã Jejui 'ga remimu'e 'gã amara'neramũ Tiago 'ga ree, Juã 'ga ree nanẽ nũ. ⁴² A'ere Jejui 'ga 'gã nenũi 'gã majatykau ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekwaap judeue'ema 'gã 'wyriara 'gã nemi-apoa. 'Gã 'wyriara 'gã wemiayuwa 'gã amono kwe pe mama'e apoukaa ojeupe. ⁴³⁻⁴⁴ A'ere pẽẽ jeremi-ayuwamũ na'gã 'jawe rũi pejemogy. 'Wyriaramũ pejekoweramũ pẽẽ mama'e apou pejejaupe, pe-jejopoa etee futat mama'e apou pejejaupe. Pe-jejaupe oporowyky ma'eramũ etee futat pejemogyau. A'eramũ nipo je pẽ mogyi 'wyriaramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴⁵ —Je 'ã pẽneki'yraretea agawewi. A'etea je 'ã ojut 'awa ywy pe mama'e apou pẽ nupe. Natejeupe mama'e apoukaa rũi je ruri. Pẽ nupe mama'e apoawamũ etee te je ruri. Temanũmũ te 'ã je ruri 'au pẽ nupe. Pẽ katu'okawamũ te je ruri 'awa ywy pe. A'eramũ taetu 'gã taje rerowiat 'jau kwy, a'e te je 'ã— 'jau 'ga 'gã nupe.

Eae'ema 'ga

(Mateu 20.29-34; Luka 18.35-43)

⁴⁶ Jeriko pe Jejui 'ga awau wemimu'e 'gã netee. Pe awi 'gã oramũ mytuna 'gã awau 'gã nupi. Awaw ipe 'gã eae'ema 'ga amũ resaka, Patimeu 'ga resaka. Aipo 'ga ruwa 'ga Timeua. Peyse pe eae'ema 'ga 'ũina ka'aranũũ renũina ojepyu okwap ma'e 'gã nupe. ⁴⁷ Poje 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Jejui 'ga okwap 'awamũ, Nasare pe waranup ma'efera 'ga okwap akou nũ— 'jau 'ga amũ 'ga upe.

A'erauwe 'ga Jejui 'ga rera renupawe wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera! Ejemuaem te je ree? Epãjẽ mũ je katu'og ape!— 'jau 'ga wafukaita Jejui 'ga upe.

⁴⁸ A'eramũ mytuna 'gã 'jau 'ga upe:

—Epije e'ĩina kũi— 'jau 'gã 'ga upe, 'ga afukai 'ga renamũ.

A'ere 'ga jero'wuro'wui etee wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene te 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera. Ejemuaem je ree. Je resag ape!— 'jau 'ga wafukaita ojero'waro'wau etee 'ũina, Jejui 'ga upe wafukaita.

⁴⁹ A'erauwe Jejui 'ga opytau pe pe 'ga ree.

—Peenũi 'ga— 'jau Jejui 'ga wemiayuwa 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ga renũina.

—“Ere ejua”, e'i 'ga enee. A'eramũ ene ekyjawe'em efu'ama ejua ore rupi— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵⁰ A'erauwe Patimeu 'ga opiara momoa ywyu kamẽsiete afu'ama awau Jejui 'ga refejãna.

⁵¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'ja te erefutata ejeupe je iapoa?— 'jau 'ga 'ga upe.

—Tamã'ê 'jau nũ, a'e te je enee, ki Ku'jyp. Jerea-pap je ikue— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je rerowiar ape ekou ra'e jepi. A'eramũ je ene mamã'jãu nũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Aipo 'ga 'erauwe 'ga amã'jãu nũ. A'eramũ futat 'ga awau Jejui 'ga rewiri.

11

Kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga ataawet

(Mateu 21.1-11; Luka 19.28-40; Juã 12.12-19)

¹ Jerusarega pyriu'i owaẽmamũ 'gã awau wyytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe. Mukũi amunawa 'upa wyytyra pyri. Pefaje, Petani. Mĩmera amunawa 'upa wyytyra pyri. ² A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã amũ nupe, mukũja 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejekwapa je renune pejewau pejewaẽma iruupeuwara amunawa upe. Pejesouwe nipo pẽẽ kawaru'i mũ resaka. Nuatai we 'ga amũ i'arimũ. A'ea ki perut iamoiã jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³ —“Ma'eramũ te peko ee?” pejejeupe 'gã 'eramũ ki “Janejara 'ga te e'i oree ko: Kawaru'ia perut jee ra'ne, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri pẽ nupe nũ”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴ A'eramũ 'gã awau. Awau 'gã kawaru'i resaka. 'Oga rokwar ipe 'upa ojeamogou. ⁵ 'Gã iamoiramũ 'gã amũ 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ pejekou ee ki 'ei? Ma'eramũ pẽẽ iamoiã ki 'ei?— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁶ A'eramũ 'gã 'jau 'gã nupe, ojeupe Jejui 'ga 'eawer imũ etee futat:

—Janejara 'ga te e'i oree ko: “Kawaru'ia pekwap amũ rerua jee ra'ne”, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri nũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ ee 'gã nupe oporonup ma'efera 'gã kawaru'i rerawaukaa 'gã nupe.

—A'jea. Pe'je ajee erawau 'ga upe— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁷ A'eramũ 'gã kawaru'i rerawau Jejui 'ga upe. A'eramũ 'gã amũ opiara mososoka imonou kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga apykawamũ. A'ere Jejui 'ga wapyka i'arimũ. ⁸ Kwaiwete 'gã awau 'ga renunewe opiara mososoka, imonou pe rupi imogyau 'ga kwapawamũ. 'Ga ree oporomutaawa resaukaawamũ 'gã iapou. Pinowa nanē 'gã imonou pe rupi 'ga kwapawamũ. ⁹ 'Ga renune oo ma'e 'gã wafukaita 'ga rewiri oo ma'e 'gã netee:

—Au'je katu te 'ã Janeruwarete 'ga resageayramũ janee. Ene 'ã 'ga remimurera futat. ¹⁰ Ene 'ã ore 'wyriar ymanera juapyreramũ, Davi 'ga juapyreramũ. 'Awamũ nipo 'ã ene e'jina 'wyriarareteramũ oree. Janeruwarete 'ga ojejuka esage ene ree. Janeruwarete 'ga 'ã esage oree. Ene 'ã 'ga imua oree— 'jau 'gã wafukaita Jejui 'ga kawaru'i 'arimũ 'ga rut 'ga rekoramũ.

¹¹ Jerusarega upe owaēmawe Jejui 'ga ojypa kawaru'i 'ar awi awau osou 'Uwarete 'ga mogytaaw ipe. A'eramũ 'ga peu ose re amã'jãu mama'e are, mama'ea ipypewar are. A'ere 'ga noje'egi 'gã nupe. Kaaruwamũ futat. A'eramũ 'ga uēma jui, awau Petani pe wemimu'e 'gã netee.

*Y'wa ywa upe Jejui 'ga 'eawet
(Mateu 21.18-19)*

¹² Ai'iwe 'gã awau ojewya Jerusareg ipe nũ. Je-
 jui 'ga opy'arayparamũ akou aipo pe. ¹³ Awaw
 ipe 'ga y'wa 'ywa resaka, figu 'jawa 'ywa resaka,
 kwaiwete oowa resaka. A'eramũ 'ga epejãna i'a
 rekaa. A'ere nitywi i'aa. Oowa etee esaka akã are.
 Nowaẽmi we i'aawa upe. ¹⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau
 'ywa upe:

—Au'je katu katu ki e'a re 'awa y'wa 'ywa mũ—
 'jau 'ga y'wa 'ywa upe.

Aipo 'ga 'ea 'ga remimu'e 'gã enupa.

Wyra me'egara 'gã mũ'ẽawet

(Mateu 21.12-17; Luka 19.45-48; Juã 2.13-22)

¹⁵ Jerusareg ipe owaẽmawe Jejui 'ga awau
 osou Jarejuwarete 'ga mogytaawa osoma pype
 wemimu'e 'gã netee. Irãã'ã wyra me'egara 'gã
 jemogyramũ. A'eramũ Jejui 'ga amara'neramũ 'gã
 nee:

—Pe'je pejewau peje'jãu 'aw awi. Nawyra
 me'egawa rũi te 'ã. Janeruwarete 'ga mogytaawa
 te 'ã 'oga. 'Au futat jane ruri jareporogytau 'ga
 upe. A'ere 'ã pẽẽ nanarũi pereko. Pemyĩ wyra
 me'egawamũ etee. Pejejeymawa etee 'ã pẽẽ erua
 ime'ega erupa 'ga mogytaawa 'oga pype—'jau Jejui
 'ga 'gã nupe.

Wyra muara 'gã neewe futat 'ga 'gã mũ'jãu
 jui. Ka'aranũũ mojopy'ruara 'gã 'yjepana 'ga
 imonou imuewiwya imojerepa 'gã nui. Aipo
 ka'aranũũ mojopy'ruara 'gã kwe pewara 'gã
 ka'aranũũ mojopy'rau ajaupe. A'eramũ Jejui
 'ga 'gã 'yjepana monou imuewiwya imojerepa
 'gã nui. Ka'aranũũ monou imomopomopoa
 'gã nui. Pykau me'egara 'gã kanawaa nanẽ 'ga
 imojerepa nũ. ¹⁶ Jarejuwarete 'ga mogytaawa

rukara 'ga iaawukare'ema mama'e rerooara 'gã nupe. ¹⁷ A'eramũ 'ga 'gã mu'jau ee:

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue: “Agamũ jemogytaawa 'oga futat. 'Au futat 'gã nuri oporogytau jee, najuejue etee 'gã nuri oporogytau jee”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'ere 'ã pemÿi wyra me'egawamũ etee. Pejejeymawa me'ega pejejaupe pejejeymawa repy rowoupia ekoete 'ã pejejupa 'au pejejaupe. Ma'eramũ pẽẽ 'ga mogytaawa 'oga mÿina pejemunarũawamũ ete 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe, oje'ega moywyrafena.

¹⁸ Jejui 'ga remiapofera rera renupawe mainana 'wyriara 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee amara'neramũ 'ga ree. A'eramũ taetu 'gã afuwereteramũ 'ga ree.

—Maran tete jane Jejui 'ga jukaarũi?— 'jau 'gã ajaupe.

Okyje wejue 'gã mytuna 'gã nui. A'eramũ 'gã poromũ 'jau. Kwaiwete wejue 'gã porenuwiweramũ Jejui 'ga 'e are. A'eramũ 'gã okyjau 'gã nui. “Ga jukaramũ te 'gã jane apisi ete nũ a'i kũi”, 'jau 'gã ajaupe.

¹⁹ Kaaruwamũ Jejui 'ga awau uẽma Jerusareg awi wemimu'e 'gã netee.

*Jupe Jejui 'ga 'eawera y'wa 'ywa oypiwamũ
(Mateu 21.20-22)*

²⁰ Ai'iwe 'gã awau okwapa y'wa 'ywa pyu nũ, jupe Jejui 'ga 'eawera 'ywa pyu nũ. A'eramũ 'gã esaka nũ. Amanũmũ osiniga u'ama. Apoa we futat oypiwamũ. ²¹ A'eramũ Pedro 'ga wea'aramũ Jejui 'ga 'e are. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Esak, ki Ku'jyp. Jupe ene'eawera ay y'wa 'ywa rai'i. Iypip u'ama amanũmũ ojeupe ene je'eg ire rai'i— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²²⁻²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pënea'ar iki je'e are. Jarejuwarete 'ga rerowiar ire pëë nanë pejejemiapoe'ema peapo nũ. Ywytyra miamũ futat nipo pëë imojepe'aukaa tenaw awi imonou 'yë'ë rypyter ipe imỹina. “Ekwap 'aw awi 'yë'ë rypyter ipe e'ỹina”, ojeupe pëë 'eramũ nipo awau pë'eawer imũ etee futat. A'ere pëë nepeapoa'uweri pejejemiapoe'ema Jarejuwarete 'ga rerowiar ywyapie'em ire— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁴—A'eramũ je ako 'jau pë nupe jepi: Werowiar ire Janeruwarete 'ga mama'e monoi pë nupe, “mama'ea emut amũ oree”, ojeupe pëë 'eramũ. “Amut 'ga jee” 'e rerowiar ire 'ga mama'e monoi pë nupe ojeupe pë'eawer imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁵⁻²⁶—Jarejuwarete 'ga upe pejeporogytaramũ nipo pëë pejejea'aramũ pejejeupe 'gã amũ mama'e tywera apoawer are. A'eramũ ki pëë pejejeateeramũ jui. A'eramũ Janeruwarete 'ga pëtywera moia pë nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

“Awỹja rer imũ te erejot?” Jejui 'ga upe 'gã 'eawet (Mateu 21.23-27; Luka 20.1-8)

²⁷ A'eramũ 'gã awau owaëma Jerusareg ipe nũ. Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype 'gã ata 'gã nekoramũ, 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. Mainana 'wyriat, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat, judeu 'gã 'wyrri'ri. Mĩmera 'gã 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe:

28 —Awỹja rer imũ te erejot rakue? Awỹja pãjẽ mũ te mama'e ereapo? Awỹja te ene mut oreo rakue?— 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe.

29 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee pẽẽ na'ne imome'wau jee 'ũ. Tejeupe pẽẽ imome'u re je nanẽ tajemome'u pẽ nupe 'jau nũ— 'jau ete Jejui 'ga 'gã nupe. 30 —Awỹja je'eg imũ Juã Batista 'ga ruri ae pymĩãu 'y pe rakue 'ũ? Jarejuwarete 'ga je'eg imũ te 'ga ruri rakue? Kũima'e 'ga amũ je'eg imũ te ra'u nũ?— 'jau Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe u'ama.

31 A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'ja sa'e te jane 'ga upe? “Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'ga ruri” ojeupe jane 'eramũ te 'ga 'i janee nũ a'i kũi, “A'etea neperowiari 'ga”, 'ga 'i etee janee nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. 32 —“Kũima'e 'ga je'eg imũ 'ga ruri”, jane 'eramũ nipo tekotee 'gã jane apisi ita pyu nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe.

Okyje 'gã mytuna 'gã nui. “Juã 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara futat janee”, e'i 'gã jepi. A'eramũ 'gã okyjau 'gã nui. 33 A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Norokwaawi ore Juã 'ga muarera 'ga nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga nanẽ 'jau 'gã nupe nũ:

—A'eramũ je nanẽ temuarera 'ga mome'wawe'em pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

12

Ko raaran a'wyre'ema 'gã

(Mateu 21.33-46; Luka 20.9-18)

1 A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jawamũ.

—Kūima'e 'ga amū y'wa 'ywa rakā otym oko pe, uwa 'jawa 'ywa rakā otym oko pe. Kwaiwete 'ga uwa rakā tyma. A'eramū 'ga oko osōu. A'ere 'ga y'wa apikawa apou. A'ere 'ga 'og ywate apou iaarana 'ga upe. A'eramū 'ga 'gā amū monou oko raaranamū imyina ojeupe. A'eramū 'ga 'jau “Y'waa mū jema'ea futat. Emyreramū te ajee pēma'e futat pēporowykyawera repya futat”, 'jau ijara 'ga 'gā nupe. A'ere 'ga awau watau 'gā nui.

² Y'wa tyarama upe iwaēmauwe ijara 'ga wemi-ayūwa 'ga amū monou oma'ea uwa 'a piaramū.

³ A'ere ko raarana 'gā 'ga pyygi ete 'ga nupānupāu etee 'ga mojewya 'ga monou. Nan etee futat 'gā 'ga monou nū. ⁴ A'ere ko jara 'ga 'ga amū monou nū, oma'e piaramū te 'ga 'ga monou numiamū. A'eramū ko raarana 'gā nānēwējēmī 'ga rerekoi nū. 'Ga pyygi etee 'ga akānupāu 'ga rerekou nū. A'erauwe 'ga ojewya awau nū. ⁵ A'eramū ko jara 'ga 'ga amū monou nū. A'ere ko raarana 'gā 'ga jukai etee. A'eramū ko jara 'ga 'gā amū monou nū. A'ere ko raarana 'gā 'gā pyygi ete 'gā nerekou tyweaete. 'Gā amū 'gā iapisau. ⁶ Nitywi futari ko jara 'ga remimonorama. Wa'yra etee 'ga wereko. A'eramū 'ga 'jau ojeupe: “Teja'yra 'ga pa je omono ipiaramū kwy. 'Ga 'ā jeremifutararetea re'ā. A'etea je 'ga amono tey'wa piaramū tejeupe”, 'jau 'ga ojeupe. “Jera'yra 'ga nipo 'gā opojeup re'ā. Jera'yra 'ga ree nipo 'gā pojyramū re'ā”, 'jau nipo 'ga ojeupe— 'jau Jejuī 'ga imome'wau 'gā nupe.

⁷ —A'ere 'gā 'ga ra'yra 'ga resakawe 'jau ajaupe: “Wa'yra 'ga 'ga amut y'wa piaramū ra'e. 'Ga futat 'uwa 'ga py'rau ko jaramū 'uwa 'ga manū re. A'eramū jane 'ga jukau jui. A'eramū janema'ea

futat koa 'ga ruwa 'ga manũ re kũi”, 'jau nipo 'gã ajaupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁸ —A'eramũ 'gã 'ga pyyka 'ga jukau. 'Ga juka re 'ga reumera rerawau enuẽma ko awi inuga— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau mainana 'wyrriara 'gã nupe:

—Maran sipo ko jara 'ga wa'yra jukaarera 'gã nerekoï? 'Ga futat oo ko raarana 'gã apisau. A'ere nipo 'ga 'gã amũ monou 'gã py'rau oko raaranamũ nũ. Aipo 'gã te nipo y'wa mono ijara 'ga upe y'wa tyarũnamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁰ —Pẽnea'ar iki 'ga amũ remikwasiarer are. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'ga amũ upe rakue.

“Mĩa ita nia'wyrui ra'e, 'jau nipo itaoga apoara 'gã ajaupe, ita monou imomoa ajauï.

A'ere 'ga amũ aipoa ita eroyrũmyrera ita pyygi etee imonou imỹina tenawera pype 'oga ypy-wotypawamũ.

¹¹ Janeruwarete 'ga imỹjukaa 'gã nupe rakue.

A'eramũ 'ga remiapofera wesageayramũ futat oreë”,

'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹² 'Ga je'ega renupawe mainana 'wyrriara 'gã 'jau fariseu 'gã nupe:

—Mama'e mũ mome'uramũ 'ga 'i janee poromũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ taetu amara'neramũ Jejui 'ga ree. Afuweramũ 'ga pyyg are. A'ere 'gã kyjeetei mytuna 'gã nui.

—“Jejui 'ga te 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wararetea ra'e”, 'jau 'gã ajemogyau ajaupe. A'eramũ nipo 'gã jane apisi ete. Jejui 'ga jane ipyygamũ nipo 'gã jane pyygi nanē nũ— 'jau 'gã ajaupe, okyjau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nui.

A'eramũ 'gã 'ga pyyke'ema. A'eramũ 'gã awau 'ga wi.

*Jejui 'ga upe fariseu 'gã 'eawet
(Mateu 22.15-22; Luka 20.20-26)*

¹³ A'eramũ judeu 'gã 'wyriana'nĩ 'gã 'jau ajaupe:

—'Gã amũ simono imoporogytaukaa 'ga upe 'jau. Morogyta 'ga imome'u tyweramũ sipyyk 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã fariseu 'gã amũ imonou Erote 'ga remiayuwa 'gã netee Jejui 'ga upe imoporogytaukaa. ¹⁴ A'eramũ 'gã awau 'jau Jejui 'ga upe:

—A'jea futat 'ã ereporogyta a'jeteetewi ra'e. Nereporogyta ekoetei te 'ã. A'jea futat te 'ã erejejuka pãwẽ pãwẽ ae ree. A'jea futat te 'ã ore mu'e ape mama'e are. Eneje'eg are 'gã amũ oporenuwewere'emamũ agawewi. A'etea ene mama'e a'jea etee eremome'u— 'jau 'gã Jejui 'ga upe. —A'eramũ ene 'awamũ 'jau oree: Jane 'ã judeua. Simono te jane ka'aranũũa 'wyrirarete 'ga upe, Sesa 'ga upe? Naani te ra'u nũ? Ma'ja e'i te Moisesi 'ga ee rakue? Najudeu arũi te 'ã 'wyrirarete 'ga. Tapy'ỹi amuteea 'ga. Romanũa te 'ga. A'etea te jane simepy 'ga?— 'jau 'gã oporonupa 'me Jejui 'ga upe ee.

¹⁵ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. “Jeje'ega renupa 'gã nuri numiamũ. ‘Siesak 'ga mama'e mũ

mome'ua sigaty jarejee 'jau', e'i te 'gã jee numi-amũ”, 'jau Jejui 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nepeporonuwi tee pejejua ee jee. “Simosimot ekoete jarejaupe 'ga 'eawera 'jau”, pe'je te jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ka'aranũ ywope'ia pemut amũ jee ra'ne, Sesa 'ga mepyawa mũ jee ra'ne— 'jau ete Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ 'ga amũ imonou 'ga upe.

—Kweramũ ajee 'wei— 'jau 'ga imonou 'ga po pe.

A'eramũ Jejui 'ga ka'aranũ ywope'i resaukaa 'gã nupe:

—Awỹja ra'agawa te 'up ee 'ga rera retee?— 'jau 'ga esaukaa 'gã nupe.

—'Wyriararete 'ga ma'ea futat— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Ga ra'agawa rerekwara 'ga ma'ea futat. A'eramũ pẽẽ imonou 'ga upe etee futat. A'ere Jarejuwarete 'ga mama'ea pemono 'ga upe etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'e renupawe 'ga upe imome'uukarera 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

—Kuu. I'akwaap 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga wi.

Oferap ma'e are 'gã mu'eawet

(Mateu 22.23-33; Luka 20.27-40)

¹⁸ Ko'iko'i ete satuseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe nũ. Aipo 'gã e'i ajaupe ra'e jepi: “Amanũ re ae noferawu'jawi nũ. Amanũmũ ae teepawamũ ywawuje futat”, 'jau agawewi satuseu 'gã ajaupe ra'e jepi. A'etea 'gã 'ut oporonupa ee Jejui 'ga upe. ¹⁹ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—“Moromu'jara 'ga” 'jau 'gã enee jepi. A'eramũ ene ore mueapyou katu mama'e are. Ymã 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Kũima'e 'ga amũ nipo amanũ wa'yre'emaue. A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirera 'ga 'ga remirekofera ãã rerekou. A'eramũ nipo 'ga aja'yrapyau ãã pype. A'eramũ nipo 'ga ra'yr ypy 'ga amanũ ma'efera 'ga ra'yrera 'jawe futat”, 'jau 'ã Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁰ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe nũ:

—A'ere nipo kũima'e 'ga amũ 'ga ra'yra sete. A'eramũ nipo u'ar ypy ma'efera 'ga kũjã mũ rerekou. A'ere nipo 'ga wa'yre'emaue 'ga manũi jui. A'eramũ nipo 'ga amanũmũ ãã wi ãã rejaa ãã mogou wewirerera 'gã nupe. ²¹ A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirerera 'ga amũ ãã rerekou 'ga py'rau nũ. A'ere nipo 'ga nanẽ 'ga manũi wa'yre'emaue nũ, ãã rejaa ete wewirerera 'gã nupe nũ. ²² A'eramũ nipo 'gã ojopy'rapy'rau etee 'gã ãã ree, ajamanũnamũ. A'ere nipo 'gã nata'yri'i futari ãã pype. Ojee 'gã jemoypaw ire nipo ãã nanẽ amanũmũ nũ. ²³ A'eramũ nipo 'ga ae moferapawa 'ara rupi manamũ sipo ãã menaretea? 'Gã juejue futat ãã wereko kũi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga aipo ojeupe 'gã 'eramũ 'jau 'gã nupe:

—Pẽ'me awi. Nanarũi. Nepẽneapyoi Jare-juwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are ra'e. 'Ga pãjẽa nanẽ pẽẽ ikwaape'ema. ²⁵ 'Au etee te 'gã nemirekoramũ kũi. A'ere 'gã oferaw ire

naemirekou'jawi kûi. Ywagipewara 'gã 'jawe etee futat 'gã jemogyi. Niporerekoweru'jawi 'gã kûjã are. Kûjãmera 'gã nanë omenariwere'emamũ futat nũ, kûima'e 'gã 'jawe etee futat nũ kûi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁶ —Nepëneapyoi nipo Jarejuwarete 'ga 'eawer are. Nepemogytai nipo Moisesi 'ga remikwasiarera, ae feraw are 'ga ka'arana kwasiaripyrrera rai'i? Ka'a'i ikai are 'ga ka'arana kwasiari rakue. A'eramũ 'ga 'jau: “Ka'a'ia je upe imueny re Janeruwarete 'ga oje'ega jee ikue. 'Je te 'ã Eneruwaretea. Enepytunera 'gã Nuwaretea 'jau. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mĩmera 'gã Nuwaretea je ako', 'jau 'ga jee ikue”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga janee rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Ymã te je 'gã Nuwaretea ikue”, 'jawe'em Janeruwarete 'ga 'ga upe rakue. A'ere 'ga 'i: “Je te 'ã 'gã Nuwaretea ako”, 'jau 'ga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁷ —Aipo 'gã amanũ futat rakue numiamũ, Moisesi 'ga tywe'emaue futat rakue numiamũ. A'ere 'gã 'aga namanũi futari. A'eramũ Janeruwarete 'ga poromũ 'jau Moisesi 'ga upe rakue. 'Gã 'aga tywe'em ire amunipo 'ã 'ga aipo ne'ia'uweri Moisesi 'ga upe rakue. Ako ma'e 'gã nupe etee te 'ga Aeruwaretea— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau. —A'eramũ 'ã pëë 'gã mu'jau tywet aipo are. “Noferawu'jawi aea amanũ re” 'e are pëë 'gã mu'jau tyweaete— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Janeruwarete 'ga 'eaweraretea

(Mateu 22.34-40; Luka 10.25-28)

²⁸ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga amũ 'gã je'ega renupa. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe:

“A’jea futat 'ga 'i. Tamoporogytaukat 'ga mama'e are”, 'jau 'ga ojeupe etee futat.

—Maranuara te ajee Janeruwarete 'ga 'eaweraretea?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—'Awamũ futat 'ga 'eaweraretea. “Peapyaka jeje'eg are ki Israeu juapyreramũ. Je te 'ã pëjararetea. Nitywi futari 'ga amũ je 'jawe pë nupe”,— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰—“Pëporomutat je ree pejepytuna 'gã apyraapa”, e'i 'ã Janeruwarete 'ga pë nupe rakue. “Mama'ea peapo jee jeremifutar imũ. Pejejea'aramũ pejejemogyau je ree 'gã nee pejejea'ara apyraapa. Je upe mama'e apou pëë iapou etee futat. Pejefuakara pyu pëë mama'e apou je upe. Aipo aporamũ nipo pejeporomutaramũ je ree a'jea futat 'gã nee pejeporomutara apyraapa pejejemogyau”, e'i Janeruwarete 'ga pë nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Poromũ te 'ga 'eaweraretea. ³¹ Ajepeja 'ga 'eaweraretea nanë nũ. “Pëporomutat pejepyriwara 'gã nee pejee pejeporomutara 'jawe etee futat”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Amumera 'ga 'eawera nuapyraawi futari aipo 'ga 'eaweraretea— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³² A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are momu'jara 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere poromũ. Majeppei tee futat te 'ã Janeruwarete 'ga. Nitywi futari 'ga amũ 'ga 'jawe. ³³ A'eramũ ki jane jareporomutaramũ 'ga ree jarepytuna 'gã jareporomutara apyraapa. A'eramũ jane a'jea futat jareporomutaramũ 'ga ree. 'Ga upe mama'e apou ki jane iapou 'ga

remifutar imũ etee futat. 'Ga ree ki jane jare-
jea'aramũ jarejemogyau. 'Ga upe mama'e apou
ki jane iapou a'jea futat. 'Ga remifutar imũ ki
jane jarejepyriwara 'gã nerekou esage jarejereko
esage 'jawe etee futat— 'jau 'ga 'ga upe. —Aipo
'ga 'eawera renuwa wesageramũ 'ga upe mama'e
rapya apyraapa. 'Ga je'ega renuwa esage 'ga upe
mama'e monoa apyraapa— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

³⁴ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ Jejui 'ga 'jau ojeupe:
“I'akwaap ma'e 'ga pa ra'e”, 'jau 'ga ojeupe etee
futat 'ga resaka. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ererowyk Jarejuwarete 'ga ekou ra'e— 'jau 'ga
'ga upe.

Aipo 'ga 'e renupawe mytuna 'gã ajemogymo-
gyau etee futat. Ojenosõu 'ga wi. A'eramũ 'gã
imome'waukaru'jape'ema 'ga upe.

*Janeruwarete 'ga remimurera 'ga Davi 'ga
juapyret*

(Mateu 22.41-46; Luka 20.41-44)

³⁵ Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype akou Jejui
'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'eramũ te Moisesi 'ga remikwasiarer are
moromu'jara 'gã 'i pẽ nupe: “Janeruwarete 'ga
remimurera 'ga Davi 'ga juapyrera”, 'jau 'gã pẽ
mu'jau ee. ³⁶ A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea
ka'arana kwasiarukari ee Davi 'ga upe rakue:
“Jeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe rakue:

'Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene. Enepãjẽretea
je 'jawe.

A'eramũ ene eapyka je yse katy.

Anure nipo je ene mogoi 'wyriaramũ 'gã nupe
najuejue etee futat.

Ene ree iporomutare'ema 'gã 'arimũ je ene mag-wawukari.

A'eramũ ene je iapoe'emauwe eapyka 'au je yse katy', 'jau 'ga Jarejararete 'ga upe", 'jau Davi 'ga ikwasiaa rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁷ —Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ree 'ga ka'arana kwasiari rakue. Ma'eramũ sipo ajee Davi 'ga 'i “Jejararete 'ga”, 'jau ajuapyrera 'ga upe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat
(Mateu 23.1-36; Luka 20.45-47)*

Mytuna 'gã oporenuwiweramũ Jejui 'ga porogyta are. 'Ga remimome'ufera 'gã muekõëãina.

³⁸ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejea'gu ki Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nui. 'Gã 'ã e'i ajemogyau ojeupe: “Je 'ã kũima'eeteetea”, 'jau 'gã 'ã ajemogyau ojeupe, waity fuku rerekou. A'eramũ 'gã ataramũ 'gã naitya ajasimana 'gã nee. “Tiporesagete 'gã je ree 'jau”, 'jau 'gã akou ojeupe. Wapeje'ega tãmējē 'gã ifutaa. 'Wyriara apykawa 'arimũ etee wapyka awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. ³⁹ Ojemi'waaw ipe nanē nũ 'wyriara renawa 'arimũ etee wapygiweramũ ojemi'waa. ⁴⁰ Kũjã men manũ ma'efera 'gã nupe nanē 'gã 'jau nũ: “Je tamaenun tekou enekaraemã are 'jau”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. “Je te nipo ako esage temaenuna enekaraemã are”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. A'ere 'ga etee 'gã karaemã pyygi ojeupe, ka'aranũña nanē nũ. A'eramũ 'gã 'jau ojeupe etee futat: “Kwakwai'i teje'ega monoi Jarejuwarete 'ga upe.

Kasi a'e pe 'gã je kwaawi mama'e tywera je iaporamũ ne kwy", 'jau 'gã ojeupe etee futat. A'eramũ nipo 'gã oje'ega monou fuku o'meramũ akou Jarejuwarete 'ga upe, wemiapo tywera mimawamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweri 'gã nemiapo tyweawer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Imen manũ ma'efera ãã remimonofet
(Luka 21.1-4)*

⁴¹ Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype Jejui 'ga wapyka 'ũina Jarejuwarete 'ga upe ka'aranũ ryrũ pyri. A'eramũ 'ga ose ma'e 'gã nesaka 'ũina, yrũ pype 'gã nemimonoa nanẽ 'ga esaka nũ. Ika'aranũ kwai ma'e 'gã ka'aranũ monou Jarejuwarete 'ga ma'e yrũ pype 'ga upe kwaiwete. ⁴² 'Gã nesepaw ire majawera ãã mũ 'ua osou 'og ipe. Nika'arani ãã akou. Itywerete ãã akou. A'etea ãã oka'aranũ ywope'i omono ipype. Mukũi'ĩ etee ãã imonou ipype. Naepyi agawewi ãã remimonofera. ⁴³ ãã resakawe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Kweramũ kũjãa ãã imen manũ ma'efera ãã. Nitywa'uweri agawewi ãã mama'ea. A'etea ãã oka'aranũ monoupap futat yrũ pype. A'eramũ ãã otywe'emamũ futat mama'ea ojeupe imuawamũ. ãã remimonofera ika'aranũ kwai ma'e 'gã ma'e wapyraap futat Janeruwarete 'ga upe. ⁴⁴ 'Gã kwaiwete agawewi omono 'ga upe. A'etea 'gã kwaiwete wẽjẽmĩ wereko ojeupe nũ. A'ere ãã ma'ea nitywi futari. Omonopap futat ãã 'ga upe. Naemyreri futari ãã upe. Wemi'urama muawa we futat ãã

omonopap 'ga upe— 'jau Jejui 'ga ãẽ mome'wau 'gã nupe.

13

Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e
(Mateu 24.1-28; Luka 21.5-24)

¹ Jarejuwarete 'ga mogytaaw awi ã'ẽ re Jejui 'ga remimu'e 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Kuu. Ikaturam te Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga jã'nũ'ũ. Sã'ã itauu esagea epy ete ma'ea. Mytuna 'gã ka'aranũũa rerua kwaiwete Jarejuwarete 'ga mogytaawa 'oga muesageawamũ— 'jau 'ga 'ga upe.

² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat esageramũ numiamũ. A'ere nipo anurenure'i jane ree iporomutare'ema 'gã nuri imonou etyka. Nomỹi'i futari nipo 'gã itaa mũ aju'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³ Anure Jejui 'ga wapyka 'ũina ywytyr apyte'rarimũ, Oriweira 'jawa apyte'rarimũ wemimu'e 'gã netee. Jarejuwarete 'ga mogytaaw are 'gã amã'jãu 'upa. Poje Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga, Andre 'ga, mĩmera 'gã oporonupa 'ga 'eawer are 'ga upe:

⁴ —Maranime sipo aipo 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa monoi etyka? Ma'ja ra'ne sipo ajee oje-saukat oree iapo enune?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵ Aipo 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je renune 'ut ma'e 'gã nipo i'me ma'ea. Per-owiat kasi 'gã 'mea ne. ⁶ Anure nipo kwaiwete 'gã nuri “Janeruwarete 'ga je mut pẽ katu'okaramũ. Je Janeruwarete 'ga remimurera ako”, 'jau futatee nipo 'gã 'ua pẽ nupe. A'ere kasi perowiat

'gã ne. O'meramũ te nipo 'gã 'i. Kwaiwete nipo 'gã 'gã moryteeu ojee— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁷ —Anure nipo amutee amunaw awi 'gã nuri 'wyriararete rowajaa, 'ga remiyuwa reewe futat. A'ere kasi aipo renupa pẽpiryyi ne. Nan futat nipo mama'e teepaw enune. A'ere nipo naporomũ rũi mama'e mateepaawa. Naporomũ etee rũi futat nipo mama'ea rekoi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁸ —Akou'jau'jap futat nipo mama'ea. Amunap tesirũmera pypewara 'gã we futat nipo ajuowajat. Ywya we futat nipo oyyi peu peu peu 'jau. Ty'ara nipo amunawa pype peu peu 'jau. A'eramũ 'gã nipo kwaiwete ty'ara rerekou. Sã'ã kũjã wa'yra ray ypyrauwe wa'yra 'a ja'wyja'wy kwaawa. Ayyepperauwe 'ã ãẽ i'ara kwaapa. ãẽ wi u'aa ja'wyja'wy taetu 'ã wayreteramũ ãẽ upe. Nan tee futat nipo pẽẽ. Aipo ijeapo resakawe ki je rura pekwaap. “Owaẽm 'ga ruawa upe ra'e”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe.

⁹ —Pejea'gu ki 'gã nui. Je rura'ne'emauwe nipo 'gã je rerowiaaramũ pẽ nereko tyweretei. Pẽẽ mũ nipo 'gã ipyyka imopimopika ae mopikawa pyu. Judeu 'gã jatykaawa pype miamũ nipo 'gã pẽ mopimopigi. Amumeramũ je ree nipo 'gã pẽ nerawau 'wyriara upe. A'eramũ pẽẽ 'wyriararete upe pejejerooramũ pẽẽ je mome'wau 'gã nupe. “Jejui 'ga iporokatu'ogiwet pẽ nee”, 'jau ki pẽẽ 'wyriara 'gã nupe. ¹⁰ Teepaw enune nipo 'gã je mome'ui amunawa moymoyka. Tesirũmera 'gã jeje'ega renuw ire te nipo mama'e atee pawamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹¹ —Pẽ pygamũ, 'wyriara 'gã nowase pejejerooramũ kasi pẽpy'a'wyt ne.

“Ma'ja 'jau sipo je teje'ega 'gã nupe 'wei?” pe'je kasi ne. Janeruwarete 'ga te peje'egawa amut pẽ nupe peu pẽ nerooramũ. A'eramũ pẽẽ 'ga 'ea etee imome'wau 'gã nupe. Napejejea'ar imũ rõi pẽẽ peje'eg 'gã nupe. Pejejeupe Jarejuwarete 'ga 'Agesage 'eawera etee pẽẽ imome'wau 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹² —Kwaiwete nipo je rerowiare'ema 'gã weki'yra 'gã, wewirera 'gã we 'gã monou ia'wyre'ema 'gã nupe 'gã apisaukaa. 'Ga ruwa 'gã miamũ wa'yra 'gã monou 'gã nupe 'gã apisaukaa. 'Ga ra'yra 'gã nanẽ ujara 'gã imonou 'gã nupe 'gã apisaukaa. ¹³ Je rerowiare'ema 'gã nipo oporomutare'emamũ je rerowiarãmũ pẽ nee. A'ere Janeruwarete 'ga je rerowiar awi ipoire'ema 'gã nerooi imogyau ojepyri nakwaparimũ ete rõi futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ymã te Janeruwarete 'ga ijeaporama kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga upe rakue, Danieu 'ga upe rakue. “Anure nipo 'ga amũ mama'e tywerete apoi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue. A'eramũ nipo 'ga amũ anure iapou Danieu 'ga 'eawer imũ etee futat. (A'eramũ je 'ga remikwasiarera ka'arana mogytaaramũ ee pẽneapyo futaa)— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pẽẽ Judeja ywy pewara ako ma'eramũ 'gã nesakawe pejejaiterãmũ pejewau pejeka'jama ywytyr ipe. ¹⁵ 'Opewuu apyte'rarimũ ako ma'eramũ pẽẽ pejewawe'em pejesowe'em pejekaraemã ppyke'ema. Pejeka'jamayayau etee futat pejewau. ¹⁶ Ko pewaramũ nanẽ pẽẽ pejejewyre'ema pejejog ipe pejejaity mojopy'rawe'em— 'jau Jejui 'ga

'gã nupe. ¹⁷ —Kûjãmera 'gã nipo ta'yryrũ ma'e 'gã iporiay'i ajemogyau. Ta'yky'ri ma'ea nanẽ nipo nũ. Nujãnarũi eweguu ma'ea. Ta'yky'ri ma'e nanẽ nujãnarũi nũ. ¹⁸ A'eramũ ki nanuar are pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe ee: “Eremurukat kasi 'gã 'ara ro'ysaga rupi oree ne”, 'jau ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe ee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁹ —Aipoa kwara rupi 'gã 'gã nerekou tyweaete. Ywy apo ypyramũ nitywi futari ae rereko tywera aipo 'jawe rakue. Anure nanẽ nipo nitywi futari ae rereko tywera 'jawe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁰ —A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera 'gã nupe iapoukaru'jau'jaw ire 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ. Kasi a'e pe ywy pewaramũ juejue 'gã papawi ne. A'ere Janeruwarete 'ga pẽẽ mũ mũ'jãu 'gã nui pẽ katu'oka. A'eramũ 'ga wemimũ'ẽmeramũ pẽ nee Janeruwarete 'ga 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²¹ —“Koromũ Kristu 'ga”, pejejeupe 'gã amũ 'eramũ kasi perowiat 'gã ne. “Kwe pe 'ga oi”, 'gã 'eramũ pẽẽ 'gã nerowiare'ema pejemogyau. ²² Jejewyt ja'wyja'wyrãmũ nipo kwaiwete 'gã nuri o'meramũ pẽ nupe. “Je Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. Amumera 'gã nipo 'ua 'jau pẽ nupe: “Janeruwarete 'ga je mut. Je 'ga remimureraretea futat”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. Pẽnemiapoe'ema miamũ nipo 'gã iapou pẽ neape je rerowiar awi pẽ momoirukaawamũ. “Simomoirukat Ku'jywa 'ga remimũ'ẽmera 'gã 'ga rerowiar awi 'jau”, e'i te nipo 'gã pẽ nupe numiamũ. A'eramũ nipo 'gã mama'e apou pẽ neape. Ojerowiarukaawamũ te nipo 'gã iapoi

pě nupe numiamũ. A'ere kasi a'e are miamũ perowiat 'gã ne. ²³ Perowiar iki aipoa je'eawera. Ijeapoe'emauwe je imome'ui pě nupe, ee pě mueapyoawamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Janereki'yra 'ga ruawam
(Mateu 24.29-44; Luka 21.25-33)

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pě nereko tyweawa kwaw ire nipo ywag awi nanē mama'e jesaukari pě nupe nũ. Kwara nipo owepa. Jaya nanē nipo owepa nũ. ²⁵ Jaytataa nipo ototoka ywag awi 'ua. Ywag ipewara nipo oyyita nũ. Kwat, jay, jaytata. Mīmera nipo oyyita— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁶ —A'ere nipo pēneki'yramũ je tejua tejewya ywasiga rupi. Tepãjẽ mũ nipo je ruri, tejenyfuga pype futat tejua nũ. ²⁷ A'eramũ nipo je tejeupe oporowyky ma'e ywagipewara 'gã monou tejemiayuwa 'gã majatykaukaa. “Pe'je pejewau amunawa moymoyka jeremiayuwa 'gã majatykau 'gã nerua jee”, 'jau nipo je 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã awau 'gã nerua jee— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁸ Anure Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau ee:

—Mama'ea je amome'u pě nupe pě mu'jau tejuawa 'ar are— 'jau 'ga 'gã nupe. —Sãã ae siaka'gywa potyramũ amana jewyra kwaawa. Ipotyrauwe 'ã ae amana jewyra kwaapa. ²⁹ Nan tee futat ki je'eawer imũ mama'e jeaporamuer-auwe pe'je pejejaupe: “Ut ja'wyja'wy Jejui 'ga janee 'wyriaramũ akou”, pe'je ki pejejaupe. ³⁰ A'jea futat je 'i. Je'eawer imũ mama'e jeapo resakara 'gã papawe'emauwe nipo tejua tejewya nũ. ³¹ Ywaga

nipo atEEPawamũ futat. Ywya nanẽ nipo atEEPawamũ futat nũ. A'ere nipo jeremimome'ufera nateepawa'uweri futari. Je'eawer imũ etee futat nipo aipoa ojeapou— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Nitywi futari je ruawa kwaapara 'gã amũ. Nepekwaawi futari je ruawa. Ywagipewara 'gã miamũ ikwaape'ema. Je miamũ nanẽ nakwaawi tejuawa 'ara. Jeruwarete 'ga etee te okwaap.

³³ A'eramũ ki pẽẽ je rapesaka pejejemogyau.

³⁴ Sã'ã kũima'e 'ga amũ ooa iataa muku oje'wyr awi. A'eramũ 'ã 'ga oo enunewe 'jau wemiayuwa 'gã nupe: “Aata je tewau. A'eramũ pẽẽ peje-porowykyau je'eawer imũ etee futat”, 'jau 'ga 'gã nupe. 'Oga raarana 'ga upe 'ga 'jau: “Earũ jeroga ra'ne muku je rekoramũ. Je rura nanẽ ene ape-saka nũ”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ 'ga awau watau muku oje'wyr awi. ³⁵ Nan tee futat pẽẽ je rura rapesakaramũ pejejemogyau. Nepekwaawi je ruawa. A'eramũ ki pẽẽ peje-porowykyau pe-jejeupe je'eawer imũ, je rura rapesaka pejejemogyau. Meewei 'ur ire ako re nipo wata ma'e 'ga 'ua ypyaje owaẽma. Maranamũ kwara ajerewamũ, maranamũ ai'iwe. Nokwaawi 'gã 'ga ru-awa. ³⁶ A'eramũ nipo 'oga jara 'ga 'ua erujewi ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe. Opak sipo 'gã ajemogyau 'ga rapesaka? ³⁷ Aipo are je 'i pẽ nupe: Je rura ki peapesak pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Jejui 'ga ree ifuewet ma'e
(Mateu 26.1-5; Luka 22.1-2; Juã 11.45-53)*

¹ Egitu ywy awi judeu ppyfera 'gã nenũ'ẽawer are wea'awa maraka upe iwaẽm ja'wyja'wyräuwe mainana 'wyrriara 'gã ajatykau Moisesi 'ga remik-wasiarer are moromu'jara 'gã nee.

—Maran te jane Jejui 'ga ppygi 'ga jukau?— 'jau 'gã ajaupe. —Jemime sipyyk 'ga 'jau. ² Jerusareg ipewara 'gã iporomutat 'ga ree. A'eramũ jane 'gã nowase jarekowe'em 'ga ree maraka apoaw ipe. Kasi a'e pe jane 'ga remiayyuwa 'gã mamara'nei ne— 'jau 'gã ajaupe.

*Jejui 'ga ree jany kasiga reko'wokawet
(Mateu 26.6-13; Juã 12.1-8)*

³ Petani pe Jejui 'ga akou, Simão 'ga rog ipe, ipito'om ma'efera 'ga 'wyr ipe. 'Gã jemi'waa 'gã nuwamũ kũjã ẽẽ mũ 'ua ojany kasiga ryrũ rerua opo pe. Itasiga apopyrera aipo yrũnamũ, ari-pasi 'jawa apopyrera poromũ. A'eramũ ẽẽ yrũ mopena, jany kasiga reko'woka Jejui 'ga akag are. “Naritu” 'jau 'gã aipoa jany kasiga upe. Epy ete aipoa jany kasiga. ⁴ A'eramũ wapyk ma'e 'gã amũ amara'neramũ jany kasiga ẽẽ eko'wog are.

—Ma'eramũ sipo ẽẽ imomy ekoetei 'wei? ⁵ Epy te 'ã 'aga jany kasiga a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. — A'eramũ amunipo 'ã ẽẽ ime'ega ka'aranũũ are janee. Tresẽtu ka'aranũũa 'ut ee. A'eramũ amunipo 'ã ẽẽ epyfera mua janee. A'eramũ amunipo 'ã jane imojo'oka ikaraemãe'ema 'gã nupe 'jau kũi— 'jau 'gã ajaupe, kũjã ẽẽ ago'wau.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Tene ěẽ iapoi. Ma'eramũ pejemara'neramũ ěẽ ree 'ũ? Mama'e esagea te ěẽ wapo jee. ⁷ Ikaraemãe'ema 'gã nooa'uweri futari pẽ nui. A'eramũ pẽẽ anure mama'e monou 'gã nupe pe-jejemifutar imũ. A'ere je te ajee nako fukui pẽ pype. ⁸ Je tymaw ipe je ree eko'wogipyrama futat jany kasiga numiamũ. A'ere ěẽ 'awauwe eko'wogi je ree, je manũe'emauwe. Tene ěẽ iapoi jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁹ —A'jea futat je 'i. Anure nipo 'gã je mome'ui kwe pewara 'gã nupe. Amunap tesirũmera moyka nipo 'gã awau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Je mome'uramũ nipo 'gã ěẽ remiapofera nanẽ imome'wau 'gã nupe nũ. A'eramũ nipo 'gã anure najuejue etee futat wea'aramũ ěẽ remiapofer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Mainana 'wyrriara 'gã nupe Judas 'ga 'eawet
(Mateu 26.14-16; Luka 22.3-6)*

¹⁰ A'ere Jejui 'ga remimu'e 'ga amũ awau oporogytai mainana 'wyrriara 'gã nupe. Judas Iskariote 'ga futat poromũ oo oporogytai 'gã nupe:

—Jejui 'ga je apygykat pẽ nupe. Je apoat pẽẽ 'ga ppyka pẽ pyri— 'jau Judas Iskariote 'ga awau 'gã nupe.

¹¹ Ojeupe 'ga 'eramũ mainana 'wyrriara 'gã aku'iramũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ka'aranũũa nipo ore oromono ene upe 'ga ppyga repyramũ— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Judas 'ga wea'aramũ akou ee. “Ojetee 'ga rekoramũ tomono 'ga 'gã nupe 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerekou weape.

Ae a'wyre'ema 'gã nupe

'ga monoara 'ga

(Mateu 26.17-25; Luka 22.7-13, 21-23; Juã 13.21-30)

¹² Awau owaẽma mani'oko'o jopype'ema 'wawa upe, Pasikwa 'jawa apoawa upe. Karupa'mĩ jukaawa 'ara upe 'gã owaẽma. A'eramũ 'ga remimu'e 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ape te jane jemi'wari, karupa'mĩ ro'o reyri jarejee?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹³ A'eramũ Jejui 'ga mukũja 'gã monou amunawarete pe.

—Pe'je pejewau Jerusareg ipe. Peu nipo 'y ryrũ rerekwara 'ga peekoat. A'eramũ pẽẽ pejewau 'ga rewiri. ¹⁴ 'Og ipe 'ga seramũ pejeporogytau 'oga jara 'ga upe:

—Jarejara 'ga ore mut imome'waukaa enee: “Ma'ape te je karupa'mĩ eyra 'ui tejemimu'e 'gã netee?” e'i 'ga. ‘Ma'ape te ore kumi apoi? Ma'ape te je tejemimu'e 'gã nerojemi'wari’ e'i 'ga enee kũĩ”, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁵ —Aipo ojeupe pẽẽ 'e re 'ga tepẽ neroo ywatewara imy'jawa pype 'jau. Ityp futat aejemi'waawa peu. Ae renawa nanẽ otywamũ futat nũ. A'eramũ pẽẽ pejejeupe 'ga esaukar ire peu futat iapou ewara reewe jarejeupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ mukũja 'gã awau amunawarete pe. A'eramũ 'gã mama'e resaka ojeupe Jejui 'ga 'eawer imũ etee futat. A'eramũ 'gã kumi apou maraka are.

¹⁷ Kaaruwamũ Jejui 'ga awau ojemi'waa wemimu'e 'gã netee. ¹⁸ Ojemi'waaw ipe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat je 'i. A'jea futat nipo pēē mū je mono pejepe je ree iporomutare'ema 'gã nupe je jukaukaa— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁹ Aipo renupawe 'ga remimu'e 'gã u'arasigamū ojeupe 'ga 'eawer are. A'eramū 'gã oporonupa majepeinume ee 'ga upe:

—Je upe te ere poromū?— 'jau 'gã 'ga upe.

Majepeinumenumume 'gã oporonupa ee 'ga upe.

²⁰ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je pyri ojemi'wat ma'eramū futat pēē mū nipo je monoi 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe. ²¹ —Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã amū nupe rakue, jemanū are rakue. Pēneki'yra agawewi je 'ã. A'etea je ree iporomutare'ema 'gã je jukaukat 'gã nemikwasiarer imū etee futat. A'ere 'gã nupe je monoara 'ga tywereteramū te akou. Iporiay'i 'gã po pe je monoara 'ga numiamū. A'ere nipo Janeruwarete 'ga 'ga rereko tyweretei. Ma'eramū gatu nipo 'ã 'ga jeuwi rakue 'ja— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Mani'oko'o'ia y'way reewe 'gã nupe imonoawet
(Mateu 26.26-30; Luka 22.14-23; 1 Korītu 11.23-25)*

²² Ojemi'waaw ipe Jejui 'ga mani'oko'o'i ppyka. A'ere 'ga eramã'jãu ywau eroje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mani'oko'o'ia eremut oree, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga mani'oko'o'i mowoka imonou 'gã nupe.

—Mani'oko'o'ia pepyyk i'wau. Koromū jero'oa— 'jau 'ga 'gã nupe.

²³ A'ere 'ga y'way ryrũ ppyka nũ, eramã'jãu ywau nũ. A'eramũ futat 'ga oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ:

—Au'jete y'waya eremut oree, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga imonou 'gã nupe. A'erauwe 'gã itykua pãwẽ pãwẽ. ²⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Koa y'waya jerya futat. A'ere'ere'i nipo 'gã amũ jejukai jery reko'woka. Aipoa jery jeko'woga pëtywera omepy. Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga pë katu'ogi kwaiwete. 'Awamũ karupa'mĩa nepejukau'jawi pejetywera mepyawamũ. Poromũ futat 'ga je'eg ymanera numiamũ. A'ere 'awamũ 'ga je'eg yauramũ. 'Awamũ jery tee pë pirei pëtywer awi. Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga pëtywera moiri pë nui je rerowiarãmũ. Poromũ futat Janeruwarete 'ga je'eg yaua 'awamũ. A'ea 'ga je'ega nomojopy'ruawi futari 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁵ —A'jea futat je 'i. Je natykurujawi futari 'aga y'waya pë pyri. Anure tãmëjẽ te nipo je itykuri pë pyri, Tejuwarete 'ga pyri pë neroo re tãmëjẽ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁶ Oporogytapaw ire 'gã amaraka'aga Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Amaraka'ag ire 'gã awau wytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe.

Pedro 'ga momoranupawet

(Mateu 26.31-35; Luka 22.31-34; Juã 13.36-38)

²⁷ Awaw ipe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—'Awamũ futat nipo pekwasio je wi je rejaa je mu'ama ojetee'i— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga

amũ upe ee rakue: “Tajuka karupa'mĩ are omaenun ma'e 'ga 'jau kwy. A'eramũ 'ga reymawera 'gã awau okwasi'wau kwe pe 'jau kwy”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue. A'eferupi tee futat nipo pekwasi'o pejewau je wi— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁸—A'ere je temanũ re je ferawi nũ. Teferaw ire nipo je oi Garireja ywy pe pẽ nenune— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁹ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—'Me te pa 'ga poromũ 'jau nũ. Je naejara'uweri futari ene imogou ojetee'i kũi. 'Gã te nipo opyamũ ene wi ene rejaa ojetee'i kũi. A'ere je naejara'uweri ene kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁰ —A'jea futat sipo ere— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Je te a'jea futat a'e enee nũ'ũ: 'Awa ypytunarupe nipo je kwakuw ape muapyapyt katu 'gã nupe. “Nakwaawi je 'ga”, 'jau nipo ene mukũi wyrasokwẽ je'egauwe— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

³¹ A'ere Pedro 'ga fuakaramũ 'ga upe:

—Naani futari nũ'ũ. Aipo na'ea'uweri futari je. “Nakwaawi je 'ga”, na'ea'uweri je. “Tene 'gã je jukai futari 'ga reewe futat”, a'e ete nipo je. Nakwakuwa'uweri futari je ene— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

'Ga remimu'e 'gã nanẽ Pedro 'ga 'eawer imũ etee futat 'jau 'ga upe nũ.

'Uwarete 'ga upe 'ga 'eawet

(Mateu 26.36-46; Luka 22.39-46)

³² Jejui 'ga awau owaẽma Getsemani 'jaw ipe, wemimu'e 'gã netee. A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Au ete pejup ra'ne. Iruupeu'i je oi teporogytau Tejuwarete 'ga upe ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

³³ A'eramũ 'ga muapyra 'gã etee erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã 'ga erawau ojeupi. 'Ga 'arasiga 'ga mopy'aywyrarafenayau 'ga mogou. ³⁴ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je'arasiga nipo 'ã je juka. Peser awi etee. Peporogyta Jarejuwarete 'ga upe je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁵⁻³⁶ A'eramũ 'ga ojepe'au'i 'gã nui. Awau peu'i wenupy'ãu wapyka weakwara rerawau enũina ywy are futat erujaa oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. 'Wyrri'ri 'gã imara'ne je ree. 'Gã nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoa'uweri nanuara je ree. A'ere 'ã najeremifutar imũ rũi te ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

³⁷ Oporogytapaw ire 'ga afu'ama awau ojewya muapyra 'gã nupe nũ. Osea 'gã 'upa. A'eramũ 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Ereset te ejupa? Eje'ega te neremonoi'i Jarejuwarete 'ga upe je pyri? A'e'ja'wiramũ miamũ sipo nereporogytai Jarejuwarete 'ga upe?— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁸ —Peser awi. Peporogyta Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ pejefuakaramũ mama'e tywera apowe'em. Kasi a'e pe nepẽfuakari ne. A'eramũ pẽẽ mama'e tywera etee iapou 'ga upe ne. Nepẽparuapoweri agawewi nipo mama'e tywer are. A'etea nipo peapo pejeporogytawe'em 'ga upe 'eramũ mama'e tywera etee futat peapo pejekou— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ Aipo 'ga upe 'e re Jejui 'ga awau 'gã nui nũ oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Ga upe

u'eawera 'ga 'jau'japa. ⁴⁰ A'ere 'ga awau ojewya wemimu'e 'gã nupe nũ. Nãnẽwẽjẽmĩ nũ. Osea 'gã 'upa. Wopeypeyjamũ etee 'gã ajemogyau. A'eramũ 'gã osea 'upa. Opag ire 'gã oporesagamũ etee 'ga ree. Ojenosõu 'gã 'ga wi. A'eramũ 'gã 'jawe'em 'ga upe.

⁴¹ A'eramũ Jejui 'ga awau oporogytau'japa 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Uwarete 'ga upe oporogyta re 'ga 'ua nũ. Nãnẽwẽjẽmĩ nũ, 'gã set 'gã nuwamũ nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Peser ete futat nipo pejejupa nũ ki sa?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Au'je pejeser ire. 'Awamũ futat 'gã pẽneki'yramũ je monoi ae a'wyre'ema 'gã po pe. ⁴² Pe'je iruukwe soo 'gã nekoaa 'jau. Kweramũ ae a'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga ruri— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga pyykawet

(Mateu 26.47-56; Luka 22.47-53; Juã 18.3-11)

⁴³ Jejui 'ga porogytapawe'emauwe Judas Iskariote 'ga, Jejui 'ga remimu'efera 'ga futat, kwaiwete 'gã nerua erojemorypa Jejui 'ga ree. Mainana 'wyrriara 'gã kwaiwete 'gã muri Judas 'ga rupi. Judeu 'gã 'wyrriari 'gã nanẽ kwaiwete 'gã mua 'ga rupi. Jyuua 'gã erua muap. Mĩmera 'gã erua erojemorypa 'ga ree. ⁴⁴ Mainana 'wyrriara 'gã nupe oporogytaaw ipe Judas 'ga 'jau 'gã nupe rai'i: “Oo nipo je Jejui 'ga retywape pytea pẽ neape. A'eramũ pẽẽ a'e are 'ga kwaapa 'ga retywape pyteramũ. A'erauwe futar iki pẽẽ pejewau 'ga pyyka 'ga rerawau”, 'jau Jejui 'ga monoara 'ga 'gã nupe rai'i. ⁴⁵ A'eramũ 'ga owaẽma ypy we awau Jejui 'ga rerowyka 'jau 'ga upe:

—'Au te ereko, ki Ku'jyp?— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga 'ga retywape pytea.

⁴⁶ A'erauwe Judas 'ga remireroofera 'gã 'ua Jejui 'ga pyyka 'ga pofaa. ⁴⁷ A'ere Jejui 'ga remimu'efera 'ga amũ oyyuu rekyita kũima'e 'ga amũ ree, 'ga namĩ monoka. Furuk. Mainana 'wryiararete 'ga remiayuwa 'ga namĩ yypa. ⁴⁸ A'ere Jejui 'ga 'jau opyykara 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ ma'eramũ pejejua muawa pyu je nupãu ekoete 'ũ, muna'ywa 'jawe 'ũ? Ma'eramũ pẽẽ muawa we erua jyu reewe jepiara rupi 'ũ? ⁴⁹ Pejejepype je rekoramũ miamũ ako naje ppygi pejepe ai'i. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ako je oi ai'iwe, ai'iwe 'jau ai'i. Peu futat ako je reni 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree ai'i. A'ete ako naje ppygi pejepe ai'i. A'ere jemanũawa upe iwaẽmi. A'eramũ Jeruwarete 'ga je ppygukaa rëwëjëmĩ pë nupe. Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari jemanũ are ikue. A'eramũ 'ã pẽẽ iapou 'ga remikwasiarera 'eawer imũ etee futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁰ A'e renupawe Jejui 'ga remimu'e 'gã okwasi'wau 'ga wi, 'ga rejaa, oka'jama 'gã nui. Oky-jau 'gã opyyg awi. A'eramũ 'gã oka'jama 'gã nui.

⁵¹ Kunumĩũũ 'ga amũ 'ua Jejui 'ga rewiri. Taity fuku pyu etee 'ga ojeuwana akou. ⁵² 'Ga amũ 'ga ppyka numiamũ. A'ere 'ga raity etee ipyygi. Waity ppygamũ 'ga opoia etee jui. A'eramũ 'ga awau ujãna taitye'eme.

Anasi 'ga rog ipe 'ga reroawet

(Mateu 26.57-68; Luka 22.54-55, 63-71; Juã 18.13-14, 19-24)

⁵³ A'ere Jejuí 'ga ppykara 'gã 'ga rerawau mainana 'wyríararete 'ga rog ípe, Kaifasi 'ga rog ípe. Peu futat judeu 'gã 'wyríari 'gã ajatykau mainana 'wyríara 'gã nee. Moisesi 'ga remikwasíarer are moromu'jara 'gã nanē ajatykau 'gã nee nū.

⁵⁴ Pedro 'ga awau 'gã newiri. A'ere 'ga nuerowygi Jejuí 'ga. Mukuu etee futat 'ga akou 'ga wi. Awau 'ga owaēma mainana 'wyríararete 'ga roga upe. A'ere Pedro 'ga nooi osou. Ukupepe etee futat 'ga awau akou 'oga osoma pype ojepe'jau mainana 'ga remíayuwa 'gã pyri.

⁵⁵ Ojeupe 'gã Jejuí 'ga reruramū mainana 'wyríara 'gã oje'ēma'e 'gã netee 'ga remíapo tywera mome'waramū rekaa.

—Awŷja te 'ga remíapo tywera wesak rai'i? Ma'ja ajee 'ga wapo ajukaawamū rai'i?— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere nitywi 'ga amū. ⁵⁶ Kwaiwete 'gã 'ua o'meramū Jejuí 'ga ree. A'ere 'gã naju'jaju'jawe rūi imome'ui 'gã nupe.

⁵⁷⁻⁵⁸ Poje 'gã amū 'ua o'meramū 'gã nupe:

—Ore aruenup 'ga je'ega ai'i. “Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. 'Awa 'ga mogytaawa kūima'e 'gã nemiapofera tee. A'ere nipo je imuapyra 'ara rupi ajepeja 'ga mogytaawa mowya nū. Aipo 'ga mogytaawa nakūima'e 'gã nemiapofera rūi”, 'jau 'ga oreremianuwamū ai'i— 'jau 'gã imome'wau 'gã nupe.

⁵⁹ A'ere aipo 'gã nanē naju'jaju'jawe rūi imome'ui 'gã nupe.

⁶⁰ A'eramū mainana 'wyríararete 'ga afu'ama 'jau Jejuí 'ga upe:

—Ma'ja ere te 'gã nupe? Nereje'egi te 'ã 'gã nupe aipo 'gã 'eramũ a'i kũi?— 'jau 'ga oporonupa ee 'ga upe.

⁶¹ A'ere Jejui 'ga pigi etee u'ama. A'eramũ mainana 'wyrararete 'ga 'jau 'ga upe:

—Jarejuwarete 'ga remimurera te ene? 'Ga ra'yra te ene?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere poromũ. Je te 'ã pñeki'yraretea. Anure nipo je apygi Pãjêrete 'ga yse katy, 'ga jak-watawa katy. Peu je renamũ nipo pñe je resaka. Anure nipo je ruri tejewya ywag awi ywasiga rupi— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶³ A'erauwe mainana 'wyrararete 'ga amara'neramũ. 'Ga mara'nea 'ga rerekou 'ga raity monorogukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat 'ga Jarejuwarete 'ga kurawi akou ra'e— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jane futat 'awamũ sienup 'ga kurawa jarejowase— 'jau 'ga 'gã nupe. —Na'gã amũ rñi 'ã omome'u janee. ⁶⁴ Ma'ja pe'je ajee 'ga upe 'awamũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Sijukaukat futat jane 'ga. Jarejuwarete 'ga te 'ã 'ga akurap.

⁶⁵ A'eramũ 'gã amũ onymuna 'ga ree. A'eramũ 'gã 'ga reakwapiaa taity pyu, opo afuapyka erofaa 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Awỹja te ene nupã?— 'jau 'gã 'ga upe. —Ene 'ã i'akwaawete ma'ea. A'eramũ ene enupãara 'ga mome'wau oree— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe jefaruu 'gã nanẽ 'ga pyyka opo rerofaa 'ga ree nũ.

Pedro 'ga Jejui 'ga kwakupa
(Mateu 26.69-75; Luka 22.56-62; Juã 18.15-18,
25-27)

⁶⁶ A'e pe Pedro 'ga 'ũina ukupepe. Poje mainana 'wyrararete 'ga remiayuwa êê mü 'ua 'ga pyri.

⁶⁷ Tata are 'ga jepe'eramũ êê 'ga resaka 'jau 'ga upe:
 –Jejui kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã, Nasare pe waranup ma'efera kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã— 'jau êê 'ga upe.

⁶⁸ A'eramũ 'ga 'jau êê upe:

–Tee. Naani nũ ï. Nakwaawi je 'ga nũ ï. A'eramũ awỹja upe ene 'jau ekou ï— 'jau futatee 'ga êê upe.

A'erauwe 'ga afu'ama awau 'oga osoma pyri. A'erauwe wyrasokwêa oje'ega. ⁶⁹ Peu oporowyky ma'e êê mü 'ga resaka nũ. A'eramũ êê 'jau ojepyriwara 'gã nupe:

–Koromũ futat Jejui kĩa rewiri ako ma'efera kĩa mũ— 'jau êê 'gã nupe.

⁷⁰ A'eramũ Pedro 'ga 'ga kwakupa nũ. A'ere'ere'i peu u'am ma'e 'ga amũ 'jau 'ga upe nũ:

–A'jea futat êê 'i enee. Garireja ywy pewaramũ futat ene, 'ga 'jawe futat ene ra'e— 'jau 'ga 'ga upe.

⁷¹ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

–Nakwaawi je 'ga, a'e je akiko. Jarejuwarete 'ga remianuwamũ te 'ã je 'eu'jawi. Nakwaawi je 'ga, 'jau. Te'me re je Jarejuwarete 'ga tejereko tywera futari— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷² A'e pype wyrasokwê oje'ega nũ. A'erauwe Pedro 'ga wea'aramũ Jejui 'ga 'eawer are. “Wyrasokwê je'egu'jaw enunewe nipo ereu'jau'jap, nakwaawi je 'ga, 'jau 'gã nupe” 'eawer are Pedro 'ga wea'aramũ. A'eramũ 'ga aipo u'eawera rerojenosõu. A'eramũ 'ga awau

ujāna Jejui 'ga kwakupawera renosōu. A'eramū futat 'ga u'arasigamū wea'aramū ee. A'eramū 'ga ajaa'wau awau u'eawera raykau.

15

Piratu 'ga upe 'ga reroowet

(Mateu 27.1-2, 11-14; Luka 23.1-5; Juā 18.28-38)

¹ Ai'iwetetewe mainana 'wyriara 'gā ajatykau judeu 'gā 'wyriri 'gā nee, Moisesi 'ga remik-wasiarer are moromu'jara 'gā neewe. Opytuna 'gā nupe oje'ēma'e 'gā nanē ajatykau 'gā nee nū. A'eramū 'gā oje'ega ajaupe:

—“Je te 'ā Jarejuwarete 'ga ra'yraretea”, e'i ako Jejui 'ga janee ko. A'eramū jane 'ga jukaukaa 'gā nupe— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā 'ga pofaa itaju pyu, 'ga rerawau Piratu 'ga upe. ² A'eramū Piratu 'ga oporonupa ee 'ga upe:

—A'jea te ene 'wyriaramū judeu 'gā nupe?— 'jau 'ga 'ga upe.

—A'jea futat ere poromū— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³ A'eramū taetu mainana 'wyriara 'gā 'ga je'ēwu'jau'jaga etee futat. ⁴ A'eramū Piratu 'ga 'jau 'ga upe nū:

—Nereenuwi te 'gā je'ega? Nerewawagi te 'ā aipo 'e are a'i kūi?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁵ A'ere Jejui 'ga noje'egi futari 'gā nupe. O'meramū te 'gā 'i. A'eramū Jejui 'ga oje'ege'ema 'gā nupe. A'eramū Piratu 'ga oporesagamū etee 'ga ree. “Ma'eramū sipo 'ga noje'egi?” 'jau 'ga ojeupe.

*'Gã nupe 'ga monoawet
(Mateu 27.15-26; Luka 23.13-25; Juã 18.39-19.16)*

⁶ Mani'oko'o jopype'ema 'wawa maraka apoawa rupi Piratu 'ga moromunepawa pype imunewipyrera 'ga amũ muẽma judeu 'gã nupe jepi, 'gã nemienüiwera 'ga 'ga imuẽma 'gã nupe jepi. ⁷ Jejui 'ga pyykawa rupi Parapasi 'ga 'üina moromunepawa pype. Parapasi 'ga futat amunaw ipewara 'gã mamara'neukaa 'wyrriara 'ga ree. Opytuna 'gã netee 'ga 'gã mamara'neukaa 'wyrriara 'ga ree rakue. Oporojuka ma'efera 'gã wejue nũ. A'eramũ 'gã 'gã monou 'gã munepa 'gã mu'ama rakue. ⁸ A'eramũ mytuna 'gã 'ua 'jau Piratu 'ga upe:

—Ejemiapou moromunepawa pypewara 'ga amũ emuẽmukat oree— 'jau 'gã 'ga upe.

⁹ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pefutat te judeuramũ peje'wyrriararete 'ga je imuẽma pejejeupe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Piratu 'ga mainana 'wyrriara 'gã kwaapa futat. “Werecoay pa mainana 'wyrriara 'gã Jejui 'ga. A'eramũ pa 'gã 'ga rerua jee ra'e”, 'jau Piratu 'ga ojeupe. “A'ere mytuna 'gã poromutaramũ 'ga ree. A'eramũ nipo 'gã 'jau, Jejui 'ga emut oree, 'jau nipo 'gã jee”, 'jau Piratu 'ga ojeupe. ¹¹ A'ere mainana 'wyrriara 'gã afuakaramũ 'ga ree.

—Parapasi 'ga ki emuẽm imua oree, sa'e 'ga upe 'jau. Jejui 'ga kasi eremuẽm oree ne, sa'e 'ga upe 'jau— 'jau 'gã mytuna 'gã nupe.

'Ga rerure'emauwe 'gã mogyau 'gã mu'akwaapa. A'eramũ 'gã afuakaramũ 'ga ree.

A'eramũ Piratu 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Pefutat te judeuramũ peje'wyriararete 'ga je imuẽma pejejeupe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã 'i etee 'ga upe:

—Naani. Parapasi 'ga te ki emuẽm imua oree— 'jau 'gã 'ga upe.

¹² A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi, “judeuramũ pẽẽ 'wyriararete 'ga” 'jawa 'ga rerekoi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ —Emu'amukat 'ga 'ypeywar are 'ga pokutuka 'ga jukaawamũ futat— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

A'eramũ 'ga:

¹⁴ —Ma'ja te 'ga wapo ajukaawamũ pẽ nupe rai'i, a'e te je a'i kũi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã afukafukai etee ajemogyau:

—Emu'amukat futat Jejui 'ga 'ypeywar are 'gã nupe— 'jau 'gã wojere'emamũ futat wafukaita 'ga upe.

¹⁵ Piratu 'ga oporomaku'iweramũ mytuna 'gã nee. A'eramũ 'ga Parapasi 'ga muẽmukaa moro-munepaw awi 'ga monou 'gã nupe. Jejui 'ga jẽmĩ 'ga imopigukaa jefaruu 'gã nupe.

—Pe'je 'ga rerawau 'ga mopika 'ga a'gwawe'em futat. Pẽporia kasi 'ga nupãu ne. 'Ga mopig ire pẽẽ 'ga rerawau 'ga mu'ama 'ypeywar are. A'eramũ 'ga peu etee futat amanũmũ u'ama— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Jefaruu 'gã Jejui 'ga rerekoemãawet
(Mateu 27.27-31; Juã 19.2-3)*

¹⁶ 'Ga mopig ire jefaruu 'gã Jejui 'ga rerawau 'ga rerosou Piratu 'ga rog ipe. A'ere 'gã opytuna 'gã majatykau 'ga ree. ¹⁷ A'ere 'gã 'wyriara

raity piraga munepa 'ga wi. A'ere 'gã juapek-agũũ muapỹina 'ga akagyrũnamũ iapou 'ga upe. A'eramũ 'gã imonou imunepa 'ga akaga pype.
¹⁸ A'ere 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene 'ã judeu 'gã 'wyriararetea 'gã nupe ra'e jepi. 'Awamũ ereko 'wyriarareteramũ nakwaparimũ rũi futat 'gã nupe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe 'ga rerekoemãu erekou.

¹⁹ A'e pype 'gã 'ga akaga nupãu ywyrã'i'i pyu. Onymuna 'gã 'ga ree. A'ere 'gã wapyka wenupy'ãu 'ga rowase, 'ga muorypa 'me. A'ere 'gã 'jau ajaupe:

—Pemã'ẽ judeu 'gã 'wyriararete 'ga ree ki sa— 'jau 'gã ajaupe. —'Wyriara raity piraga 'ga wereko imunepa 'awamũ. 'Wyriara akagyrũa nanẽ 'ga wereko nũ. 'Wyriararete pype tãmẽjẽ 'ga 'ari ra'e— 'jau 'gã ajaupe 'ga rerekoemãu. 'Ga jaita nanẽ 'gã nũ.

²⁰ 'Ga rerekoemã re 'gã taity piraga mosoka 'ga wi nũ. 'Ga raity munepa 'ga wi nũ. A'ere 'gã 'ga rerawau 'ga jukaaw ipe.

'Ypeywar are Jejui 'ga monoawet

(Mateu 27.32-44; Luka 23.26-43; Juã 19.17-27)

²¹ 'Ga jukaawa piara rupi 'gã Simãõ 'ga rowosõu. Jũ awi 'ga 'ua akou awau amunawarete pe. Sirene ywy pewara 'ga poromũ Simãoramũ. Mukũi Simãõ 'ga ra'yra 'gã. Aresãri 'ga, Rufu 'ga. Mĩmera 'gã Simãõ 'ga ra'yra. Simãõ 'ga resakawe jefaruu 'gã 'jau 'ga upe:

—'Ypeywara erokwap 'ga upe— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'gã iupirukaa 'ga upe. ²² A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerawau *Gogata* 'jaw ipe. ('Gã je'eg imũ *Gogata* 'ea Aeakagera 'jawewara 'ea futat poromũ). ²³ 'Ga rerowaẽm ire 'gã muaga monou

y'way pype 'ga upe numiamũ. Mira 'jawa 'gã imonou y'way pype 'ga upe numiamũ.

—Koa etyikut ejayrũ upe— 'jau 'ga 'ga upe numiamũ.

A'ere 'ga notykuri.

²⁴ A'ere 'gã 'ga jywaa pypiraa 'ypeywar are. A'ere 'gã itaju pyu 'ga pokutuka 'ypeywar are. A'ere 'gã 'ga py maju'aa aju'arimũ ikutuka itaju pyu. A'ere 'gã 'ga mafu'ama 'ga monou 'ga mu'ama 'ypeywarareewe futat. 'Ga rekoa futat 'gã imonou imu'ama 'ypeywar are ipokutuka. 'Ypeywar are 'ga mu'am ire 'gã 'ga raityfera mojo'oka ajaupe. Ita'i 'jawewara 'gã imomopoa 'upa ywyu 'ga raityfera mojo'okawamũ. Sã'ã ae jugu momora. Nan futat 'gã ita'i 'jawewara momopori 'upa 'ga raityfera mojo'okawamũ. ²⁵ Kwara awyruu'iramũ etee 'gã 'ga mu'ama 'ypeywar are. ²⁶ A'ere 'gã 'yjepa'nĩ are ikwasiaripyrera monou inuga ikutuka 'yw are 'ga apyte'rarimũ. “Koromũ futat judeu 'gã 'wyriararetea” 'ea 'gã amũ ikwasiaa 'yjepa'nĩ are rai'i. A'eramũ 'gã imonou inuga 'yw are 'ga apyte'rarimũ. A'eramũ 'ga resakara 'gã 'ga jukaawera kwaapa.

²⁷ 'Ga reewe 'gã mukũja 'gã muna'ywa 'gã imonou imu'ama 'ypeywarareewe mũ ree. Muna'ywa põ'õ me 'gã Jejui 'ga mu'ama. ²⁸ Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari ee rakue: “Mama'e tywera apoara pyri 'ga 'ami”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. A'eramũ 'gã 'ga monou imu'ama muna'ywa põ'õ me, Janeruwarete 'ga je'egawer imũ etee futat.

²⁹ 'Gã pyu okwap ma'e 'gã Jejui 'ga rerekoemãu 'ga kurapa nanẽ nũ.

—“Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. A'ere nipo je imuapyra 'ara rupi imowyri nũ”, ere 'ã rai'i. ³⁰ A'eramũ ene ejua ejypa 'ypeywar awi— 'jau 'ga pyu okwap ma'e 'gã 'ga upe, 'ga rerekoemãu.

³¹ Mainana 'wyrara 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã. Mĩmera 'gã nanẽ 'ga rerekoemãu 'upa nũ:

—Opoat 'ga 'gã jepi. A'ere 'ga najepoara'uweri futari. ³² Israeu juapyreramũ jane'wyrararetea e'i na a'e 'ga re'ã. Siesag iki ajee 'ga rura 'ga jywa 'wei. 'Ga jyp 'ga ruramũ sirowiat 'ga 'jau 'wei— 'jau 'gã ajaupe.

'Ga pyri imu'amipyrrera 'gã, muna'ywa 'gã amũ nanẽ 'ga kurapa nũ.

Jejui 'ga manũawet

(Mateu 27.45-56; Luka 23.44-49; Juã 19.28-30)

³³ Kwara okwapa aje owepa. Ypytuna 'jawe futat oypyntunaiwamũ. Kwara ajerewamũ tãmẽjẽ awau weny jesagamũ nũ. ³⁴ Kwara renye'emauwe Jejui 'ga wafukaita oje'eg imũ futat.

—*Eli eli lama sabactani*— 'jau 'ga oje'eg imũ.

Oje'eg imũ 'ga 'eawera: “Kiapi'ni, Kiapi'ni. Ma'eramũ te erepoit je wi?” 'ga 'ea futat poromũ 'ga afukaja.

³⁵ Aipo 'ga 'e renupara 'gã amũ 'jau:

—Eliasi 'ga 'ga wenũ!— 'jau 'gã ajaupe.

³⁶ 'Ga pyriwara 'ga amũ ujãna amynejuranũ ppyka imonou imunepa y'waynana pype. A'ere 'ga imonou iupia 'ywa rapefã are imonou Jejui 'ga upe 'ga remipyteramũ. A'ere 'ga 'i etee esakara 'gã nupe:

—Tene jane 'ga resagi ra'ne. Siesak Eliasi 'ga rura 'ga mosoga 'ypeywar awi ra'ne 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁷ A'ere Jejui 'ga wafukaita amanũmũ.

³⁸ A'eramũ futat Janeruwarete 'ga mogytaawa my'jawa rowopypea taity otoroka opojo'ogamũ imytera rupi. Ywate awi we futat 'ua opojo'ogamũ ywyu. ³⁹ 'Ga manũnamũ jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga 'ga manũ resaka. 'Ypeywara rowase 'ga u'ama Jejui 'ga afukajamũ. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe:

—A'jea futat pa 'ga Ku'jywa 'ga ra'yra futat ra'e!— 'jau 'ga u'ama.

⁴⁰ Kũjãmera 'gã amũ 'upa muku'i 'ga manũ resaka nũ. Ëẽ mũ rera Mari Matarena, ajepeja ëẽ rera Sarume, ajepeja ëẽ rera Mari. Poromũ Mari ëẽ ra'yra 'gã Jose 'ga, Tiago 'ga. Aipoa Tiago 'ga kunumũũa. Mĩmera 'gã 'ga manũ resaka amumera 'gã netee. ⁴¹ Poromũ kũjãmera 'gã Jejui 'ga rewiri ako ma'efera 'gã futat poromũ. Garireja ywy pype 'ga rekoramũ 'gã awau watau 'ga rupi, 'ga poaa mama'e apo are rakue. Amumera kũjãmera 'gã 'upa 'ga manũ resaka. Aipo 'gã nanẽ 'ua 'ga rupi Garireja ywy awi Jerusareg ipe 'ga oramũ rai'i nũ.

Ita kwara pype Jejui 'ga monoawet

(Mateu 27.57-61; Luka 23.50-56; Juã 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Kaaruwamũ Jose 'ga, Arimateja pewarera 'ga awau oporogytau Piratu 'ga upe. Opytuna 'gã nupe oje'ẽma'e 'ga poromũ. A'ere 'ga Jejui 'ga rerowiari. “Anure nipo Jejui 'ga 'ũina 'wyrriaramũ janee”, 'jau 'ga ojeupe. Morowykye'ema piara rupi

'gã Jejui 'ga jukaukaa ra'e. A'eramũ Jose 'ga awau
 “Jejui 'ga reumera emut jee”, 'jau Piratu 'ga upe:

—Amanũ Jejui 'ga ko. 'Ga reumera toroo inuga
 ita kwara pype 'jau— 'jau 'ga Piratu 'ga upe.

Morowykye'ema rupi judeu 'gã nojotymi rakue.
 “Morowykye'ema piara rupi futat sitym 'ga 'jau”,
 'jau Jose 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga Pi-
 ratu 'ga pojeupe'ema futat awau Jejui 'ga reumera
 renũina 'ga upe.

⁴⁴—Amanũ te 'ga ra'e?— 'jau Piratu 'ga 'ga upe.

—Amanũ ako 'ga ko nũ'ũ— 'jau 'ga 'ga upe.

—Kuu. Kamẽsĩete nipo 'ga manũi ra'e— 'jau Pi-
 ratu 'ga oporesagamũ 'ga ree.

A'erauwe 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga upe:

—Maranime te 'ga manũi ra'e?— 'jau 'ga
 imome'waukaa 'ga upe.

⁴⁵—Kwara jerewamũ ako 'ga manũi ko— 'jau 'ga
 'ga upe.

Aipo ojeupe jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga 'e re 'ga 'jau
 Jose 'ga upe:

—Ere 'ga rerawau inuga ita kwara pype— 'jau 'ga
 'ga upe.

⁴⁶ A'erauwe Jose 'ga awau taity fuku mua Jejui
 'ga reumera auwanawamũ. Linu 'jawa apopyrera
 'ga imua. A'eramũ 'ga Jejui 'ga reumera mosoka
 imua 'ypeywar awi 'ga reumera auwana aipoa
 taity pyu. A'ere 'ga 'ga reumera monou inuga ita
 kwara pype. A'ere 'ga itapewuu mojerepa imonou
 imĩina ita kwara rawopytymawamũ. ⁴⁷ Kũjãmera
 'gã amũ awau 'ga imono resaka. Mari Matarena
 ãẽ, Mari ãẽ. Aipoa Mari ãẽ Jose 'ga ya. Mĩmera 'gã
 Jejui 'ga reumera rupawa resaka.

16

Jejui 'ga ferapawet

(Mateu 28.1-8; Luka 24.1-12; Juã 20.1-10)

¹⁻² Ikoai'i, ku'emaiw are, kũjãmera 'gã jany kasiga mua erawau Jejui 'ga reumer are eko'wogipyramũ. Mari Matarena êê, Sarume êê, Mari êê. Poromũ Tiago 'ga y êê. Mĩmera 'gã jany kasiga amut erawau. Ku'emaiw are 'gã erawau Jejui 'ga rupaw ipe. ³ Awau 'gã 'jau:

—Awỹja sipo itaa ope'a jui janee?— 'jau 'gã ajaupe.

⁴ Tuwiiuu wejue itauua. A'eramũ 'gã poromũ 'jau ajaupe. Awau 'gã owaẽma ja'wyja'wy jupe itauu resaka, ita kwara rawopytymawera resaka.

—Tỹỹ. Ojepe'a jui ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

⁵ A'erauwe kũjãmera 'gã awau osou ita kwara pype. Peu 'gã ywagipewara 'ga resaka kunumĩũũ 'jawe. 'Ga raitya waparasi gamũ. Jejui 'ga rupawera jakwatawa katy 'ga wapyka. 'Ga resakawe kũjãmera 'gã okyjau 'ga wi. ⁶ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekyje awi je wi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jejui 'ga resaka te 'ã pejot, Nasare pe waranup ma'efera 'ga resaka te 'ã pejot, 'ypeywar are amanũ ma'efera 'ga resaka te 'ã pejot— 'jau ywagipewara 'ga kũjãmera 'gã nupe. —A'ere 'ga nitywi 'au. Oferap ako 'ga ko. Pe'je pejejua 'ga rupawera resaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau esaka. ⁷ A'eramũ ywag awi 'ut ma'efera 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pe'je pejewau imome'wau Pedro 'ga upe, amumerã 'ga remimu'e 'gã nupe we: “Oferap kĩa

awau Garireja ywy pe pẽ nenune. Peu te nipo 'ga peesak nũ, pejejeupe 'ga 'eawer imũ etee futat nũ”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ A'erauwe kũjãmera 'gã awau ujãna ita kwar awi. 'Gã kyjea 'gã nerekou 'gã moyyita. A'eramũ 'gã ojeupe 'ga 'eawera mome'wawe'em awau 'gã nupe.

Mari Matarena ãẽ Jejui 'ga resaka
(Mateu 28.9-10; Juã 20.11-18)

⁹ Domingo rupi Jejui 'ga ferawi rakue. Ku'em enune 'ga ferawi rakue. Mari Matarena ãẽ upe ra'ne 'ga ojesaukaa. ãẽ pirewara 'ga imoia ãẽ wi rakue. Sete ãẽ pirewara pytuna. ¹⁰ Ojeupe 'ga jesaukar ire ãẽ awau imome'wau 'ga remimu'e 'gã nupe rakue. U'arasigamũ 'gã ajemogyau ajaa'wau Jejui 'ga ree. A'eramũ Mari Matarena ãẽ awau imome'wau 'gã nupe:

—Oferap kĩa ra'e. Ojesaukat kĩa jee ko— 'jau ãẽ 'gã nupe.

¹¹ A'ere 'gã nuerowiari etee ãẽ ojeupe 'ga mome'uramũ.

Mukũja 'gã Jejui 'ga resaka
(Luka 24.13-35)

¹² A'ere Jejui 'ga ojesaukaa mukũja werowiaara 'gã nupe. Jũ me 'ga awau watau akou. Poje Jejui 'ga ojesaukaa 'gã nupe. A'ere 'ga jesowo'gõgi 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'ga kwaape'ema. ¹³ A'ere 'gã 'ga kwaaw ire awau ojewya 'ga mome'wau amumera 'ga remimu'e 'gã nupe. A'ere 'ga remimu'e 'gã nuerowiari etee 'gã 'ea.

*Jejui 'ga remimu'efera 'gã 'ga resaka
(Mateu 28.16-20; Luka 24.36-49; Juã 20.19-23;
Atos 1.6-8)*

¹⁴ Poje Jejui 'ga ojesaukaa wemimu'e 'gã nupe. 'Gã jemi'waaw ipe 'ga ojesaukaa 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te neperowiari 'gã, “oferap 'ga” pe-jejeupe 'gã 'eramũ ra'e 'ũ? Ma'eramũ sipo ajee neperowiari je'eawera ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe oje'ega moywyrafena 'gã nupe.

¹⁵ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe najuejue etee futat. Amunawa moymoyka pejewau je mome'wau 'gã nupe, je rerowiarukaa 'gã nupe pejejemogyau. ¹⁶ Je rerowiaara 'gã ki pepymĩ 'y pe, otywer awi 'gã poira resaukaawamũ. A'eramũ je tejerowiaara 'gã katu'oka. Tejerowiare'ema 'gã nipo je nakatu'ogi. A'eramũ nipo 'gã awau mama'eukwaawa rapyaw ipe amanũ re— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁷ —Tepãjêa nipo je imonou tejerowiaaramũ pê nupe. A'eramũ pêê mama'eukwaawa moia erékwarã 'gã nui jerer imũ. Pejejemikwaawe'ema pejeje'ega nipo pêê iapou. ¹⁸ Moja pyyka miamũ nepemanũi. Ae jukaara muaga 'wau miamũ nanê nepê jukai. Oje'arimũ je rerowiaaramũ pejepo mono re ojero'wu ma'e 'gã ojekatu'oka ajemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Ywag ipe Jejui 'ga jeupiawet
(Luka 24.50-53; Atos 1.9-11)*

¹⁹ 'Gã nupe oje'ẽmaw ire Janeruwarete 'ga Janejararete 'ga, Jejui 'ga monoukaa 'ga

mojeupirukaa ywag ipe. Ywag ipe 'ga waẽmawe Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe: “Ene 'ã je 'jawe futat. A'eramũ ene eapyka jejakwatawa katy”, 'jau Janeruwarete 'ga Jejui 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga awau wapyka 'Uwarete 'ga jakwatawa katy.²⁰ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã awau 'ga mome'wau kwe pe. “Werowiamũ Jejui 'ga pẽtywera moia pẽ nui, pẽ katu'oka”, 'jau 'gã imome'wau kwe pewara 'gã nupe. Janejararete 'ga 'gã opoat. Aeremiapoe'ema 'ga wapoukat 'gã nupe. A'eramũ 'gã nenupara 'gã 'gã 'eawera rerowiaa. “A'jea futat 'gã 'ea. Sã'ã Ku'jywa 'ga janeremiapoe'ema apoukara 'gã nupe”, 'jau enupara 'gã ajaupe, aipo 'gã 'e rerowiaa.

Janeruwarete 'Ga Je'eg
New Testament in Kayabí (BR:kyz:Kayabí)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kayabí

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kayabí

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
4079b71d-584e-51a5-ad2a-7eb18ed8c7d4